

STOPINJE

1973

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIZNICA MURSKA SOBOTA

oddelek za odrasle

D 26

STOPINJE

/1973

262.2(497.12-18)(059)

19025927

COBISS •

STOPINJE 1973

*Sej, moja duša, sej —
saj dolgo ne boš več sejala!
Sej-in na trude ne glej,
počitek ti večnost bo dala!*

(Pavel Berden)

Odmevi na STOPINJE 1972

»Kakšna škoda bi bila, če ne bi — sedaj že rajni — g. Holzedl objavil svojih spominov na okupacijo«.

(Dr. M. Držečnik, škof)

»Ne veste, kako lepo presenečenje ste mi pripravili! En teden sem bila v Rimu in ko sem se vrnila, so me v moji sobi čakale Vaše »Stopinje«. Še preden sem se preoblekla, sem jih brala ... saj mi je Prekmurje za vse življenje priraslo k srcu. Koliko bogatega gradiva je v teh „Stopinjah“!

(Iz pisma prof. dr. Silve Trdinove p. Pavlu Berdenu)

»K pomembnemu članku Franca Puncerja dodajte na str. 69 pri župniji Sv. Jurij v Prekmurju pomembnega rojaka: dr. Anton Vratuša, pri župniji G. Radgona na str. 83 pa med pomembne rojake: dr. France Veber«.

(Intelligent iz Ljubljane)

»Ker je zbornik nastal ob jubileju soboške župnije, je razumljivo, da je največ prostora posvečeno M. Soboti ... Poučen in zanimiv je članek F. Puncerja »Cerkev v Pomurju ... V Stopinjah je mnogo pesmi ... Moramo reči, da je to res prekupna in tehtna publikacija«.

(J. Gregorič, Glasnik SDD, 1972, št. 1, 28—29)

Nad vse pa smo »Stopinj« veseli rojaki in rojakinje, ki smo domá iz tega dela slovenske zemlje ... Rojakom, ki so domá iz teh krajev, svetujemo, da se obrnejo na svoje domače, da jim jih pošljejo«.

(Naši rojaki iz Amerike in Kanade)

»Dáli ste mi prelepi dár: »Stopinje 1972«. Preveč lepa knjiga za méne; stá roga — indašnjoga — slovenskoga dúhovnika ...«

(János Kühar, Gornji Senik 25. avgusta 1972)

JANUAR - Prosinec

Katoliški KOLEDAR 1973

Leto 1973 je navadno leto

KOLEDARJU NA POT

Leto 1973 je za vse kristjane čisto posebno leto z ozirom na praznike in godove svetnikov. V tem letu stopa v veljavo prenovljeni bogoslužni koledar, ki na novo urejuje praznike, godove in pomen svetnikov v duhu sedanjega časa. Vsi svetniki, ki jih je Cerkev vzela v nov mašni obred, so postavljeni na njihov smrtni dan. Z ozirom na mašni obred in molitve je praznovanje svetnikov razdeljeno na: slovesen praznik (1), praznik (2), obvezen god (3) in neobvezen god (4). Ostali svetniki, pri katerih ni števil, se v liturgiji več ne obhajajo.

Vse nedelje in zapovedani prazniki so označeni z rdečim tiskom, pri nezapovedanih in državnih praznikih pa so samo datumi tiskani z rdečimi črkami.

JANUAR - Prosinec

**1 P PRAZNIK BOŽJE MATERE
MARIJE NOVO LETO — Dan
miru (1)**

2 T Bazilij Vel. in Gregor Nac. (3)

3 S Genofefa

4 Č Angela Folinjska ☺

5 P Milena, Simeon Stilit

6 S SVETI TRIJE KRALJI (1)

Evangelij: Čez osem dni so mu dali ime Jezus (Lk 2, 16-21.)

Z vzhoda smo se prišli poklonit Kralju (Mt 2, 1-12.)

7 N JEZUSOV KRST (2) Zdravko

8 P Severin

9 T Hadrijan

10 S Viljem, Agaton

11 Č Pavlin Oglejski (3)

12 P Tatjana (Tanja), Ernest ☺

13 S Hilarij (Radovan) (4), Veronika

Ti si moj ljubljeni Sin (Mr 1, 7-11.)

14 N 2. NAVADNA (2) Oton

15 P Pavel Puščavnik

16 T Marcel

17 S Anton Puščavnik (3)

18 Č Marjeta (Biserka, Metka),
Suzana ☺

19 P Kanut (Knut), Arsen

20 S Fabijan in Boštjan (4)

Jezusovi prvi učenci (Jan 1, 35-42)

21 N 3. NAVADNA (2) Neža (Janja)

22 P Vincenc (Vinko), (4), Cene

23 T Emerencijana, Milica

24 S Frančišek Saleški (3)

25 Č Spreobrnitev apostala Pavla (2)

26 P Timotej in Tit (3) (Venčeslav) ☺

27 S Angela Merici (4), Gelica

Spreobrnite se in verujte evangeliju (Mr 1, 14-20.)

**28 N 4. NAVADNA (2) Tomaž
Akviński**

29 P Valerij, Julijan

30 T Jacinta (Hijacinta), Martina

31 S Janez Bosko (3), Marcela

Jezus uči z oblastjo (Mr 1, 21-28.)

FEBRUAR - Svečan

1	Č	Brigita		
2	P	JEZUSOVO DAROVANJE		
3	S	Blaž (4), Oskar (4)	☉	
4	N	5. NAVADNA (2) Andrej Grozini		Jezus ozdravlja bolnike (Mr 1, 29-39.)
5	P	Agata (3)		
6	T	Pavel Miki in tov. (3), Ljubo		
7	S	Rihard, Adavkt		
8	Č	Hieronim Emiliani (4)		
9	P	Apolonija		
10	S	Sholastika (3), Vilko, Vilma	☿	
11	N	6. NAVADNA (2) Lurška Marija		Jezus ozdravi gobavca (Mr 1, 40-45.)
12	P	Aleksij (Aleš, Branko)		
13	T	Katarina (Katrica)		
14	S	Valentin (Zdravko)		
15	Č	Agapa (Ljubica, Sigfrid, Zmago)		
16	P	Julijana		
17	S	Aleš in tovariši (4), Silvin	☼	
18	N	7. NAVADNA (2) Flavian		Jezus ozdravi mrtvoudnega (Mr 2, 1-12.)
19	P	Konrad, Blaženko		
20	T	Silvan, Elevterij		
21	S	Peter Damiani (4), Irena		
22	Č	Sedež Apostola Petra (2), Metka		
23	P	Polikarp (3), Dositej, Lazar		
24	S	Lucij (Svitomir), Sergij		
25	N	8. NAVADNA (2) Zmago	♈	Jezus napoveduje novo dobo (Mr 2, 18-22)
26	P	Matilda, Branko, Saša		
27	T	Gabriel Žalostne Matere bož.		
28	S	Roman, Hilarij		

MAREC - Sušec

- 1 Č Albin, Antonija
- 2 P Neža (Janja), Hinko, Suzo
- 3 S Kunigunda, Marin

4 N 9. NAVADNA (2) Kazimir

- 5 P Hadrijan (Jadran), Bogoljub ☺
- 6 T Pust-Koleta (Nika), Miroslav
- 7 S Pepelnica-Perpetua in Felicita
- 8 Č Janez od Boga (4), Blaženka
- 9 P Frančiška Rimska (4), Budimir
- 10 S Štirideset mučencev, Makarij

Jezus, gospod sobote (Mr 2, 23-28; 3, 1-6.)

11 N 1. POSTNA (1) Konstantin ☛

- 12 P Doroteja (Dora), Maks
- 13 T Kristina (Tinca), Darka
- 14 S Matilda, Florentina
- 15 Č Klemen, Vika, Luiza
- 16 P Hilarij, Rastko
- 17 S Kvatre-Patrik (4), Jerica

Hudi duh skuša Jezusa (Mr 1, 12-15.)

18 N 2. POSTNA (1) Ciril, Edvard

19 P JOZEF, MOŽ DEVICE MARIJE (1) ☹

- 20 T Martin (Davoren), Klavdija
- 21 S Nikolaj (Niko, Nikica)
- 22 Č Katarina (Katrice), Lea
- 23 P Turibij iz Mongroveja (4), Svobodan
- 24 S Aleksander (Branko, Saša)

Jezus se na gori spremeni (Mr 9, 2-10).

Tvoj oče in jaz sva te z žalostjo iskala (Lk 2, 41-51a.)

25 N 3. POSTNA (1), GOSPODOVO OZNANENJE

- 26 P Evgenija, Kastul
- 27 T Rupert, Lidija ☹
- 28 S Bojan, Milada (Mlada)
- 29 Č Bertold, Beata (Blaženka)
- 30 P Bogoljub (Bogo)
- 31 S Modest Gosposvetski (3) Benjamin

Jezus očisti tempelj (Jan 2, 13-25.)

APRIL - Mali traven

1 N 4. POSTNA (1) Hugo

- 2 P Frančišek Paolski (4), Polde
- 3 T Rihard, Ljuba (Agapa)
- 4 S Izidor Seviljski (4), Benedikt
- 5 Č Vincenc Ferrer (4), Miroslava
- 6 P Irenej (Nejče), Vilko, Vilma
- 7 S Janez Krstnik de la Salle (3), Herman

Božji Sin Odrešenik (Jan 13, 14-21.)

8 N 5. POSTNA (1) Albert, Valter

- 9 P Tomaž (Tomo), Valtruda
- 10 T Ezekiel, Melhior
- 11 S Stanislava (4), Gema (Biserka)
- 12 Č Julij (Julče), Lazar, Zenon
- 13 P Martin (4), Ida
- 14 S Lidvina, Valerijan

Jezus napove svoje trpljenje (Jan 12, 20-33.)

15 N CVETNA — NEDELJA TRPLJENJA (1)

- 16 P Bernardka, Benedikt
- 17 T Fortunat (Srečko), Rudolf, (Dolfe)
- 18 S Apolonij, Svobodan
- 19 Č Veliki četrtek (1), Ema
- 20 P ++ Veliki petek (1), Teo
- 21 S Velika sobota (1), Anzelm

Jezusov slovesni vhod v Jeruzalem (Mr 11, 1-10.)

22 N VELIKA NOČ — GOSPODOVO VSTAJENJE (1)

- 23 P VELIKONOČ, PONEDELJEK (1), Vojko
- 24 T Fidel (Zvest), Melit
- 25 S Marko evangelist (2), Ermin
- 26 Č Mati dobrega sveta, Antonin
- 27 P Ustanovitev OF, Hozana (4)
- 28 S Peter Chanel (4), Valerija

Jezus vstane od mrtvih (Jan 20, 1-9.)

29 N 2. VELIKONOČNA — BELA (1), Katarina

- 30 P Pij V. (4), Rado

Jezus se prikaže apostolom (Jan 20, 19-31.)

MAJ - Veliki traven

-
1	T	PRAZNIK DELA, Jožef dela-
vec (2)	
2	S	Atanazij (3), Celestin (Rajko) ☿	
3	Č	Filip in Jakob apostola (2)	
4	P	Florjan, Cvetko (4)	
5	S	Angel, Gotard	
-

6	N	3. VELIKONOČNA (1)	
7	P	Gizela, Flavij	
8	T	Viktor (Zmagoslav), Željko	
9	S	Dan zmage, Pahomij, Blaženko ☿	
10	Č	Antonin, Gordijan	
11	P	Ignacij (Nace), Žiga	
12	S	Nerej in Ahilej, Pankracij (4)	
-

*Jezusovo slovo od apostolov
(Lk 24, 35-48.)*

13	N	4. VELIKONOČNA (1), Servacij	
14	P	Matija (Matjaž), apostol (2)	
15	T	Izidor (Dore), Zofija (Sonja)	
16	S	Janez Nepomuk (4), Andrej
(Drejče)	
17	Č	Paskal, Bruno ☿	
18	P	Janez I. (4), Erik	
19	S	Celestin (Rajko), Ivo	
-

*Jezus, dobri pastir (Jan 10,
11-181.)*

20	N	5. VELIKONOČ. (1) Bernardin	
21	P	Krispin, Valens	
22	T	Marjeta (Rita), Renata	
23	S	Dezider (Željko)	
24	Č	Marija Pomočnica (3), Suzana	
25	P	Beda Častitljivi, Gregor VII (4) ☿	
26	S	Filip Neri (3), Pavlin	
-

*Vinska trta in mladike (Jan 15,
1-8.)*

27	N	6. VELIKONOČ. (1), Avguštin	
28	P	Prošnji dan — Bernard, Just	
29	T	Prošnji dan — Maksim (4)	
30	S	Prošnji dan — Ivana (Ivica)	
31	Č	GOSPODOV VNEBOHOD (1)
(Obiskovanje Device Marije)	
-

*Jezusova zapoved ljubezni (Jan
15, 9-17.)*

*Jezus ima vso oblast v nebesih
in na zemlji (Mt 28, 16-20.)*

JUNIJ - Rožnik

- 1 P Justin (3) ☉
2 S Marcellin in Peter (4)

3 N 7. VELIKONOCNA (1) Ugandski muč.

- 4 P Frančišek (Franjo)
5 T Bonifacij (3), Božidar, Dore
6 S Norbert (4)
7 Č Robert, Anita ☽
8 P Medard, Vilko, Vilma
9 S Efrem (4), Felicijan

Naj bodo vsi eno (Jan 17, 11-19.)

10 N BINKOŠTI (1) — PRIHOD SV. DUHA

- 11 P Barnaba apostol (3), Srečko
12 T Adela
13 S Anton Padovanski (Zvonko-3)
14 Č Valerij, Rufin
15 P Vid Vitomir (4) ☽
16 S Kvatre-Gvido

Prejmite sv. Duha (Jan 20, 19-23.)

17 N SVETA TROJICA (1)

- 18 P Amand (Ljubo), Marko
19 T Romuald (4), Protazij
20 S Silverij I. — Lina

21 C RESNJE TELO IN KRI (1) Alojzij

- 22 P Pavlin (4), Tomaž More
23 S Agripina, Pepe, Zeno ☽

*Pojdite in učite vse narode
(Mt 28, 16-20.)*

*Jezus naša hrana in pijača
(Jan 6, 51-58.)*

24 N ROJSTVO JANEZA KRST- NIKA — KRES

- 25 P Eleonora, Vilko, Ela
26 T Vigilij (Stojan)
27 S Ema Krška (4), Ladislav (Vlado)
28 Č Irenej (3), Marcela

29 P PETER IN PAVEL (1), Marcel

- 30 S Marijino brez. Srce (4) ☽

*Elizabeta rodi sina Janeza (Lk 1,
57-66, 80.)*

*Jezus obljubi Petru najvišjo ob-
last (Mt 16, 13-19.)*

JULIJ - Mali srpan

1 N SRCE JEZUSOVO (1) (izjemo- ma letos) 13. Navadna	<i>Jezusu prebodejo srce (Jan 19, 31-37.)</i>
2 P Oton, Vital (Živko)	
3 T Tomaž apostol (2)	
4 S Dan borca - Elizabeta (Betka) (4)	
5 Č Ciril in Metod (1), Anton Marija	
6 P Marija Goretti (4), Milica, Do- minika	
7 S Izaija, Edelburga	€
8 N 14. NAVADNA (2)	<i>Jezusa v Nazaretu prezirajo (Mr 6, 1-6.)</i>
9 P Veronika (Vera)	
10 T Amalija (Ljuba, Alma)	
11 S Benedikt (3), Olga	
12 Č Mohor in Fortunat (4), Srečko	
13 P Henrik (4), Hinko, Evgen	
14 S Kamil (4), Bogdan	
15 N 15. NAVADNA (2) Bonaventura, Vlado ☺	<i>Jezus razpošlje apostole (Mr 6, 7-13.)</i>
16 P Karmelska Mati božja (4), Beno	
17 T Aleš (Branko) (4), Vesna	
18 S Friderik (Mirko, Breda)	
19 Č Avrea (Zlatka)	
20 P Marjeta (4), Zoran, Elija	
21 S Lovrenc (3), Danilo, Danica	
22 N (16) NAVADNA (2) Magdalena (Majda), Dan vstaje	<i>Množica se Jezusa smili (Mr 6, 30-34.)</i>
23 P Brigita (4), Apolonarij	☺
24 T Kristina (Tinca), Boris (Borut)	
25 S Jakob starej. (Rado) (2) Krištof	
26 Č Joahim in Ana (3), Valens	
27 P Gorazd in tov. (3), Božena, Nataša	
28 S Samson (Samo), Peregrin	
29 N 17. NAVADNA (2) Marta ☺	<i>Jezus nasiti pet tisoč mož (Jan 6, 1-15.)</i>
30 P Peter Krizolog (4), Angelina	
31 S Ignacij Lojolski (3), Helena (Jelka)	

AVGUST - Veliki srpan

1	S	Alfonz M. Ligvorij (3), Fides	
2	Č	Evzebij (4), Porciunkula	
3	P	Lidija, Nikodem, Avguštín Kažotić	
4	S	Janez M. Vianney (3)	
5	N	18. NAVADNA (2) Marija Snežna (Nives) €	<i>Kruh iz nebes (Jan 6, 24-35.)</i>
6	P	Jezusova spremenitev na gori, Just	
7	T	Sikst II. Kajetan (4), Darko, Klavdija	
8	S	Dominik (3), (Nedeljko)	
9	Č	Peter Faber, Jaroslav	
10	P	Lovrenc (2), Zvezdana	
11	S	Klara (Jasna-3) Suzana	
12	N	19. NAVADNA (2), Hilarija	<i>Jaz sem kruh življenja (Jan 6, 41-51.)</i>
13	P	Poncijan in Hopolit (4), Alenka	
14	T	Maksimilijan Kolbe (4), Demetri (Mitja) ☉	
15	S	MARIJINO VNEBOVZETJE (1) Tarzicij	<i>Bog povišuje nizke (Lk 1, 39-56.)</i>
16	Č	Rok (4), Štefan Ogrski (4)	
17	P	Hiacint, Svobodan	
18	S	Helena (Jelka, Alenka), Florij (Cvetko)	
19	N	20. NAVADNA (2), Janez Eudes	<i>Moje telo je res jed (Jan 6, 51-58.)</i>
20	P	Bernard (3), Samo	
21	T	Pij X. (3), Fidel (Zvest) ☽	
22	S	Marija Kraljica (3), Sigfrid (Zmago)	
23	Č	Roza iz Lime (3), Klavdij, Zdenko	
24	P	Jernej apostol (2), Avrea (Zlata)	
25	S	Ludvik IX. kralj (4), Patricija	
26	N	21. NAVADNA (2) Ivana (Ivica)	<i>Gospod, h komu pojdemo (Jan 6, 60-69.)</i>
27	P	Monika (3)	
28	T	Avguštín (3), Hermes ☿	
29	S	Mučeništvo Janeza Krstnika (3) Sabina	
30	Č	Feliks (Srečko), Gaudencija	
31	P	Rajmund (Rajko), Nonat, Pavlin	

SEPTEMBER - Kimavec

1	S	Tamara, Verena		
2	N	22. NAVADNA (2)		<i>Jezus obsoja farizejska izročila (Mr 7, 1-23.)</i>
3	P	Gregor Veliki (3) Doroteja (Teja)		
4	T	Rozalija (Zalka), Ida	☞	
5	S	Lovrenc, Viktorin		
6	Č	Petronij, Favst (Srečko)		
7	P	Marko Križevčan, Regina		
8	S	MARIJINO ROJSTVO (2), Božena		
9	N	23. NAVADNA (2) Peter Klaver		<i>Jezus ozdravi gluhtonemega (Mr 7, 31-37.)</i>
10	P	Nikolaj (Niko), Otokar		
11	T	Prot in Hijacint, Milan, Erna		
12	S	Gvido, Tacijan	☞	
13	Č	Janez Zlatousti (3), Amat (Ljubo)		
14	P	Povišanje sv. Križa (2), Rastko		
15	S	Žalostna Mati božja (Dolores-3) Melita		
16	N	24. NAVADNA (2) Kornelji, Milica		<i>Petrova izpoved o Jezusu (Mr 8, 27-35.)</i>
17	P	Robert, Hilda		
18	T	Irena (Mira) Zofija (Sonja)		
19	S	Januarij (4), Milica, Božo	☞	
20	Č	Suzana, Kandida (Svetlana)		
21	P	Matej apostol (2), Jona		
22	S	Kvatre-Mavricij, Kandid (Žar- ko)		
23	N	25. NAVADNA (2) Slavojko		<i>Jezus opominja k ponižnosti (Mr 9, 30-37.)</i>
24	P	Marija, rešiteljica jetnikov, Gerard		
25	T	Avrelija (Zlatka, Zora)		
26	S	Kozma in Damijan (4)	☞	
27	Č	Vincencij Pavelski (3) Adolf (Dolfe)		
28	P	Venčeslav (4), Lioba (Ljubica)		
29	S	Mihael, Gabriel in Rafael (2)		
30	N	26. NAVADNA (2) Hieronim		<i>Jezus svari pred pohujšanjem (Mr 9, 38-48.)</i>

OKTOBER - Vinotok

-
1	P	Terezija Deteta Jezusa (3)	
2	T	Angeli varuhi (3)	
3	S	Kandid (Žarko)	
4	Č	Frančišek Asiški (3) Branko	☞
5	P	Flavija, Marcelin	
6	S	Bruno (4), Renato	
-

7 N 27. NAVADNA (2) ROŽNOVENSKA

*Sveti zakon je nerazvezljiv
(Mr 10, 2-16.)*

8	P	Pelagija, Marcel	
9	T	Dionizij, Janez Leonardi (4)	
10	S	Frančišek Borgia, Danilo	
11	Č	Emilijan (Milan, Milko), German	
12	P	Maksimilijan Celjski (4)	☞
13	S	Edvard (Edi), Koloman	
-

14 N 28. NAVADNA (2) Kalist I.

*Jezus o nevarnosti bogastva
(Mr 10, 17-30.)*

15	P	Terezija Velika (Zinka) (3)	
16	T	Hedvika, Marjeta M. Alakok (4)	
17	S	Ignacij (3), Viktor (Zmago) Rudolf	
18	Č	Luka evangelist (2)	☞
19	P	Izak in kanadski mučenci, Pavel (4)	
20	S	Irena (Miroslava), Vendelin	
-

21 N 29. NAVADNA (2) MISIJONSKA, Uršula

*Jezus o lastnostih apostolov
(Mr 10, 35-45.)*

22	P	Marija Salome	
23	T	Janez Kapistan (4), Roman	
24	S	Anton M. Claret (4), Davorin	
25	Č	Krizant in Darija (Darinka)	
26	P	Lucijan, Florij (Cvetko)	☞
27	S	Sabina, Vincencij (Cene)	
-

28 N 30. NAVADNA (2) ŽEGNANSKA Sinom in Juda apostola

Jezus ozdravi slepega (Mr 10, 46-52.)

29	P	Narcizij	
30	T	Marcel, Alfonz Rodriguez	
31	S	Volbenk (Bolfenk)	
-

NOVEMBER - Listopad

1 Č Vsi sveti (1)

2 P Spomin vseh vernih rajnih (1)

3 S Viktorin Ptujski (4), Silvija ☿

Veliko je plačilo v nebesih (Mt 5, 1-12a.)

4 N 31. NAVADNA (2) ZAHVALNA, Karel Boromejski

5 P Zaharija in Elizabeta

6 T Lenart (Narte), Mitja

7 S Engelbert, Ernest

8 Č Bogomir (Mirko), Deodat (Bogdan)

9 P Posvetitev lateranske bazilike (2)

10 S Leon Veliki (3), Andrej (Drežče) ☿

Največja zapoved (Mr 12, 28-34.)

11 N 32 NAVADNA (2), Martin

12 P Jozafat (3), Emil, Milan

13 T Stanislav Kostka (4)

14 S Nikolaj Tavelić, Lovrenc

15 Č Albert Veliki (4), Leopold

16 P Marjeta Škotska, Jerica (4)

17 S Elizabeta (3), Hilda ☿

Dar uboge vdove (Mr 12, 38-44.)

18 N 33. NAVADNA (2), Roman

19 P Narsej, Barlam

20 T Feliks (Srečko), Edmund

21 S Marijino darovanje (3), Albert

22 Č Cecilija (Cilka) (3)

23 P Klemen I. (Milivoj), Kolumban (4)

24 S Flora (Cvetka), Kolman ☿

Jezus napoveduje konec sveta (Mr 13, 24-32.)

25 N KRISTUS, KRALJ VESOLJSTVA (1), Katarina

26 P Konrad, Silvester (Silvo)

27 T Virgil, Valerijan

28 S Gregor III., Katarina (Katrice)

29 Č DAN REPUBLIKE, Rado

30 P Andrej apostol (2), Justina

Moje kraljestvo ni od tega sveta (Jan 18, 33-37.)

DECEMBER - Gruden

1	S	Natalija (Božena, Nataša)	
2	N	1. ADVENTNA (1), Bibijana, Blanka	<i>Opomin k čuječnosti (Lk 21, 25-36.)</i>
3	P	Frančišek Ksaver (3), Branko	
4	T	Barbara (4), Janez Damaščan	
5	S	Krispina (Pina), Saba (Sava)	
6	Č	Nikolaj (Miklavž) (3)	
7	P	Ambrož (3)	
8	S	BREZMADEŽNO SPOČETJE DEVICE MARIJE (1)	<i>Zdrava, milosti polna (Lk 1, 26-38.)</i>
9	N	2. ADVENTNA (1), Valerija	<i>Janez Krstnik pripravlja Jezusu pot (Lk 3, 1-6.)</i>
10	P	Loretska Mati božja, Melkijad	
11	T	Damaz I. (4), Sabin	
12	S	Ivana Frančiška (4), Amalija	
13	Č	Lucija (3) Lučka, Tilka	
14	P	Janez od Križa (3), Dušan, Dušica	
15	S	Kristina (Tinca)	
16	N	3. ADVENTNA (1), Albina	<i>Janez Krstnik pričuje o Kristusu (Lk 3, 10-18.)</i>
17	P	Lazar iz Betanije, Vivina	
18	T	Gracijan, Teo	
19	S	Urban V., Tea	
20	Č	Evgen, Makarij	
21	P	Peter Kanizij (4)	
22	S	Kvatre-Frančiška (Fani)	
23	N	4. ADVENTNA (1) Janez Kancij	<i>Marija obiše Elizabeto (Lk 1, 39-45.)</i>
24	P	Sveti večer, Adam in Eva, Irma	
25	T	BOŽIČ, GOSPODOVO ROJ- STVO (1)	<i>Danes nam je rojen Odrešenik (Lk 2, 26-38.)</i>
26	S	Štefan, prvi mučenec (2)	<i>Božji duh bo v vas govoril (Mt 10, 17-22.)</i>
27	Č	Janez evangelist (2)	
28	P	Nedolžni otroci (2)	
29	S	Tomaž Becket, David kralj	
30	N	SVETA DRUŽINA (2)	<i>Dvanajstletni Jezus v templju (Lk 2, 41-52.)</i>
31	P	Silvester I. (4) Gordana	

Stavba domu v Bratislavě (1901-1902)

Stavba domu v Bratislavě (1901-1902) je jedním z nejvýznamnějších děl autora. Jde o dvoupatrový dům s mansardovou střechou a výraznými plastickými prvky. Dům je postaven v novorenesančním stylu s prvky secese. V interiéru se nachází bohatě zdobené místnosti s klenbami a freskami. Dům je dnes součástí Národního muzea v Bratislavě.

Stavba domu v Bratislavě (1901-1902) je jedním z nejvýznamnějších děl autora. Jde o dvoupatrový dům s mansardovou střechou a výraznými plastickými prvky. Dům je postaven v novorenesančním stylu s prvky secese. V interiéru se nachází bohatě zdobené místnosti s klenbami a freskami. Dům je dnes součástí Národního muzea v Bratislavě.

BELEZKE

Pomursko pastoralno področje

Izdajatelj teh in bodočih »Stopinj« je naše pastoralno področje. Cenjenim bralcem naj predstavimo in pojasnimo, kaj je to in kako dela.

Studenjsko srečanje v Murški Soboti 1972

V pokoncilskem času se vedno bolj čuti potreba po pomoči drug drugega in po delitvi dela. Tudi naše delo v župnijah se tega dobro zaveda, ne samo sosedne župnije, ki so že od nekdaj vzdrževale tesne stike, sedaj se tudi dekanije in cele pokrajine združujejo in načrtujejo skupne akcije za bolj uspešno dušnopastirsko delo. Tako so se tudi naše tri dekanije: Murska Sobota, Ljutomer in Lendava približale druga drugi in si pomagajo s takoiimenovanim ekipnim delom. Že pred leti je bil ustanovljen področni odbor, ki to ekipno delo načrtuje in išče med duhovniki in laiki sodelavce za pomoč po naših župnijah.

V preteklem letu so bili v okviru tega področja po naših župnijah mladinski verouk in tečaji za pripravo na krščanski zakon. Odbor se je zanimal tudi za družinsko pastoralo in za verski pouk naših študentov. Tako smo imeli več srečanj in duhovnih obnov za ministrante, mladino, mlade družine in za študente. Delo pastoralnega področja je torej čisto verskega značaja in dela v okviru župnij in dekanij. Lahko bi rekli, da je to ena sama velika župnija v Pomurju. Vse duhovnike, laike, posebej še člane župnijskih svetov vabi odbor k sodelovanju pri pastorizaciji naših vernikov.

J. Škraban

Deset minut - za celo leto

Razmišljanje.

Pišejo in govorijo o krizi družine. Nekateri zelo obzirno, kot da ne bi hoteli priznati. Vezi družine se rahljajo. Katere so?

1. Prva vez družine je vez ljubezni med možem in ženo. Danes pa mnoge družine gredo narazen, ker ni več ljubezni med možem in ženo. Ločeni zakonci sklepajo nove civilne poroke, ker iščejo srečo v ljubezni.

Danes skoro ni zakona, kjer se fant in dekle ni bi poročila iz ljubezni. Vzljubita se tako močno, da se jima zdi: Ne moreva živeti drug brez drugega. Ljubezen ju vodi na matični urad in pred božji oltar. Toda v mnogih družinah se odnosi med možem in ženo čez leta ohladijo, neredko celo sprevržejo v sovraštvo. Ljubezen naredi iz družine košček zemeljskega raja, pomanjkanje ljubezni naredi iz nje puščavo, sovraštvo naredi iz družine pekel. V tem peklu so namesto nežnosti očitki, sumničenja, prepiri, podtikanja, zmerjanja, pretepi. Namesto prijazne besede in postrežljivosti pride: »Idi nekam k vragu!«

V peklu nihče rad ne stanuje. Če more, pobegne iz njega. Zato so ločitve in razporeke, ki vodijo do novih civilnih porok, ki naj nadomestijo prvotno družino. Toda pogosto se ista pesem ponovi tudi v tej novi družini ali pa celo v tretji in četrti. Seveda ima to težke posledice za otroke in za celo družbo.

Zdi se, da zakonci ne znajo gojiti ljubezni, s katero začenjajo zakon, ne znajo je ohraniti. Včasih je morda niti prav ne pojmujejo. Seks še ni ljubezen, je le eden od izrazov ljubezni v zakonu. V zdravi družini mora biti, — upamo, da ni predrzno povedano — štiri petine duhovne ljubezni, šele zadnja petina naj bi bila telesnost. Kako to doseči? In kako duhovno povezanost moža in žene ohraniti?

2. Druga vez zakona so otroci. Otrok je utelešena ljubezen očeta in matere, nekaj živi spomenik njune ljubezni. V otroku in otrocih se mož in žena srečavata in najdeta.

Moderna družina ima težave z otroki, se jih v glavnem brani. Eden, dva, včasih se jima zdi še to preveč. Zakonci se danes sprašujejo: Čemu otroke? In čemu več otrok? Otrok stane. Otrok je breme. Otrok veže na dom, jemlje svobodo, ne dovoljuje potovanj, letovanj. Prinaša skrb, treba ga je hraniti, obleči, šolati. Večkrat zbolí. Otrok hoče imeti človeka vsega zase. Moderni starši se otroka odkrižajo tako, da mu dajo tisočaka in ga pošljejo na ulico, da jih ne moti. Tako beremo. In kaj bo iz njega, ko bo odrasel? Morda se bo pokvaril, bo huligan, prinašal bo staršem samo žalost. Zato se mnogi res sprašujejo: Čemu otroka?

V mestu so majhna stanovanja. Mož in žena hodita v službo, ker drugače ne shajata. Obleka gre po modi. Kdo se more modi upreti?

Življenje je drago. Ker oba hodita v službo, so starši prisiljeni oddajati otroke v oskrbo, v jasli itd. Torej spet: ne otrok!

Družina, ki je ne vežejo otroci in ljubezen do otrok, ima manj sreče in manj vezi, gre hitreje narazen. Narod, ki nima otrok, izumira in daje prostor tistim, ki imajo otroke in jih hočejo imeti. Evropa hira in izumira, Azija, Afrika in Južna Amerika imajo mnogo otrok. Mi Slovenci hiramo, še ne izumiramo. Pomurje se izseljuje, družine pa postajajo maloštevilne. Potem vemo, pri čem smo. Reguliranje rojstev ne bi smelo pomeniti boj proti otroku in

številni družini. Kje naj najdemo tisto duhovno silo, ki bo pri sodobnih mladih zakoncih budila željo po številni družini in veselje do otrok?

3. Tretja vez družine je Bog. On veže zakonca kot svoja otroka in kot svoja sodelavca pri ustvarjanju novega človeka. Bog veže zakonca z zakramentom, z mašo in obhajilom, z družinsko molitvijo. V krščanski družini gre dobro jutro najprej Bogu. Njemu gre zadnji lahko noč. Njemu se daje mnogokrat »dober dan«. Skozi molitev se dviga k Bogu ljubezen. Ta se v Bogu očiščuje in skozi Boga očiščena in osvežena išče pot do sozakonca.

Tudi ta vez v sodobni družini hira in umira. »V cerkev ni treba hoditi, to je neumnost. Duhovniki ljudi poneumljajo. Molitev ne koristi. Brez vere se da tudi živeti. In Bog, kje je sploh Bog?« Tako danes sprašujejo in modrujejo. Nekdaj nam je bil Bog blizu, v njem smo živeli od jutra do večera, z njim smo se pogovarjali, njemu prinašali veselje in križ. Danes smo Boga odrinili med daljne hladne zvezde, naredili smo ga za neko brezsrčno višjo silo, za neko Usodo, kakor nekdanji pogani. Kakor da Kristus ni bival med nami in kot da nam ni zaupal toplega sožitja z Bogom. »Tvoj Oče, ki vidi na skrivnem, ti bo povrnil« (Mt 6,6).

Ker Boga zapuščamo, nam on po svoji zakonitosti, po pravilih svoje pravičnosti in svetosti ne more dajati bogastva svojega življenja, ki kipi, osrečuje in srečo prinaša drugim. Prepušča nas, kot pravi sv. Pavel, našemu spričenemu mišljenju (Prim. Rim. 1,24).

Kdo je danes sposoben obdržati moža in ženo skupaj ter priklicati v življenje pet, osem ali dvanajst otrok?

Če ni višjega, kateremu sem kot Stvarniku narave, zakonodajalcu in sodniku odgovoren, potem človek sam sebe veže in tudi razveže. Seveda potem tudi ni nad nami Sonca duše, ki hrani svet in družinsko srečo s tistim toplim: »Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem ...« (Mt 22,37).

Kriza vere je velik vzrok krize družine in obratno. Kriza družine, splavi in ravratnost ubijajo vero. Ali je mogoča vrnitev? Mogoča je. In zdi se, da je prav obnova vere prvi temeljni kamen obnove družine.

Tri močne korenine rodovitnega in plemenitega drevesa družine: čista in zvesta medsebojna zakonska ljubezen, ljubezen do otrok in čiščenje Boga kot najboljšega Očeta, ki je vse hvale in ljubezni vreden — se sušijo. Zato drevo življenja hira.

4. In kaj sedaj?

Bolezen je treba zdraviti in ozdraviti v korenini. Treba je obnoviti in poživeti vse tri vezi družine. Potem bomo spet zaživeli, kolikor je mogoče, srečno.

Ali se vse to da združiti z modernim tehnološkim napredkom, ki zahteva svoje, s standardom, z majhnimi stanovanji v blokih, z zaposlenostjo moža in žene, z raztrganostjo družine zaradi dela v tujini?

Dá se! Še enkrat: Dá se! A nikoli v zgodovini človeku ni bilo lahko. Borba je človekovo življenje na zemlji od Joba in Adama sem. Toda borba je zaradi zmage in zmaga je zaradi nagrade.

Država z vso prizadevnostjo, kolikor pač more, rešuje moderno družino. Loteva se pa družinskega dela, vej in sadov.

Cerkev se loteva tudi korenin in predvsem teh. In Cerkev more in mora pomagati! In želi pomagati pri reševanju moderne družine.

Naše Pomurje, ki je doslej čutilo božjo moč v življenju po veri, ki je dalo iz svojih družin narod močne osebnosti, naj v tem kritičnem času za družino še bolj zavestno zaživi z vero in se je oklene, da bo ohranilo in še zavestno dalje razvilo, kar je doslej imelo.

P. Pavel Berden DJ

Kdo je bila tvoja mati?

*Knez Kocelj, najlepši lik
davnine naše davne,
ti svetnik, zares, prepričani smo,
svetnik-mučenec svetih, idealnih misli;
zavetnik in gostitelj blagovestnikov,
ki nam poslal jih je tedaj Gospod,
Cirila in Metoda:*

*Povej nam, kdo je bila tvoja mati?
Kako ji je bilo ime?
In kakšno je srce nosila v prsih?
Radi bi jo slavili.*

*Kneginja bila je z dušo in telesom.
Zvesta žena knezu Pribini.
Možu močna stala je ob strani
v trenutkih sreče in nesreče.
Sla je z njim na beg v tujino.
S teboj, knez Kocelj, ali še brez tebe?*

*Gotovo te z veseljem je sprejela,
in kot Marija ti je pesem radosti zapela,
pod srcem in na srcu te je ljubkovala,
in ko te je čakala, ko te očetu tvojemu je darovala.
S trpljenjem svojim ti srce je prekalila,
duha ti svojega kot vina čistega nalila.
Modra žena, ki jo je trpljenje dozorelo,
vzgojila v tebi je moža,
kot mu enakega davnina naša ne pozna.*

*O, Kocelj, kdo je bila tvoja mati?
Bi hotel njeno sladko nam ime izdati?
Odkrij nam lepi njen obraz,
odkrij ime, da svetla zvezda bo za nas!*

PAVEL BERDEN

Sv. Cirilu in Metodu

*Rad bi videl vajin nasmeh,
ko sta zrla v mir Panonske ravnine
in v višine Kamniških planin.*

*Rad bi prisluhnil vajinim mislim,
ki sta jih predla v jutranji molitvi,
ko so noge tiho stopale preko rosnih trav.*

*Rad bi ujel silo želja v znaku križa,
ko sta z Bogorodico blagoslavljala
naše tedanje narodne mejnike.*

*In rad bi bil z vajinim srcem,
ko sta v Rimu sanjala o deželi Slovenov
od Adrije do Blatograda.*

PAVEL BERDEN

Tebi, ki čakaš

*Tvoja oglja žareča
sevata vame sprašujoče
kot dva preiskovalna sodnika
in iščeta moje dno.*

*Toda zaman, ker dna ni,
ker dna nima studenec,
ki nenehno vre izpod hriba.
Pod hribom je Jezero.*

*To je uganka za tvoje oči:
Kako On, ko sem jaz?
Kako jaz, ko je On?
Bojiš se za svoj jaz.*

*Razumem, da se bojiš zase.
Strah pred odtujitvijo sebi.
Razumi mir, ko čutiš.
Ne jemlje. On daje, ustvarja nas.*

PAVEL BERDEN

V Blatogradu

*Kako si mogel, Pribina, misliti,
da bi to obupno močvirje Zale,
v katero si se na begu zatekel,
trajno služilo spominu?*

*Prevelik trud je bil,
ko si z velikanskimi kvadri
gradil trdnjavo
in s klesanimi kamni trodelno baziliko.*

*Koprive, koprive, in bezgovo grmovje.
S koprivami zaraščena pot na otok sred močare.
Okoli pa močvirje, močvirje in močvirje
in roj komarjev in vojska ostrega šerjā.*

*Vse je minilo. Misli, besede, govorica,
veliki načrti in sprejemi,
presenečenja in srečanja s Cirilom in Metodom.
Vse, vse je zagrnila megla pozabljenja,
ki se dviga iz tega pustega močvirja Zale.
(22. 8. 1972)*

PAVEL BERDEN

Jožef Smej

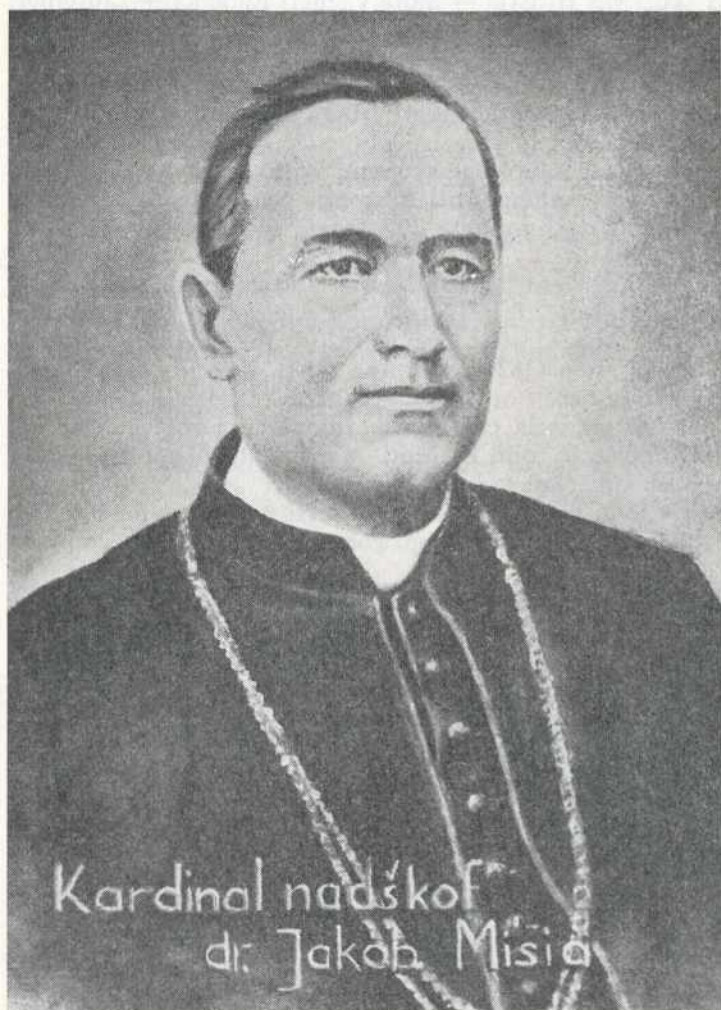
Kardinal dr. Jakob Missia (1838-1902) in Prekmurje

Na koncu meseca marca 1902 so prejeli sorodniki kardinala Missia sledečo osmrtnico v slovenščini:

Kapitelj prvostolne cerkve v Gorici naznanja poln globoke žalosti, da je v ponedeljek dne 24. marca ob 12. uri in pol po-noči, v 64. letu svojega življenja previden s sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspal Njega Eminencija prevzvišeni gospod

J A K O B M I S S I A

svete rimske Cerkve kardinal-presbiter pri sv. Štefanu na Monte Coelio, knez-nadškof goriški in metropolit, Njega c. kr. Veličanstva pravi tajnik svetnik, vitez ces. avstr. reda železne krone I. vrste, član gosposke zbornice in goriškega deželnega zbora, doktor bogoslovja in modroslovja, itd.

Kardinal nadškof
dr. Jakob Misia

MISSIA —
akvarel — delo
M. JERIČA
(Last Martina
Puhana,
Bogojina)

Pogreb bode v sredo dne 2. aprila ob 9. uri zjutraj. Zemeljski ostan-
ki prevzvišenega pokojnika se preneso iz knezo-nadškofijske do-
mače kapele v stolno cerkev, od-tod po slovesnih zadušnicah na
sv. Goro k počitku.

Gorica, dne 26. marcija 1902

Minilo je torej 70 let od njegove smrti.

Mota — rojstni kraj kardinala

Ob ravni cesti vzdolž Mure iz Radencev proti Ljutomeru leži na Murskem
polju Mota, sedaj združena z vasjo Hrastje. Mota je dobila svoje ime od
nekdanje mitnice ob deželni meji. V najstarejši ohranjeni krstni knjigi kri-
ževske župnije se vas imenuje MAUTHA (ex Pago Mautha... ex Pago Hra-
stia...)

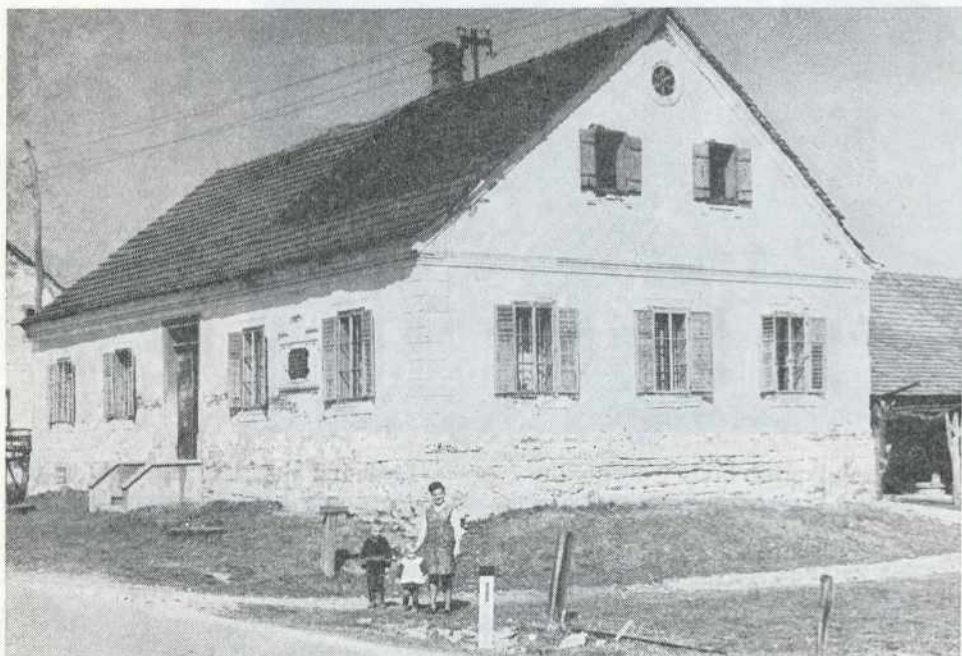
Ce greš po cesti skozi vas Hrastje — Mota v smeri Radenci — Ljutomer, te na levi strani pozdravi velika kmečka hiša. Mormorna plošča na njej ti pove, da je to rojstna hiša kardinala dr. Jakoba Missia. V njej še danes hranijo poleg kardinalove fotografije dragocen škofovski prestol, ročno delo iz lesa z lepo izrezljanim Missijevim škofovskim grbom in začetnicami njegovega imena J. M. Spodaj na prečki je vrezana letnica 25. julij 1890 in napis v latinščini, da je to darilo mesta Ljubljane svojemu škofu ob godu.

Obračam stare cerkvene matične knjige župnije Sv. Križa na Murskem polju, kamor je spadala Mota do 1. avgusta 1889 (sedaj spada h Kapeli). Stare knjige mi vedo veliko povedati.

21. februarja 1813 se je 28-letni Martin Missia iz Mote, hišna številka 10, poročil z 19-letno Agnezo Pintarič. Iz tega zakona se je rodilo 10 otrok: Marija (1815), Anton (1818), Ana (1819), Franc (1820), Jožef (1823), Nikolaj (1824), Magdalena (1827), Uršula (1829), spet Ana (1831 - ker je prejšnja zgodaj umrla), in zadnji — to je deseti otrok — naš Jakob (1838).

Krstna knjiga nam je ohranila celo uro kardinalovega rostva: Dne 30. junija 1838 ob 8. uri zvečer se je rodil na Moti — hišna številka 10 — Jakob Missia in je bil takoj naslednji dan 1. julija krščen.

Ko je imel Jakob 4 leta, je njegov 20 let starejši brat imel novo mašo. Pri novomašnem slavlju je bilo zbranih mnogo gostov. Z malim »Japecom« so

Kardinalova rojstna hiša na Moti (Foto Bračko)

imeli veliko veselje. Novomašniku so polagali na srce, naj poskrbi, da bo njegov nadarjeni bratec »Japec« šel študirat. To je Anton tudi storil, posebno ko je oče že 5 let po novi maši umrl.

Z bratovo pomočjo je Jakob prišel v gimnazijo, ki jo je obiskoval v letih 1849—1857 kot gojenec škofijskega deškega semenišča v Gradcu. Missijeva

rojstna župnija je spadala takrat pod graško škofijo. Od 5. šole dalje je prebil vsake počitnice pri škofu Otokarju grofu Attems na gradu Seggau pri Lipnici. Tu si je pridobil tisto lepo vedenje, ki mu je bilo lastno vse poznejše življenje.

Kljub vsem dobrotam, ki jih je užival pri svojem škofu, se je mlademu dijaku večkrat zbuvalo domotožje. Škof je svojega dijaka učil, da se je tudi v tem treba premagovati. Ko je namreč Missia prejel žalostno obvestilo, da mu je mati hudo zbolela, ga škof ni maral kar tako pustiti od sebe:

— Ni tako hudo! Saj boš še imel priložnost, da jo obiščeš.

Dijak je ubogal. Modri škof ga je nagradil za to zatajevanje. Nepričakovano je dal zapreči svoj voz, povabil nanj svojega varovanca in mu rekel:

— Jakob, sedaj se peljeva obiskat tvojo bolno mater.

Kakšno doživetje! Prava krščanska ljubezen zna združiti tudi ljudi različnega rodu in stanu.

Umirajoča mati je sinu naročila:

— Jakob, prav je, da postaneš duhovnik, toda glej, da boš res tudi dober duhovnik, sicer bom rajši, če si izbereš drugi poklic.

Mati je umrla 24. avgusta 1857, ko je bilo Jakobu 19 let.

Novomašnik, dvorni kaplan in kanonik

Po odlični maturi je Jakob Missia študiral bogoslovje v Gradcu (1857—1858), nato ga je škof Attems poslal v Rim, kjer je v zavodu Germanik končal filozofske in bogoslovne študije. Leta 1863 je bil posvečen v mašnika in dosegel doktorat iz filozofije in teologije.

V letih 1864—1866 je bil prefekt v graškem deškem semenišču. V letih 1866—1871 je bil dvorni kaplan in škofijski tajnik, v letih 1879—1884 pa stolni kanonik.

Škof v Ljubljani (1884—1897)

Kot ljubljanski škof je Missia v prvi vrsti skrbel za duhovniške poklice. Najboljše dijake in bogoslovce je poslal študirat v Rim. Leta 1887 je poklical v Ljubljano jezuite, nato je povabil iz Gradca karmeličanke. Zelo je cenil in pospeševal redove in samostane. Za njegovega škofovanja so jih ustanovili kar 13.

Znal je biti tudi odločen. Ob skrivnostni smrti cesarjeviča Rudolfa (1889) ni pustil na škofovskem dvorcu razobesiti črne zastave, zato so mu ponoči razbili okna in pomazali zid. Vzrok svojega ravnanja je pojasnil vernikom v posebnem pastirskem pismu.

Missia in prekmurski Slovenci

Med redkimi, ki so se v 19. stoletju zanimali za takoimenovane ogrske Slovence, je bil tudi Missia. Missijevi ožji sorodniki Martin, Franc, Jožef in Marija Šumak so se v prvi polovici prejšnjega stoletja preselili iz Vučje vasi na Murskem polju v Bogojino. Missia je kot škof obiskal svojega sorodnika Martina Šumaka, ki je bil takrat župan v Bogojini. Bil je to stari oče moje matere. Ponudili so mu meso. Missia ni hotel jesti, ker je bil postni dan.

— Ti si pa meni dal meso na postni dan, ko sem bil pri tebi — je rekel Sumak.

— Dal sem ti spregled, ti pa ga meni ne moreš dati.

Hiša »starega Štajerca«, tako so Šumaka imenovali v Bogojini, je ohranjena le še na fotografiji. Kot dragocen spomin na ta obisk pa hranimo nekaj kosov kardinalovega pohištva, rožni venec in njegovo sliko (akvarel).

Hiša M. Šumaka v Bogojini, ki jo je kardinal 1888 obiskal

Tedanji župnik v Bogojini Jožef Horvat ni vpisal v svoji kroniki tega obiska, pač pa je opisal potres, ki je prizadel posebno mesto Ljubljano 14. aprila 1895. Takrat je tam bil škof Missia (kronika str. 87).

21. maja 1897 se je škof Missia v posebnem pismu zahvalil tedanjemu križevskemu župniku Antonu Lacku, ki mu je poslal podatke o njegovih sorodnikih. Tako piše:

»Prav srčno se Vam zahvaljujem za Vaše pismo in za podatke, katere ste mi poslali o mojih starših in sploh o mojih sorodnikih. Bog Vam povrni! — Sicer pa stori človeka nekako žalostnega, kadar se vidi od mnogoštevilne družine edinega na svetu. Zares, quid est homo (Kaj je človek!)

Sestavek, ki ste mi ga poslali, je jako lep in obširen, in se Vam in tistemu, ki ga je spisal, ne morem zadosti zahvaliti. To je stalo veliko preiskavanja in veliko truda. Zato pa prosim, ne zamerite mi, ako si dovoljujem, izraziti Vam svojo hvaležnost s skromno priložo, ki jo nahajate tukaj.

Priporočam sebe in svoje v Vašo molitev... ter ostanem z odličnim spoštovanjem

Vam
hvaležno vdani
Jakob
kn. šk.»

Podatke o Missijevih sorodnikih je sestavil župnik Lacko, kar je potem na čisto, kaligrafsko prepisal nadučitelj in organist Anton Herzog.

Tudi Missijev krstitelj je bil ogrski Slovenec, takratni križevski kaplan Štefan Donša, ki se je rodil 31. oktobra 1802 v Noršincih, župnija Martjanci v Prekmurju. Slekovec ga v svoji kroniki imenuje »Hungarus e Norsincz«, to je »Madžar iz Noršinec«. V mašnika je bil posvečen 31. avg. 1828 v Gradcu. Pri Sv. Križu je kaplanoval od leta 1837—1842. Umrl je kot župnijski upravitelj pri Sv. Duhu 21. dec. 1846. — Missia je bil lahko ponosen na svojega krstitelja Štefana Donšo. Slekovec namreč piše o njem v svoji kroniki: »Štefan Donša je bil kot križevski kaplan zelo močan ter je brez posebnega truda vzdignil polovnjak vina«.

Nadškof in kardinal v Gorici (1897 — 1902)

12. decembra 1897 je bil Missia imenovan za nadškofa v Gorici, 19. januarja 1899 pa za kardinala z naslovno cerkvijo sv. Štefana v Rimu.

Profesor dr. Alfonz Levičnik, Missijev tajnik, me je pred 20 leti prosil, naj napišem nekaj o kardinalovih mladostnih letih in njegovih sorodnikih. Isti mi je v pismu opisal tudi kardinalove vrline: »Nikdar se ni preveč žalostil niti čez mero veselil. Imel je široko duševno obzorje, dostojanstvo, srčno kulturo, skratka, bil je harmonična osebnost. O slabostih bližnjega ni nikdar govoril, to je bilo zaklenjeno v njegovih kraljevskih prsih. Italijani so ga imenovali »Il Santo—svetnik«.

Umrl je 24. marca 1902 v Gorici za otrpnjenjem srca. Pokopan je bil na sv. Gori, ki je bila med prvo svetovno vojno zelo prizadeta. Cerkev je bila porušena. Missijeve zemeljske ostanke so ponovno položili v novo cerkev, kot kaže napis na sv. Gori:

EXUVIAE

Jacobi Cardinalis Missia

Hic

post bellum repositae

VIII — Idus AVG MCMXXIV

FF Minores Tridentini

sanctuario addicti

Posuerunt

Te in Pace Christus

Slovenski narod je lahko po pravici ponosen na svojo kulturno zgodovino. Veliki misleci, pisatelji, pesniki in požrtvovalni borci so mu s svojim zgledom in delom krojili življenje. Nepristranska zgodovina priznava, da je poleg teh slovenskemu kmetu stal ob strani vedno tudi duhovnik, ki je kot dušni pastir z njim trpel, delal, živel in umiral. Med slovenskimi duhovniki se je dvignil do najvišje cerkvene časti dr. Jakob Missia, ki je postal kardinal. Njegovo življenje in delo je bilo v drugi polovici prejšnjega stoletja tesno po-

vezano z vsemi slovenskimi deželami: s Štajersko, Prekmurjem, Kranjsko in končno z Goriško in Primorsko.

Poznal je vse takratne slovenske dežele, zato ga lahko imamo vsi za svojega.

V celoti ga najkrajše ocenjuje dr. Aleš Ušeničnik: »V javnosti knez, v cerkvi škof, med ljudstvom oče, med duhovščino prijatelj«.

Morda ga bo Cerkev kdaj postavila še više, kot je vrh sv. Gore pri Gorici, kjer počivajo njegove EXUVIAE, njegovi zemeljski ostanki. »Fundamenta eius in montibus sanctis«, po novem prevodu: »Gospod ljubi svojo ustanovo na SVETIH GORAH« (Ps 86,2).

LOJZE KOZAR

Pojóča tíšina

*Kako mehko
se pretaka tíšina mrakov
z Gorjancev v dolino,
Kako zvestó
prísluškuje sunkom mlačnih vetrov,
ki zvezdam kodrajo mirno
blestenje!*

*Pleterje spi,
tíšina ga je prekrila
s svojo prosojno dlanjó.
Skozi njo
do daljnjih svetov zveni
samó rahlo bitje srca,
ki ga samota zvabila
je v mehki odmev
nikoli pretrganih sanj.*

*V stari zvesti uri
se sprožil je plaz.
Trdi udarci
večnost cefrajo v čas.
Bežni trenutki težkih spoznanj
napolnijo nóč
in trudnemu srcu odmerijo rok.
Samó srcu,
ker ciprese in tuje
so stegnile veje
v zvezdnih utrinkov svetel sijaj.*

II.

*Kako osamel bi bil brez tebe,
moj Bog!
Še v tej prelestni zelenosrebrni nóči*

bi bil ves izgubljen,
da mi nisi blizu v sleherni stvari,
v živi in v kateri življenja ni.
Najbliže si mi v tišini,
ki poje, zveni, šepeta
in v tankem curku cinglja
sredi dvorišča,
ko bežna sapa zaniha
njegov omahujoči polet
in ga razprši v kapljic solzno mlačno sled,
da jih nato grenko vonjive
kamniti obroč
spet zbere v svoj mehki
očetovsko blagi objem.

Tako se, Gospod, z mano igray
o boleči tišini!
Naj letim kvišku in padam,
dvigam se, padam,
padam in dvigam;
toda ob koncu naj zrel sad
te zemlje padem
tebi Oče
v naročje!

Ivan Škafar

Nekaj iz zgodovine beltinske župnije

Turniška pražupnija je ob ustanovitvi imela zelo velik obseg. Zato je bila tudi prvotna cerkev majhna. Sredi 14. stoletja se je prebivalstvo namnožilo in zato so dali dolnjelendavski Banfiji v drugi polovici 14. stoletja cerkev zelo povečati. Štiristo let pozneje tudi to ni več zadoščalo in tako je nastala potreba, da so leta 1759 turniško župnijo razdelili na dva dela in leta 1760 je začela samostojna beltinska župnija.

Zgodovino celotne turniške pražupnije je do ustanovitve črensovske župnije leta 1807 zelo lepo opisal naš zgodovinar Ivan Zelko v knjigi *Gizelle Hozianove, Sad ljubezni do Boga in domovine* (1972). Zato bo tukaj govor o beltinski župniji od njene ustanovitve dalje.

Prvi začetki

Zaradi svoje osrednje lege so Beltinci že v času, ko je ta ozemlje še spadalo k dolnjelendavski posesti Banfijev, dobivali pomembnejše mesto. Vsaj že sredi 16. stoletja so tudi Beltinci postali eden izmed krajev, kjer so Banfiji tudi bivali, ker mladi Nikolaj Banfi, star devet let, je 22. februarja 1556 iz Beltinec (ex Belotyncz) s spremstvom odpotoval v Gradec, učiti se nemščine.

*Bratonski »pil«
iz leta 1724
(Glej Stopinje
1972, str. 102)*

Prva žena Krištofa Banfija, z njim je leta 1644 izumrla ta rodovina, je bila Ana Merey. Ta je umrla 17. marca 1605 v beltinskem gradiču (Belotynczi Castel). Ker so torej že Banfiji bivali tudi v Beltincih, so gotovo poskrbeli, da so imeli v bližini tudi bogoslužni prostor. Ta prva beltinska cerkev je bila lesena in leta 1669 se o njej poroča, da je bila pred kratkim podaljšana. Imela je le glavni oltar in na njem sliko Gospodovega vstajenja. V Beltincih je bilo tega leta 62 družin, v Bratoncih 23, v Dokležovju 44, v Ižakovcih 31, na Melincih 30, v Odrancih 53, v Lipovcih 40 in v Gančanih 49 družin. skupaj 332 družin.

Leta 1742 je bila v Beltincih zgrajena nova cerkev. Dal jo je zgraditi general *Ladislav Ebergenyi*; to je prezbiterij in ladja sedanje cerkve. Kotel za krstno vodo je iz leta 1749. Tako je bilo najvažnejše pripravljeno za ustano-

vitev nove župnije v Beltincih. Njeno ustanovitev so narekovale dušnopastirske potrebe. Zelo je vplivalo tudi dejstvo, da so Beltinci postali središče in sedež nove zemljiške posesti. Ko so leta 1644 s Krištofom izumrli Banfiji, je dolnjelendavsko posest dobil v last *Franc Nádasdy*. Ker se je tudi on pridružil zrinjsko-frankopanski zaroti, je bil dne 30. aprila leta 1671 v dunajskem Novem mestu obglavljen. Odvzeta mu je bila tudi vsa ogromna posest. Dolnjelendavsko posest je dobil *Pavel Esterházy*, beltinsko pa z 22 vasi estergomski nadškof *Jurij Szécsényi*, ki je umrl leta 1695, star 103 let. Te vasi so bile: Beltinci, tri Bistrice (Gornja, Srednja in Dolnja), Bratonci, Brezovica, Črensovci, Dokležovje, Gančani, Gomilica, Ivanci, Ižakovci, Lipa, Lipovci, Melinci, Nedelica, Odranci, Polana, Renkovci, Trnje, Turnišče in Žižki. Za Szécsényi so beltinsko posest imele rodovine: Ebergényi, Csaky, Gyika, Sina in Zichy. Zato je razumljivo, da so Beltinci kot sedež 6740 oralov velike posesti postali tudi samostojna župnija.

Nova župnija in njeni župniki

V mnogočem pa je versko življenje v župniji najbolj odvisno od duhovnika, od njegove pobožnosti, znanja in gorečnosti. Beltinska župnija je imela od svoje ustanovitve do danes *šestnajst župnikov* in mnogo kaplanov. In moramo s hvaležnostjo Bogu reči, da so bili dobri pastirji. Na kratko se seznanimo vsaj z vsemi beltinskimi župniki,

Peter Sobotin (1760—1762)

Prvi beltinski župnik je bil Peter Sobotin. Župnija je takrat z dolnjim Prekmurjem spadala v zagrebško škofijo. Zato je bil pri oddelitvi beltinske župnije od turniške dne 10. avgusta 1759 navzoč Franc Popovič kot odposlanec zagrebškega škofa. Pri ustanovitvi župnije leta 1760 pa je bil navzoč arhidiakon beksinskega arhidiakonata Sigismund Nikolaj Thauszy, ki je s svojim podpisom odobril krstno, poročno in mrlično knjigo. Te je začel novi župnik voditi koncem maja in v začetku junija 1760. Župnija je obsegala vasi: Beltinci, Bratonci, Dokležovje, Ižakovci, Melinci, vse tri Bistrice, Odranci, Gančani in Lipovci, skupno 11 vasi. Umrl je 4. julija 1762, star komaj 28 let. Sledil mu je

Ivan Marossi (1762 — 1764)

V Beltince je prišel iz Turnišča, kjer je bil kaplan. Tudi on je umrl mlad, dne 11. junija 1764, star 28 let.

Jurij Tudor (1764 — 1789)

Rojen je bil v Zagrebu okrog leta 1732, kjer je študiral bogoslovje in bil posvečen leta 1760, eno leto je bil kaplan v Vidovcu, leta 1761 pa je prišel v Beltince za kaplana. Po smrti drugega beltinskega župnika Marossija je poleti 1764 postal župnik in je vodil župnijo skoraj 25 let. Umrl je aprila 1789, v 58. letu starosti. V Beltincih je pastiroval vsega 28 let. V njegovem času se je zgodila velika cerkveno-upravna sprememba. Leta 1777 je župnija prišla k novo ustanovljeni somboteljski škofiji. Naslednje leto je prvi somboteljski škof János Szily že obiskal Beltince, ko je bil dne 11. in 12. maja 1778 tu na

vizitaciji. Tudor je govoril hrvatski, slovenski in precej nemški. Cerkev je imela tri oltarje. V župniji je bilo 3943 vernikov in vsi so bili kotoličani. Stolp je bil lesen, zgrajen leta 1777 in je bil krit s škodljivci. Dal ga je postaviti grof Jurij Csáky.

Adam Ivanóczy (1789—1824)

Rojstni kraj so mu Ivanovci pri Sv. Benediktu na Goričkem. Rojen je bil 10. avgusta 1756. Eno leto logike in dve leti filozofije je študiral na jezuitski univerzi v Gradcu (1777—1780) in tu je prejel tonsuro 27. februarja 1779. Bogoslovje je študiral v Györu tri leta (1780—1783), prvo leto je stanoval zunaj, dve leti pa v semenišču. V mašnika je bil posvečen leta 1783, dne 15. septembra je prišel za kaplana v Mursko Soboto (1783—1785), nato je bil župnik na Pertoči (1785—1789) in 7. julija 1789 je prišel za župnika v Beltince in tu pastiriral do svoje smrti dne 27. februarja 1824, skoraj 35 let. Po smrti dolnjelekdavskega dekana Štefana Györkösa leta 1808 je postal dekan in dekanijo je vodil do svoje smrti. V krstni knjigi je on vpisal podatke o svojih kaplanih do leta 1809 in o župnikih, ki so do njega v Beltincih pastirovali. Kot dekan je bil tudi nadzornik verskih šol v dekaniji. Dne 10. maja 1811 je imel kano-nično vizitacijo, prišel je somboteljski škof Leopold Martin Somogy de Perlak. Ivanóczy je govoril slovenski, hrvatski, madžarski in nemški. Od njega sta potekali dve ustanovi: za maše je določil 210 goldinarjev in za beltinske reveže 440 goldinarjev.

V času, ko so še tri Bistrice spadale v beltinsko župnijo, je bilo prebivalcev:

Kraj	Kat. 1793	Nekat.	kat. 1802	Nekat.
Beltinci	522	22	584	4
Tri Bistrice	844		929	
Bratonci	200		239	
Dokležovje	277		324	
Gančani	460		559	
Ižakovci	307		344	
Lipovci	371		371	
Melinci	410		413	
Odranci	600		565	
	3991	22	4324	4

Leta 1799 je dal Ivanóczy napraviti glavni oltar, ki je bil v rab: do preureditve prezbiterija za časa sedanjega župnika Škrabana. Leta 1807 se je prvič ločilo od beltinske župnije nekaj vasi, Gornja, Srednja in Dolnja Bistrica so se priključile 21. maja 1807 k ustanovljeni župniji v Črensovcih.

Adama Ivanóczya so verniki in dekanjski duhovniki zelo spoštovali in imeli radi, ker je bil zelo delaven in goreč dušni pastir. Njemu v čast je Jožef Košič kot kaplan v Turnišču (1811—1814) spesnil zelo lep latinski hvalospev (odo), ki je bila tiskana v Sombotelju leta 1913. O njem med drugim poje:

Mnogim bratom postal dika najvišja si,
v zvezde kujejo Te, v novi sijaj strmé;
si zaščitnik postal krepek in ljubezniv,
na ljubezen oprt do rodne grude te.

Njegova spominska plošča v prezbiteriju župnijske cerkve pa nam še danes govori o njem, da je bil:

Žolostnim vedra uteha, potrebnim opora,
blagi gorečnik za zveličanje vernih.

Pavel Ivanóczy (1824—1841)

Bil je sorodnik Adama Ivanóczyja in prav tako rojen v Ivanovcih 22. aprila 1795. Starši Mihael in Katarina so bili evangeličani. Kot gojenec sirotišča v Köszegu je postal katoličan. V sirotišču je bil osem let (1805—1813) in je končal ljudsko šolo ter nižjo in višjo gimnazijo; filozofijo in bogoslovje pa v Sombotelju (1813—1818). Posvečen je bil 12. avgusta 1818. V Beltince je prišel za kaplana leta 1819, gotovo na željo svojega sorodnika Adama Ivanóczyja in pri njem je bil kaplan do njegove smrti. Nato je bil njegov naslednik in kot beltinski župnik umrl 27. avgusta 1841. V Beltincih je bil vsega skupaj torej 22 let dušni pastir.

Oba Ivanóczyja sta bila v Beltincih župnika več kot pol stoletja, in sicer 52 let.

Dne 28. maja 1830 je imel Pavel Ivanóczy vizitacijo somboteljskega škofa Andreja Böleja. Cerkev je takrat imela štiri oltarje: glavni sv. Ladislava in trije stranski. Na desni strani je bil oltar Kristusovega trpljenja in oltar sv. Antona Paduanskega, na levi pa Marijinega brezmadežnega spočetja. Stolp iz leta 1777 je bil že v zelo slabem stanju. V njem so bili trije zvonovi: zvon sv. Donata, sv. Ladislava in sv. Jurija. Kor je bil zidan. Grofi so imeli svoj oratorij. Pokopališče že ni bilo več okrog cerkve, kot prej, ampak zunaj vasi, ograjeno in na njem križ. Razen iz Beltinec so na njem pokopavali mrlične iz Odranec, Gančan, Lipovec in Melinec. Mrlične iz Bratonec, Dokležovja in Ižakovec so pokopavali na dokležovskem pokopališču. Blizu cerkve je bila kapela sv. Antona. Tega leta (1830) je bila še živa navada, da so župljani beltinske fare v procesiji vsako leto ob prazniku Vnebovzetja romali k Mariji v Turnišče. Celodnevno češčenje so takrat imeli v Beltincih dne 17. februarja in 24. julija, v Dokležovju pa 25. avgusta. Od leta 1831 do 1833 je bil zgrajen sedanji stolp. Stal je 5000 goldinarjev. Leta 1833 so tudi podrli zid okoli cerkve (stari pokopališčni) in iz opeke zgradili zakristijo.

Pavel Ivanóczy je govoril razen materinega jezika in madžarščine tudi nemški. Sledil mu je

Štefan Kutič (1841—1860)

Rojen je bil v Bozsoku dne 15. julija 1804. Starši so mu bili Jožef in Elizabeta, rojena Barič. Gimnazijo je študiral v Köszegu, filozofijo in bogoslovje v Sombotelju, kjer je bil posvečen dne 24. avgusta 1829. Bil je dvorni kaplan pri grofu Sándorju Szápárju v Murski Soboti (1829—1830), v Pörlögényu (1830—1831), Körmendu (nov. 1831-sept. 1834), Rohoncu (1834—1838) in v Beltincih (1838—1841) pri Pavlu Ivanóczyju. Ko je ta umrl, je Kutič postal beltinski župnik dne 21. septembra 1841. Beltinsko faro je vodil 19 let. Umrl je dne 7. septembra 1860. Zadnji dve leti je bil dekan lendavske dekanije in nadzornik katoliških šol (1858—1860). Znal je tudi slovenski in nemški.

Leta 1853 je dal cerkev zunaj in znotraj obnoviti in lepo prebeliti. O njem poroča Božidar Raič, da je bil »marljiv Slovenec« in je širil »Košičeve

in druge knjige med narod«! Košičeve knjige pa niso le vzgajale, ampak vzbujale tudi narodno zavest.

Leto 1848, leto pomladí in poživitve narodne zavesti vseh slovanskih narodov v Avstro-ogrski monarhiji, je imelo svoj blagodejni vpliv tudi pri Slovencih na obeh straneh Mure. Misel zedinjene Slovenije je postala vodilna misel prenekaterega izobraženca tudi v obmejnih narodnostnih krajih. Oroslav Caf je kot kaplan v Framu pri Slivnici že 27. maja 1848 pisal v Prago, da morajo tudi Prekmurci priti v združeno kraljestvo Slovenije. Prekmurskega Slovenca Franca Šbüllla je zajela ta osvajajoča miselnost kot bogoslovca zadnjega letnika in novomašnika v Pazmaneumu na Dunaju leta 1848. Ko so se meje lavantinske škofije raztegnile do Mure in so leta 1859 prenesli sedež te škofije v Maribor, so tudi iz *Prekmurja prišli glasovi, da se tudi ti slovenski kraji naj pridružijo k slovenski mariborski škofiji*. Ko je nato leta 1860 Božidar Raič obiskal Prekmurje, je že marsikje našel *zavedne slovenske duhovnike. Najmočnejše slovensko središče so bili ravno Beltinci*, kjer je za Kutičem postal župnik

Marko Žižek (1860-1. jan. 1888)

Rojen je bil v Gančanih 25. aprila 1819. Po osnovni šoli v Beltincih je opravil prvo gimnazijo v Veliki Kaniži, druge razrede pa v Kőszegu, bivajoč v sirotišnici kot gojenec ustanove Kelcz v letih (1833—38). Filozofijo in bogoslovje je študiral v Sombotelju ter je bil posvečen 15. novembra leta 1844. Dne 17. novembra je že postal kaplan v Murski Soboti, maja 1848 pa župnijski upravitelj pri Sv. Benediktu. Dne 8. januarja 1849 je postal župnik te župnije in jo je vodil do leta 1860. Meseca novembra 1860 je že bil župnik beltinske župnije. Vodil jo je dobrih 17 let. Dne 1. januarja 1888 je stopil v pokoj in nato živel v Sombotelju, kjer je umrl 4. maja 1890.

V tistem času je madžarizacija že bila na svojem pohodu, posebno v šoli. In ravno tu je Žižek pokazal svojo močno slovensko zavest in tudi svojo odločnost. *Dobro je vedel, da božji nauk in božja milost le takrat rodita dobre in obilne sadove v dušah vernikov, če se ta nauk oznanja v materini besedi. Prav tako pa je dobro vedel, da so Slovenci severno od Mure eno s Slovenci južno od nje in zato je potrebno, da soživimo z njimi in se bogatimo s kulturnimi vrenotami osrednjega slovenskega jedra*. Zato je imel lepe stike s štajerskimi slovenskimi duhovniki, zato je širil zelo uspešno knjige Mohorjeve družbe v svoji fari, tako da je postala v tem pogledu prva med prekmurskimi župnijami, zato je bil širitelj knjige takratne najvišje naše osrednje ustanove: Matice Slovenske. V njegovi župniji je ta imela štiri naročnike: Žizka, kaplana Štefana Zemliča, Janeza Murkoviča in Jerneja Kocuvana, ki sta bila učitelja, prvi v Beltincih in drugi v Ižakovcih.

V šoli so uporabljali, tako je Žižek hotel, v gajici pisane knjige: Murkovičev Abecednik, Bagaryjeve Perve knige čtenja ter Avgustičev Prirodopis s kejpami.

Zaradi Murkovičevega Abecednika je imel Žižek mnogo sitnosti. Anton Trstenjak, ki je Žizka obiskal leta 1883 o tem poroča: »Bilo je leta 1872. Peštanski listi so pisali, da je slovenski abecednik panslavistična nevarnost. Žižek je temeljito branil in zagovarjal (— namreč v madžarskem časopisu) svoj »abc«, a pri Murkoviču je bila hišna preiskava zaradi »panslavistične agitacije«. Tri dni je razsajal vihar v državnem zboru peštanskem, govorilo je mnogo madžarskih poslancev, a vsi so zahtevali, da se vse knjige morajo sežgati. Očitati so Žizku, da je veleizdajalec, katerega je treba ostro kaznovati.

Trdili so, da so Žižkove namere nevarne državi, *ker Žižek namerja Prekmursko spojiti s Štajersko, premostiti, a ta most čez Muro je slovenski pravopis, v katerem pišejo vsi Slovenci.*» (Podčrtal Terstenjak.) »Madžarski ropot in krik ni bil malenkost za Žižka, vendar pa ni upognil hrabrega bojvnika.« Tako Trstenjak.

Tudi v svojih dopisih na škofojijo je branil slovenski črkopis. Mohorjeve knjige in M. Küzmiča *Kratko šummo velikoga katekizma*. Ob enem se je v teh dopisih boril proti temu, da bi učitelj na državni osnovni šoli v Gančanih, v čisto slovenski vasi in na slovenski šoli zaradi hitrejšje madžarizacije učil otroke verouk od tretjega razreda dalje v madžarščini. Ta učitelj je bil Mikloš Luttár, ki je v ta namen priredil katekizem v dveh jezikih: slovenskem in madžarskem: ena stran je bila slovenska, na drugi strani pa madžarsko besedilo.

Madžari so imeli Žižka za »panslava« in mu očitali, da nosi ruski katekizem v žepu. Rad je zahajal k prijateljem na Štajersko in celo dvakrat je bil pri »besedi« v Mariboru. S cankovskim župnikom Jožefom Borovnjakom je bil v odboru za proslavitev sedemdesetletnice vélikega jezikoslovca dr. Franca Miklošiča leta 1883 in se je osebno udeležil te proslave, ki je bila v Ljutomeru 2. septembra 1883. Takrat je bilo tam mnogo župljanov iz beltinske fare.

Žižek je tudi zelo blagodejno narodnostno vplival na mladega Ivanócyja, poznejšega tišinskega dekana in neustrašnega branilca in zagovornika narodnostnih pravic Slovencev med Muro in Rabo. Ko je namreč Žižek še bil dušni pastir pri Sv. Benediktu, se je zelo dobro spoznal z Ivanócyjevimi starši in to prijateljstvo je živelo še naprej, ko je bil Žižek že v Beltincih. Zato je sin Franc Ivanócy kot dijak, posebno pa kot bogoslovec počitnice preživeljal v Beltincih pri župniku Žižku, v katerem je imel odličen vzor gorečega dušnega pastirja in osvajajoč vzgled odločnega in pogumnega narodno zavednega Slovence. V obeh teh ozirih je Žižek zelo vplival na mladega Ivanócyja. Zato dr. Franc Rogač lepo pravi: »Od njega se je včio ljubiti svoj narod ino premišleno delati za nemrtelne duše« in mnoge Žižkove kreposti so »bila kak tiha rosa za srce mladoga Ivanócyja, štere so v njem močno pognale«. Pri Žižku se je tako Ivanócy seznanil in tudi vzljubil slovenske časnike in knjige, posebno Mohorjeve knjige in knjige Slovenske Matice.

Tako je z Žižkom postala beltinska fara najbolj narodno zavedna župnija v Prekmurju in zato je v njej zelo lepo vzcvetelo versko življenje. Ti sadovi se še danes poznajo. Naj omenim samo dve družini v Beltincih: Bašovo in Rousovo. Za Žižkom je namreč prišel v Beltince za župnika čisti Madžar, ki ni znal besedice slovenski. Zato sta poverjeništvu Mohorjevih knjig prevzela za Žižkom najprej *Jožef Baša* (1891—1905) in nato *Marko Rous* (1906—1915). Ko so po Madžaru Tóthu spet prišli slovenski župniki v faro, so še naprej zaupali obema poverjeništvu Mohorjevih knjig. Znameniti bogojanski župnik Ivan Baša in njegov brat Jožef-Miroslav, pesnik, sta bila iz te Bašove družine.

Ladislav Tóth (1888—1900)

Bil je žrtev že toliko zla rodeče raznarodovalne politike. Ob njem so se učitelji na beltinski šoli še bolj trudili z raznarodovalnim delom. V šoli otroci niso smeli spregovoriti slovenske besede.

Tóth je bil rojen v Rábabogyoszló leta 1847, posvečen je bil leta 1875. Kaplan je bil v župnijah Jánosháza, Letenye, Dobrovnik (1877—1878), upravitelj v Novi in zopet kaplan v Köveskutu, Jáku, Dolnji Lendavi (1880—1886),

Szombathelyu in upravitelj v Köszegszerdahelyu. V Beltince je bil poslan za župnika leta 1888 in tu je bil do svoje smrti 14. januarja 1900.

O njem je veržejski bogoslovec Franc Kovačič zapisal leta 1893, torej tri leta po Tóthovem prihodu v Beltince tole: »Szombathelyski škof jim je (— namreč župljanom) poslal za župnika trdega Madžara, dasiravno so v beltinski župniji — razen nekaterih Judov sami Slovenci, ki večinoma ne razumejo madžarski. Kakšno je bilo to dušnopastirstvo, naj sam Bog zna! Ako je imel kmet kaj opraviti z župnikom, morala je kuharica tolmačiti. Še večja nevolja je bila s pridigo, učitelj mu je preložil v slovenščino, potem se jo je naučil kot papiga in — šel na prižnico. — Sedaj že gre lažje, ker se je nekoliko priučil jeziku, ali vladika je spet poslal za kaplana moža, ki ni zmožen slovenščine.«

Ob Tóthovi smrti leta 1900 je dr. Franc Ivanocy zapisal o njem v svoji Kroniki sledeče trpke besede: »... padel je kot žrtev nesrečnega škofijskega vodstva, ko so ga brez znanja slovenskega jezika postavili na tako župnijo, kot so Beltinci in ker je hotel spolnjevati svojo dolžnost, se je vrgel na delo, ne da bi tudi vsaj od daleč mogel doseči zaželen uspeh.« Seveda je s tem tudi zelo trpelo dušnopastirsko delo v župniji. — Po Tóthovi smrti je dr. Ivanocyju uspelo, da je prišel v Beltince zopet Slovenec za župnika, in sicer

Peter Kolar (1900—1907)

Bil je prekmurski pisatelj. Rojen je bil v Ratkovcih, v župniji Sv. Benedikta 18. junija leta 1855. Bil je gojenec közseškega sirotišča dvanajst let (1866—1878) in kot tak končal osnovno šolo in nižjo gimnazijo v Köszegu, višjo pa v Szombathelyju in tu tudi dokončal bogoslovje. Posvečen je bil 13. julija 1882, skupaj z dr. Francem Ivanocyjem. Kaplan je bil v Crensovcih (1882), v Gornji Lendavi (1882—1885), župnijski upravitelj v Bogojini (1885—1886), kaplan v Murski Soboti (1886—1888), v Beltincih (1888—1889), v Turnišču (1889—1900) in prišel v Beltince za župnijskega upravitelja in po enem letu postal župnik. Beltinsko župnijo je vodil le sedem let. Umrli je 31. decembra 1907. Slovel je kot izvrsten pridigar in rodoljub.

Tudi njega je znal dr. Franc Ivanocy lepo vpreči v delo za poživitev vere in narodnosti med Prekmurci. Prevedel je zelo dobro delo Jožefa Gerelya: Mala biblija s kejpami, za prvi in drugi razred (1897, ponatis 1898) ter tretji in četrti razred (1898). Dr. Franc Ivanocy je na škofiji dosegel, da sta bili obe knjigi obvezni za slovenske verske šole v dekanijah Monošter, Sobotina in D. Lendava, in s tem je seveda bila preprečena madžarizacija pri verouku.

Kolar je pripravil v župniji *misijon*, ki je bil, odkar je Prekmurje spadalo k szombathelyski škofiji, od 1777 dalje, prvi misijon v krajini med Muro in Rabo. Misijonarji so bili slovenski lazaristi iz Celja: Mihael Klančnik, Vinko Krivec, Jožef Dobžek in Jožef Šmid. Dobžek je prišel iz Maribora, Šmid pa iz Gradca. Misijon se je začel 26. oktobra 1907 zjutraj in je trajal devet dni. Na praznik vseh svetnikov je prišel na pomoč tudi Franc Podgoršek iz Celja. Misijona so se udeležili tudi sosednji verniki, posebno iz turniške župnije. Tudi v narodnostnem oziru je misijon zelo vplival in misijonarji so nekatere mlade dečke usmerili na študij v Ljubljano. Mnogo zaslug pri tem misijonu je imel takratni beltinski kaplan Jožef Sakovič (1906—1909), ki je imel lepe stike z lazaristi v Celju in frančiškani pri Sv. Trojici v Slov. goricah. Sakovič je po Kolarjevi smrti bil nekaj časa tudi upravitelj beltinske župnije. Za župnika pa je prišel

Karel Zrinyi (1908—1914)

Rojen je bil v Soboti 26. septembra 1867 in je bil osem let gojenec kőzseške sirotišnice (1880—1888), to je osem let svoje gimnazijske dobe. Bogoslovje je končal v Szombathelyju in bil posvečen 15. julija 1893. Kaplan je bil v Gornji Lendavi (1893—1894), v Soboti (1894—1896), župnijski upravitelj pri Sv. Sebeščanu (1896—1905), in v Szentpéterfa (1905) ter pomočnik v Incédu (1905—1906). Potem je šel za izseljeniškega duhovnika v Združene države Amerike v kraju Throop Pa (1906-1908). Ko se je vrnil, je postal župnik v Beltincih leta 1908, pa le šest let, ker je umrl že 21. februarja 1914.

Iz Amerike se je vrnil »pun navdúšenosti za svoje lúdstvo«. Za njegovega časa je v Beltincih že drugi misijon, od 17. do 25. oktobra 1910. Zopet so prišli lazaristi iz Celja. Ob njegovi smrti so Novine pisale: »Bili so pravičen duhovnik do svojih farnikov, ki so njim materinskega jezika ne odjemavali. V predgah, navukah, pesmah so pravico dali maternomi jeziki : v mater-cerkev so ne notri silili državnoga jezika, zato ka je ona ne državni urad, nego Boža hiša, v šteroj se reč Boža tak naprejdava, naj se razmi, da Bogi na čast : dúšam na hasek samo tak more biti. Goreče so pokojni širili túdi Marijin list. Letos so ga sami do rok vzeli i blúzi 600 naročnikov nabrali. Novin túdi više 200 se je razširilo v njihovoj fari.« — Tudi naslednji dušni pastir

Stefan Kúhar (1914—1922)

je beltinsko župnijo vodil le osem let, tri leta kot župnijski upravitelj (1914—1917) in pet let kot župnik. Rojen je bil v Gradišču v tišinski župniji 20. avgusta 1887. Gimnazijo je opravil v Kőszegu, v nižji gimnaziji je bil gojenec sirotišča (1899—1903), bogoslovje je študiral v Szombathelyju in bil posvečen 29. junija 1911. Kaplan je bil pri dr. Ivanocyju na Tišini (1911—1912) in v Beltincih (1912—1914); po smrti župnika Zrinyija pa župni upravitelj in nato župnik do svoje smrti. Umrl je mlad, komaj 35 let star 1. januarja 1922. Kúhar je bil učenec dr. Ivanocyja. Ob njem je vzljubil slovenske knjige, posebno Mohorjeve knjige. Že kot bogoslovec v Szombathelyju jih je imel naročene in jih pozneje kot duhovnik širil do svoje smrti. Kot kaplan v Beltincih je v zvezi z Mohorjevimi knjigami nekajkrat pisal Mohorjevi družbi v Celovec. Ohranjeno je njegovo drugo pismo z dne 13. septembra 1913. V njem pravi, da je njegova želja, da bi »naši Slovenci bole polúbili Vaše knjige«. V ta namen je on napisal v prekmurščini knjigo s 600 stranmi, katero bi naj Mohorjeva družba izdala v dveh zvezkih, prvega za leta 1914 in drugega za leto 1915. Knjigo bi krasilo 300 slik. Do te izdaje žal ni prišlo, vendar pa to pismo priča, na kako izviren način je poskušal širiti med svojimi rojaki Mohorjeve knjige.

Kot bogoslovec je ob petdesetletnici bogoslovnega društva sv. Avgústina napisal zgodovino tega društva (1861—1911). Leta 1913 je romal na Francosko v Tours z duhovniškim odposlanstvom pa relikvije sv. Martina in je to potovanje obširno opisal v Marijinem listu leta 1913 in 1914.

Bil je zelo narodno zaveden. Šlebinger o njem pravi, da »se je udejestvoval že pred razsulom monarhije kot iskren Slovenec in Jugoslovan, ki je videl v Wilsonovi ideji o samoodločbi narodov zagotovilo za narodni obstoj prekmurskega ljudstva.« Dr. Matija Slavič pa je po njegovi smrti zapisal: »V osnovnih šolah so ga učili čitati« »Jaz sem Madžar« in so mu hvalili madžarsko domovino. Še celo v bogoslovju niso smeli govoriti slovenski, dasi so morali potem kot duhovniki v Prekmurju pridigati slovenski. ... Še pred razsu-

lom Avstro-Ogrske se je ogreval za Jugoslavijo ter navduševal zanjo tudi svojo okolico, tako da sta bili črensovska župnija, kjer biva poslanec Klekl, in beltinska Kūharjeva župnija najbolj jugoslovanski. Ko je Jugoslavija zasedla 12. avgusta 1919 Prekmurje, je bila prva narodna slavnost v Beltincih, kjer je župnik Kūhar sodeloval. Od tega dne je bil najbolj točen, zanesljiv in prebrisan svetovalec vsem jugoslovanskim politikom in uradnikom. V jeseni leta 1921 je še dajal nasvete naši delegaciji pri razmejitveni komisiji, kar je bilo njegovo zadnje politično delo. Na novega leta dan 1922 ga je ugrabila prenaplno sušica.«

Kūhar je imel tudi zelo lepe stike s salezijanci v Veržeju.

Rudolf Vadovič (1922—1942)

Vadovič, po rodu Slovak, je bil rojen v Pudmericu 13. novembra 1871. Prišel pa je v szombathelysko bogoslovje in je bil posvečen 13. julija 1896. Kaplan je bil v Beltincih (1896—1906), v Soboti (1906—1907), nato pa upravitelj (1907—1910) in župnik (1910—1913) pri Sv. Benediktu; po smrti dr. Ivanocyja je prišel na Tišino za ž. upravitelja (1913—1914) in župnika (1914—1922). Po Kūharjevi smrti je prišel za župnika v Beltince in je župnijsko vodil dvajset let (1922—1942), umrl je v Beltincih 31. decembra 1945.

Leta 1927 je dal v cerkev napeljati električno in je bila tridnevnik za dekleta; naslednje leto je cerkev dobila tri nove zvonove in za matere je bila tridnevnik. Od 12. do 15. marca 1939 so bile duhovne vaje za dekleta, vodil jih je dr. Kuk iz Veržeja. Oktobra leta 1938 je grofica Marija Zichy dala na svoje stroške napraviti v kapeli nad grobnico novo ostrešje in prekriti streho. Ko je leta 1939 bil v Ljubljani kongres Kristusa Kralja, je prišel domov naš salezijanski misijonar Jožef Kerec. Z njim je prišel tudi kitajski škof Damjan Cheng. Bila sta tudi v Prekmurju. Dne 21. avgusta 1939 je škof Cheng maševal tudi v Beltincih in je bil gost beltinske grofice. V župnijski kroniki je škof v spomin na svoje bivanje v Beltincih napisal tri vrstice v kitajščini, nato pa v latinščini: »Hanc regionem benedicat Deus« (= To pokrajino naj blagoslovi Bog).

V času Vadovičevega pastirovanja v Beltincih je župnija imela mnogo novih maš. Leta 1940 jih je bilo celo deset. Obseg župnije je bil zmanjšan še za njegovega časa. 15. avgusta 1942 je namreč szombathelyski škof Jožef Grösz izdal listino, s katero je ustanovil v Dokležovju samostojno duhovnijo z začetkom dne 1. septembra. Dne 1. oktobra je nastala podobna duhovnija tudi v Odrancih. — Obe sta že samostojni župniji.

Vadoviču je sledil

Dr. Vincenc Molnar (1943—1945)

Rojen je bil v Tótszentmártonu zahodno od V. Kaniže 8. januarja 1912. Njegovi starši so bili domá z Dolenjskega, torej Slovenci. Posvečen je bil v Szombathelyju dne 20. marca 1938. Kaplan je bil v Alsóságu (1938—1939), v Vépu (1939—1941) in Soboti (1941—1942), nato je bil tu katehet (1942—1943). V Beltince je prišel za župnika dne 1. februarja 1943. Bil je goreč dušni pastir. Župljane je zelo navduševal za češčenje fatimske Matere božje in že istega leta se jo po dobri majniški pripravi dne 30. maja vsa župnija posvetila brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Verniki so iz posameznih vasi v procesiji priromali v cerkev. Po skupni posvetitvi pred Marijinim kipom je šla zadostilna procesija po Beltincih z Marijinim kipom. Požvitev Marijinega češčenja je

poživila evharistično življenje, prejemanje sv. zakramentov. — Leta 1945 se je dr. Molnar vrnil na Madžarsko, postal župnik generalni vikar v Szombathelyju in zdaj je opat v Zalaegerszegu. Rad se spominja na tista leta, ko mu je bilo dano delovati med Slovenci v Soboti in Beltincih. — Sedanji beltinski dušni pastir pa je

Janko Škraban (1945—)

Rojen je bil v Krogu dne 10. marca 1911. Gimnazijo je študiral v Soboti, bogoslovje v Mariboru. Posvečen je bil 7. julija 1935. Kaplan je bil pri Gradu (1935—1937), na Prevaljah (1937), v Soboti (1937—1940), na Ljubnem v Savinjski dolini (1940—1941). Ob razsulu leta 1941 se je vrnil iz nemškega taborišča preko Zagreba domov, bil je kaplan na Paki (1942—1943) in v Turnišču pri generalnem vikarju Ivanu Jeriču. On ga je nadaljeval dne 1. julija 1945 v Beltince za župnijskega upravitelja, leta 1960 je postal župnik, leta 1967 pa dekan in duhovni svetovalec mariborskega škofa. Naporno beltinsko župnijo vodi že 28 let. Mnogo se je obnovilo pri cerkvi in pri kapelah po vaseh, mnogo storilo za poživitev in poglobitev verskega življenja v fari.

Cerkev je dobila lesen pod za zimski čas, obnovljeni so bili oltarji in kipi, zunanost in notranost cerkve sta bili zelo lepo obnovljeni, obnovljena streha cerkve, vrata, prižnica, posebno pa prezbiterij z umetniško izdelanim oltarjem v duhu pokoncilskega bogoslužja.

Ne samo v Beltincih, ampak tudi na Melincih je od 7. do 10. aprila 1952 bil misijon in je bil v kapeli postavljen misijonski križ. Leta 1954 je ob praznovanju stoletnice lurških prikazovanj 535 družin vsak dan molilo sv. rož-

Novi oltar v Beltincih

ni venec. Za praznik Marijinega oznanenja je bila tridnevnic in v Turnišče je za praznik Marijinega vnebovzetja poromalo 1500 faranov. Leta 1955 so imeli svoje duhovne vaje možje in fantje. Vodil jih je kanonik Ivan Jerič.

Tudi v tem času po vojni je beltinska župnija dala lepo število novomašnikov.

Tako smo na kratko pregledali več kot dvestoletno zgodovino beltinske župnije v luči njenih dušnih pastirjev. Vodilo jo je 16 župnikov. Iz tako različnih krajev so prišli. Ugotavljamo pa, da so imeli toliko več uspehov, kolikor bolj je v njih gorela ljubezen do materine govorice.

Bogojina

*Najlepše ime prekmurskih vasi!
Pojóče, vugibko v akcentu,
skrivnostno, kaže na božjo bližino, lastnino ...
Saj Bogánjčar, ko išče miru,
ko ga žene nemir v slutnje daljav —
zavije čez ógrade tihe,
prek žabnjeka v Gaj,
tja v gorice prečudovite —
v soncu ležeče, dehteče,
med slivami, trnóslini šepetajoče,
kjer na vrhu ga čaka sveti Vrban,
preljubi naš mejaš —
odloži mu vse skrbi
kôpanja, grôbanja, rêzanja, vezanja,
šprickanja trud, zagleda se v gošče,
v Trnaski breg, borovd'é...*

*S turbov prek rome poroma zdaj
h kleti: iz brven je zbita, blatnjača preljubka,
rjava kot srna, lahkotno čepi
med drevjem cvetočim,
s slamo je krita, že vso začrnelo —
stoletij trpljenje, veselje in moč
diha iz nje ... Hiška miru vetrov goričkih,
kjer ižica čaka z okénčki osamele možé,
žola iz slame spletena pa šparat,
da speče krompir si, ocvré káko jajce —
spodaj pivnica pa hrani krepčilo,
naj vcépleno je ali šmarnica, domači kletón —*

*PÓJE ves gaj, breg za bregom
v majskem cveténju marelic in breskev,
črešenj in grušk, v šümlénju fčel —
pred odprto kletjó odpre se mu duša —*

ves sinjim višavam predá se
Bogánčar, naj mlad bo al' star...

BOGOJINA... Tam Ravénsko in Dólinsko
je zahrepenelo, bliže k nebu, k svobodi hotelo,
iz ilovice v dehtenje više zaželelo...
Zlagoma dviga se breg, da doseže Vršič,
a vas je tesnó povezana z njim —
Prebéli tam Dom nad kostanji
na prvi višini, s čelom visokim širokim,
ki v sleme se óži kot spodaj domovi pod njim —

ob njem kot stražar mu tören okrogli,
ki vitko se pne iz stebröv
v prst, tja kvišku kažóči —
s kupolo malo, ki daleč blesti vsenaokrog...
Cerkev bogánjska — edinstveni Dom vnebohódne Skrivnosti,
v tebi se dviga hrepenenje, trpljenje
vaščanov, faranov stoletja že sém
v večno priznanje in vero v Neskončno —
v tebi, mimo tebé, nad teboj
hiti še više navzgor v nedosežne višine,
ko pesem hrumi v nedeljskem zanosu...

Bogojančar

akvarel Jože Gjuran

Rajni prekmurski duhovniki od leta 1942-1972

Kalendar Srca Jezušovega, ki je izhajal od leta 1904—1944, je navadno vsako leto prinašal kratak življenjepis rajnih duhovnikov. Od tistega časa je že 30 let, zato bom navedel abecedni seznam vseh rajnih prekmurskih duhovnikov, ki so umrli v letih 1942—1972. Ker to ni majhno delo, prosim vse, da mi sporočijo, če sem katerega izpustil.

Življenjepis nekaterih duhovnikov je bil objavljen v Novi poti (kratica Np), Zvonu Marije Pomočnice (ZPM), v Družini (Dru), Sporočilih šk. ord. Maribor (Sp) in drugod.

1. BAKAN Jožef, rojen 17. 1. 1887 v Turnišču, ordiniran 18. 7. 1920 v Ljubljani, najprej kot duhovnik salez. družbe v raznih službah, nato župnik v Križovljanu in končno pri Sv. Benediktu. Umrl v M. Soboti 10. 7. 1968. — Sp 1968, VII. str. 48. — Dru sept. 1968, str. 4.
2. BAKAN Štefan, rojen 21. 9. 1902 v Turnišču, ordiniran 3. 7. 1927 v Mariboru, župnik in dekan na Cankovi, umrl 14. 4. 1969 v Murski Soboti. Pokopan je na Cankovi. Kot dekan je spisal dekanijsko kroniko, zbral zgodovinske podatke vseh prekm. župnij, pisal v Novine in Kalendar Srca Jezušovega. — Sp. 1969, IV, str. 27.
3. BALAŽIC Matija, roj. 18. 2. 1912 na Hotizi, ordiniran 9. 7. 1939 v Mariboru, župnik v V. Dolencih, Umrl 1. 1. 1965 v V. Dolencih. — Spisal je povest Na križopotji življenja, več črtic v Moh. koledarju, Novi poti itd. Sp 1965 VII. str. 52. — Np 1965, 1—3, str. 143, Np 1959, 1—3, str. 73.
4. BALIGAC Jožef, rojen 10. 2. 1890 v Beltincih, ordiniran 27. 6. 1914 v Zagrebu, župnik v Kotoribi, umrl 1948 v Kotoribi.
5. BEJEK Janez, rojen 19. 12. 1904 v Krogu, ordiniran 5. 7. 1931 v Mariboru, župnik v Pečarovcih, umrl 11. 10. 1972 v M. Soboti — Bolnica. Pokopan 13. 10. 1972 v Pečarovcih. Sp. 1972, IX. in X.
6. BERDEN Andrej, rojen 28. 11. 1887 v Bogojini, ordiniran 5. 4. 1914 v Sombotelju, župnik v Martjancih, umrl 8. 1. 1963 v Martjancih. — Np 1963, 2—4, str. 220. — Sp 1963 XII, str. 78.
7. CIGÜT Peter, rojen 6. 6. 1890 v Nedelici, ordiniran 2. 11. 1919 v Turinu, najprej salezijanec, potem župnik Levanjska Varoš, umrl 1971 v Zmajevcu.
8. CONTALA Matija, rojen 13. 2. 1895 v Motovilcih, ordiniran 9. 2. 1919 v Gradcu, misijonar — lazarist, superior v Ljubljani-Tabor in pri Sv. Jožefu v Celju. Umrl v Celju 31. 8. 1972. — Sp. 1972, VIII., str. 52.
9. FAFLIK Franc, rojen 12. 9. 1886 v M. Soboti, ordiniran 27. 6. 1909 v Sombotelju, župnik pri Sv. Benediktu, umrl 16. 8. 1951 v Kančevcih. — J. Smej, Spominčice II. M. Sobota 1957, str. 43—111.
10. FICKO Karel, rojen 23. 6. 1886 v Boreči, ordiniran 27. 6. 1909 v Sombotelju, župnik v Markovcih, umrl v Markovcih 22. 2. 1948. — J. Smej, Spominčice I., M. Sobota 1957.
11. GERGORIČ Mihael, rojen 15. 9. 1876 v Martjancih, ordiniran 1906 v Estergomu, novo mašo pel v Martjancih, bil kaplan na raznih krajih, potem zapustil mašniško službo in se poročil. Dne 14. 10. 1952 je spravljen

- s Cerkvijo in Bogom prejel zakramente in naslednji dan umrl v M. Soboti. — J. Smej, Spominčice II., M. Sobota 1957, str. 125—154.
12. GODINA Ignacij, rojen 3. 7. 1893 v Dol. Bistrici, ordiniran 23. 6. 1918 v Veszpremu, umrl v Lendavi 21. 3. 1961 (samomor v duševni zmedenosti). Pokopan v Dol. Bistrici. — J. Smej, Spominčice I., M. Sobota 1957 str. 87—90.
 13. HALAS Danijel, rojen 24. 6. 1908 v Črenšovcih, ordiniran 9. 7. 1933 v Mariboru, župnik v Polani. — Dne 16. 3. 1945 se je proti večeru vračal iz Lendave prek Hotize v Polano. Na Hotizi so ga še videli, a v Polano se ni vrnil. Našli so ga mrtvega s prestreljeno glavo v Muri pri vasi Kot. Pokopan je bil v Polani 21. 3. 1945.
 14. HAUKO Jožef, rojen 7. 2. 1890 v Rankovcih, ordiniran 12. 6. 1915 v Sombotelju, župnik v Bogojini, umrl v Rankovcih 1. 6. 1968 in tam pokopan. — Sp 1968 VI, str. 40. — Dru 1968, št. 16, str. 4.
 15. HERMAN Ferdinand, rojen 26. 5. 1896 v Bratoncih, ordiniran 29. 6. 1924 v Mariboru, župnik v Črenšovcih, umrl 9. 12. 1966 v Črenšovcih. — Np 1966, 10—12, str. 183. — Sp 1966, IX, str. 82.
 16. HOLZEDL Anton, rojen 12. 3. 1912 v Fikšincih, ordiniran 5. 7. 1936 v Mariboru, župnik in prodekan v Polani. Umrl 24. 12. 1971 v Polani. — Za Stopinje 1972 je še napisal svoje spomine. — Sp 1972, I, str. 16.
 17. HORVAT Stanislav, rojen 24. 10. 1931 v Črenšovcih, ordiniran 29. 6. 1956 v Mariboru, kaplan na Gomilskem, kjer je 15. 9. 1967 umrl. Pokopan 18. 9. 1967 v Črenšovcih — Sp 1967, IX, str. 57.
 18. HORVAT Štefan, rojen 22. 7. 1884 v Nedelici, ordiniran 28. 3. 1909 v Zagrebu. Bil najprej frančiškan p. Serafin. Pozneje katehet v M. Soboti, župn. upr. v Kuzmi. Umrl 17. 9. 1953 v M. Soboti. — Org. vestnik CM društva 1953, 8—12, str. 451. — J. Smej, Spominčice II., M. Sobota 1957, str. 141—154.
 19. KEREK Viljem, rojen 15. 4. 1911 v Vidoncih, ordiniran 1938 v Senju, župnik v Jelenju. Pri izpitu za motorno kolo se je smrtno ponesrečil 12. 5. 1958 na Reki. Pokopan 17. 5. 1958 v Vidoncih. — Org. vestnik CMD 1958, 4—7, str. 210.
 20. KERESTURY Vincenc, rojen 18. 1. 1864 v Bakovcih, ordiniran 27. 6. 1890 v Sombotelju, župnik na Cankovi, umrl 2. 7. 1944 v Bakovcih.
 21. KLEKL Jožef st., rojen 13. 10. 1874 na Krajni, ordiniran 11. 7. 1897 v Sombotelju, župnik pri Sv. Sebeščanu, urednik Novin, Marijinega lista in Kalendarja Srca Jezušovoga, nabožni pisatelj in pesnik, duhovni svetnik in č. kanonik. Bival v pokoju večinoma v Črenšovcih, umrl 31. 5. 1948 v M. Soboti. — J. Smej, Spominčice I., 1957 M. Sobota. — Ivan Zelko, Sad ljubezni, M. Sobota 1972, str. 13.
 22. KOREN Ivan, rojen 31. 3. 1909 v Renkovcih, ordiniran 8. 7. 1934 v Mariboru, župnik in prodekan v Dokležovju, umrl 29. 10. 1967 v Dokležovju. — Np 1967, 10—12, str. 568. — Sp 1967, XII., str. 78.
 23. KNAUS Franc, p. Edmund, rojen 27. 9. 1893 v Beltincih, ordiniran 16. 9. 1916 v Zagrebu, frančiškanski gvardijan v Vukovaru, kjer je 7. 4. 1958 umrl.
 24. KRANTZ Jožef, rojen 10. 5. 1889 v Čajti, ordiniran 6. 10. 1911 v Györu, župnik in dekan na Tišini, umrl 15. 8. 1942 v Sombotelju.
 25. KREPS Avguštin, rojen 1. 8. 1896 v Tešanovcih, ordiniran 21. 6. 1923 v Sombotelju, župnik in dekan v Toronyu. Umrl julija 1971 v Toronyu, pokopan v Sombotelju.

26. KRESLIN Jožef, rojen 26. 2. 1912 na Srednji Bistrici, ordiniran 29. 6. 1941 v Ljubljani, salezijanec, magister novincev v Želimlju. Umrl 4. 12. 1968 v Bjelovaru. — ZPM 1969, št. 2., str. 13—14.
27. KUHAR dr. Franc, p. Floris, rojen 5. 7. 1893 v Prosenjakovcih, ordiniran 29. 6. 1916, benediktinec, profesor, publicist, ustanovitelj in urednik benediktinske revije »Pannonhalmi Szemle« in revije »Katholikus Szemle«. V Tiszaújfalu je pozidal novo cerkev. Bil je vodilna osebnost v madžarskem kulturnem življenju. Spisal je več knjig. Umrl 26. 11. 1943 v Tiszaújfalu. — Dr. Vecsey, a köszegi róm. kat. Kelcz-Adelffy Árvaház története, Szombathely 1943, str. 357.
28. KUSTEC Martin, rojen 5. 9. 1911 v G. Bistrici, ordiniran 1937 v Šibeniku, kaplan Preka, Dalmacija, umrl 5. 9. 1947 v G. Bistrici.
29. LEJKO Stefan, rojen 28. 11. 1890 v M. Soboti, ordiniran 27. 6. 1914 v Sombotelju, župnik v Dobrovniku, umrl 26. 2. 1957 v Bakovcih. — Org. vestnik CMD 1957, 4—6, str. 142. — J. Smej, Spominčice II., M. Sobota 1957, 195—175.
30. LOVRENČIČ Jožef, rojen 10. 10. 1894 v Filovcih, ordiniran 29. 6. 1923 v Ljubljani, salezijanec, voditelj oratorija v Martinišču, župn. upr. pri Mali Nedelji, umrl 5. 3. 1971 na Trsteniku. — ZPM 1971, št. 2, str. 19—21.
31. MAGDIČ Ivan, rojen 11. 4. 1911 v Renkovcih, ordiniran 1940 v Turinu, salezijanec, vzgojitelj in učitelj v Turinu, Bielli, Morges v Švici, umrl 1. 5. 1970 v Turinu.
32. NEMEC Alojzij, rojen 25. 11. 1905 v Pertoči, ordiniran 7. 7. 1935 v Ljubljani, salezijanec, vzgojitelj in učitelj, umrl 20. 9. 1970 na Trsteniku. — ZPM 1970, št. 3, str. 14.
33. NEMEC Matija, rojen 27. 2. 1913 v Kupšincih, ordiniran 4. 7. 1937 v Mariboru, župnik na Kapeli, odkoder je pobegnil, preplaval Muro, iz Avstrije odšel v ZDA, odtam se je zaradi domotožja vrnil spet v Avstrijo. V Gradcu je bil dvakrat operiran, a je podlegel drugi operaciji 18. 9. 1958. Pokopan je v Radgoni.
34. PAVEL Alfonz, rojen 29. 8. 1902 v Skakovcih, ordiniran 7. 7. 1929 v Turinu, salezijanec, ekonom v Bellflower ZDA, umrl 10. 7. 1957 v South San Gabriel ZDA.
35. RADOHA Jožef, rojen 25. 9. 1887 v Nedelici, ordiniran 15. 6. 1919 v Oswieci-mu na Poljskem, salezijanec, ravnatelj Martinišča v M. Soboti, župan. upr. v Uroševcu, umrl 27. 6. 1956 v M. Soboti.
36. RAJNER Janez, rojen 2. 10. 1909 v Rakičanu, ordiniran 4. 7. 1937 v Mariboru, župn. upr. Stoperce. Umrl v Stopercah 30. 6. 1971, pokopan v M. Soboti 3. 7. 1971. Sp. 1971, VIII, str. 51.
37. RITLOP Ignac, rojen 23. 1. 1914 v G. Bistrici, ordiniran 6. 7. 1947 v Turinu, salezijanec. Ni imel nobene službe, ker je zbolel. Bil je matematični talent in je kot klerik poučeval matematiko. Umrl 27. 9. 1948 v Turinu.
38. ROGAČ dr. FRANC, rojen 29. 8. 1880 na Tišini. Sin poljedelca Jožefa in Katarine roj. Vrečič. Teologijo je končal na budapeštanski univerzi, kjer je 22. 6. 1907 tudi doktoriral. Posvečen v mašnika 23. 6. 1903. Nato je bil eno leto domači vzgojitelj pri tišinskem grofu, potem škofov ceremoniar v Sombotelju, spiritual (1907—1912), nato škofijski tajnik, ravnatelj škofijske pisarne, stolni kanonik, papežev prelat. — Dne 28. 4. 1948 je bil imenovan za pomožnega škofa z naslovom Sebaste di Frigia, dne 29. 6. 1948 je bil posvečen v škofa in si izbral za geslo CHRISTUS VINCIT. Postavljen je bil za pomožnega škofa v Pečuhu s pravico nasledstva. Dne

2. 3. 1958 je postal stalni (rezidencialni) škof v Pečuhu. Umrli je 20. 2. 1961 v Budimpešti. Pokopan v Pečuhu. — Np 1961, 3—4, str. 183. — J. Smej, Spominčice I., M. Sobota 1957. — Dru 1961, št. 4. — Sp 1961, II., str. 14.
39. SALAJ Lovrenc, rojen 4. 8. 1913 v Trdkovi, ordiniran 7. 7. 1940 v Ljubljani, najprej kapucin p. Kerubin, nato škofijski duhovnik, župnik na Tinju. Umrli 8. 10. 1970 v mariborski bolnišnici, pokopan 10. 10. 1970 v Trdkovi. Sp. 1970, VIII, str. 75.
40. SEREC dr. Alojz — Imre, rojen 13. 6. 1890 v Tropovcih, ordiniran 1914, premontrejski kanonik, hahotski opat, župnik v Keszthelyu. Umrli 13. 2. 1972 v Keszthelyu. — Dosegel je doktorat iz francoskega in madžarskega jezika, profesorsko diplomlo pa iz angleškega, francoskega, latinskega in madžarskega jezika. — Uj ember, marec 1972, — Vecsey, a kőszegi Kelcz-Adelffy árvaház története, Szombathely 1943, str. 443.
41. SOČAK Štefan, rojen 30. 5. 1915 v Bridgeportu ZDA, vzgojen v Prekmurju v Radmožancih, ordiniran 29. 11. 1942 v Cisterni — Čile, salezijanec, profesor bogoslovja v La Pazu, Bolivija. Umrli 27. 10. 1947 v La Pazu.
42. SRAKA Vinko, rojen 23. 11. 1912 v Lipovcih, ordiniran 7. 7. 1940 v Ljubljani, salezijanec, župn. upr. na Kapeli. Umrli ob prometni nesreči 26. 7. 1966 pri prehodu ceste čez železniški tir v Hrastje-Mota. Z motorjem je zadel v vlak in se pri tem smrtno ponesrečil. Pokopan na Kapeli. — Sp 1966, V, str. 60.
43. ŠARUGA dr. Matija, rojen 7. 2. 1904 v Beltincih, ordiniran 24. 9. 1932 v Turinu, salezijanec, profesor bogoslovja v Rimu, umrl 16. 9. 1955 v Rimu. — Njegov življenjepis je izšel v sal. zavodu sv. Mihaela Castellamare pri Stabiji, Neapelj 5. 10. 1955.
44. ŠOŠTAREC Alojzij, rojen 6. 8. 1910 v Sodiščincih, ordiniran 8. 7. 1934 v Mariboru, profesor na soboški gimnaziji, župnik in dekan v Turnišču, umrl 24. 12. 1969 v M. Soboti. Pokopan tam 27. 12. 1969. — Sp 1970, I., str. 6.
45. TIVADAR Jožef, rojen 8. 1. 1894 v Turnišču, ordiniran 13. 6. 1918, župnik v Dol. Seniku, Magyarszeceöd, umrl 10. 5. 1967 v Székesfehérváru.
46. TÖRNAR dr. Franc Edvard, rojen 8. 9. 1892 v Turnišču, ordiniran 16. 6. 1921 v Turinu, najprej salezijanec, potem premontrejec, ravnatelj gimnazije v M. Soboti, profesor klasičnih jezikov v Sombotelju, umrl 31. 5. 1967 v Sombotelju.
47. TURHA Štefan, rojen 13. 12. 1919 pri Sv. Juriju v Prekm. Ordiniran 11. 6. 1944 v Sombotelju, kaplan v Pišecah, kjer je na deveto obletnico svojega mašniškega posvečenja tragično umrl 11. 6. 1953. Pokopan pri Sv. Juriju v Prekm. — Org. vestnik CMD 1951, 2—3, str. 43. — J. Smej, Spominčice II, M. Sobota 1957, str. 3—17.
48. VADOVIČ Rudolf, rojen 13. 11. 1871 v kraju Pudmeric na Slovaškem. Ordiniran 13. 7. 1896 v Sombotelju, župnik pri Sv. Benediktu v Prekm., na Tišini in v Beltincih, kjer je 31. 12. 1945 umrl.
49. VEREN Nikolaj, p. Klement, rojen 5. 12. 1887 v M. Soboti, ordiniran 13. 8. 1911, frančiškanski gvardijan in definitor v Čakovcu, umrl 29. 8. 1954 v Čakovcu.
50. VOJKOVIČ Jožef, rojen 27. 12. 1906 v Turnišču, ordiniran 6. 7. 1930 v Mariboru, župnik v M. Soboti, kjer je 10. 7. 1964 umrl. — O njem več glej »Stopinje« 1972 str. 40 in prisrčno napisan življenjepis v Novi poti 1964, 7—9, str. 519. — Sp 1964 XIV, str. 95. — Dru 1964, št. 16, str. 142.

51. VUČKIČ Emerik, rojen 19. 8. 1888 v Taranju, potomec prekm. Slovencev, ki so se v 1. pol. 18. stol. naselili v Taranju, ordiniran 27. 6. 1913, dekan in župnik v Keszü. Umrli 16. 12. 1966. Sp 1967, II. str. 16. — Dru 1963, št. 16, str. 123 in 1967 št. 3, str. 35.
52. ZELKO Anton, rojen 7. 8. 1911 v Kruplivniku, ordiniran 2. 7. 1939 v Turinu, salezijanec, služboval v Dalmaciji, umrl — utonil 19. 5. 1942 v Segatu pri Trogirju.
53. ŽILAVEC Franc, rojen 17. 3. 1915 v Domajincih, ordiniran 29. 6. 1940 v Senju, salezijanec, kaplan poleg Otočca v Dalmaciji, ubit 19. 9. 1943 v Otočcu.

MINKA LUKAČ:

Zimska noč

Mnoge noči,
ko spanec noče
mi na oči,
slonim ob oknu
in gledam v poljano,
v poljano zimske noči.

Vse se blešči,
ko bleda luna

iza oblaka
svoje srebro
na snežne kristale spusti.

Vse tiho je in mirno,
vse je tako spokojno,
v tišini si išče srce
srečo opojno.

Pozdravi

Veter lahno šumi čez poljano,
poje si pesem le meni znano.
Saj zame zložena je,
zame odbrana,
k meni od daljnega srca poslana.
Moje srce se od sreče

v topli veter razjoče.
Po vetru pošilja
v daljne daljine,
v hladne tujine
pozdrave vroče.

Prekmurje

Pozdravljam te,
prekmursko polje moje!
Ko gledam te,
srce se smeje mi in poje!
Presrečna se oziram
prek širnega polja.
Zame sreča tu kraljuje,

tu le blagor zame je doma.
V poletnih večerih,
ko fantje pojo,
pesem otožna
odmeva lepo.
Lepo, lepo, zelo lepo,
saj mlado srce prepeva tako.

Nova cerkev pri Sv. Juriju ob Ščavnici

Mnogokrat sem že bil pri Sv. Juriju in poznam to ljudstvo v dušo. Karkoli sem prišel pomagat ob priliki češčenja ali pri obnovah, sem vedno čutil težavo domačih dušnih pastirjev: stara cerkev je res stara in častitljiva, toda ne moreš najti stika z verniki, ki so po kotovih in stranskih prostorih. Mnogo pričakovanj in ugibanj je bilo, kako se bo to vprašanje, v sedanjem pokoncilskem času tako važno, rešilo. Končno se rešuje. Ni dvoma, da zanjima vse vernike pomurskega področja, kako se rešuje. Zato smo zaprosili župnika pri sv. Juriju ob Ščavnici g. Rada Juneža, naj bi za »Stopinje« dal nekaj pojasnil. Rad nam je ustregel.

— Kaj Vas je nagnilo, da ste se lotili zidave nove cerkve?

G. Junež: Težava naše stare gotske cerkve, ki je častitljiva in stara ok. 600 let, je to, da verniki duhovnika pri božji službi ne vidijo in ne slišijo, zato med njim in verniki ni pravega stika.

— Ali je že kdo pred vami mislil na novo cerkev?

G. Junež: Moj prednik g. župnik Ivan Kunce je imel veliko željo, da bi zgradil novo cerkev. V letih 1906 do 1912 je dal narediti načrte, zbral mnogo materiala in denarja, da bi zamisel izvedel. Pomagal bi mnogo patron — graški škof. Prva svetovna vojna je delo preprečila, denar pa kot vojno posojilo pobrala. Vse je propadlo. Po prvi svetovni vojni niso bile prilike ugodne, da bi mislili na rešitev težkega vprašanja. Lotili smo se ga šele pred 6. leti.

— Kdo Vam je izdelal načrte za novo cerkev?

G. Junež: Prve načrte je izdelal prof. Jože Plečnik. Bili so pa preveč razkošno zamišljeni, da bi jih mogli izvesti. Sedanji načrt je izdelal dipl. ing. arh. Ciril Zazula. Zanj smo dobili lokacijsko in gradbeno dovoljenje.

— Kakšne prednosti ima ta načrt?

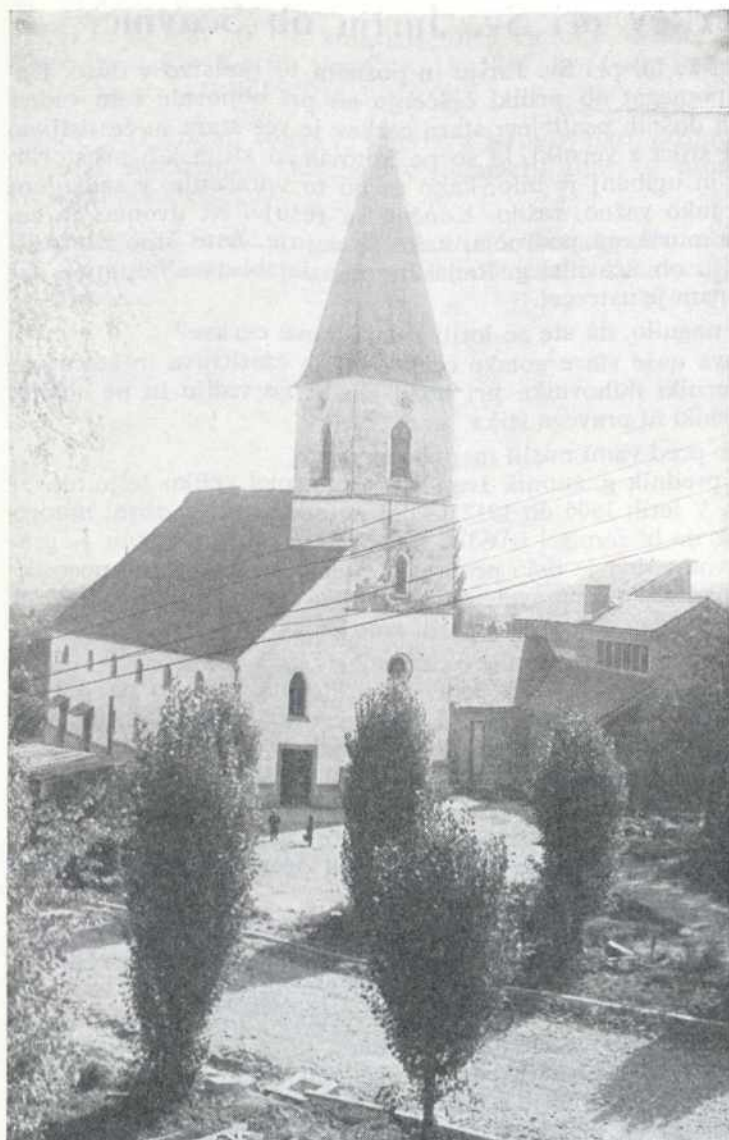
G. Junež: Načrt je moderen. Rešuje predvsem dve vprašanji: vsi verniki morajo duhovnika pri maši videti in slišati. Zdi se, da je to uspelo. V umetniškem oziru pa nova cerkev ne sme zakriti ali prepiti stare umetnine.

— Kako ste se lotili dela?

G. Junež: Veliko poguma so nam dali verniki v Kuzmi, Odrancih, Pertoči ter pri Gradu. Oni so si v tem času zgradili s svojim trdom in velikimi osebnimi žrtvami lepe bogoslužne prostore. Zato smo se lotili dela tudi mi. Projektivni biro v Mariboru je pod vodstvom g. Požauka po Zazulinem načrtu izdelal podrobni tehnični načrt. Začeli smo 11. maja 1971. Najprej: podiranje kapele in odstranjevanje ruševin. Stavba je prišla pod streho tik pred novim letom 1972. Delo je izvajalo podjetje Konstruktor ob pomoči domačih delavcev in mojstrov. Verniki so prispevali 1300 prostovoljnih delovnih dni ter 80 dni prevozov z vprego in motornimi vozili. Opeko smo delali doma v lastni režiji na dveh mestih. Ljudje so pomagali z delom, lesom, hrano. Tu jim moram dati vse priznanje. Zaradi njihovih prispevkov so stroški gradnje znatno nižji.

— Kako bo pa šlo naprej?

G. Junež: Lezemo naprej, počasi pa vztrajno kakor mravlje. Potrebujemo denarja za nadaljno delo. Zaupam, da bodo moji verniki storili vse, kar zmorejo. Težava je v tem, da surova gradnja zaradi svoje moderne razporeditve ne pokaže tistega, kar bo, ko bo popolnoma opremljena. Zelo bodo dragoceni tudi prostori pod cerkvijo, kjer bo veroučna soba, zimska kapela, shrambe za opremo, sanitarije in centralna kurjava.

*Sv. Jurij ob
Ščavnici —
cerkev z novim
prizidkom*

— Ali se vam ne zdi, da bo nova cerkev prevelika za Vašo župnijo? Posebno, ker so se nekateri navadili na mašo pri Sv. Duhu?

G. Junež: Sedanji videz morda koga vara. Toda ko bo dograjeni objekt opremljen s klopmi in vsem, kar je zamišljeno, bo cerkev ravno pravšna. Tako je preračunano. In bo prijetna pozimi in poleti. Sv. Duh je pa preblizu župni cerkvi in župnijskemu središču, da bi mogel resno »ogrožati« matično cerkev, ko bo ta dograjena in z vsem opremljena.

Odledali smo si staro in novo cerkev in prostor pod cerkvijo ter okoli nje. Veliko dela še čaka.

— Komu posebej dolgujete zahvalo za začeto delo?

G. Junež: Mnogim ljudem, domačim in tujim. Mislim pa, da brez pomoči našega rojaka g. pomožnega škofa dr. Vekoslava Grmiča ne bi prišlo do začetka gradnje.

Ko smo se poslavljali od g. župnika Rada Juneža, bi mu rad povedal svetopisemske besede, nekoliko prikrojene: Velika je tvoja vera, o človek! Tvoja vera Ti bo pomagala. Mislimo pa, da vera in zaupanje domačih župljanov ni mnogo manjša od župnikove. Pričakujemo slovesnega dneva, ko bo v novi cerkvi prvič zapeta: »Slava Bogu na višavah«.

P. B.

IVAN CAMPLIN:

Zalavarske freske

*Na loku pred glavnim oltarjem bleste,
vse jih privlači Njegovo Srce:*

*Kralj Štefan ponižno kleči,
v rokah zlato krono drži
in jo vdano poklanja
Njemu,
ki je Kralj vseh kraljev.*

*Štefanov sin Imre mladino zastopa,
lilijo krhko drži mu roka,
opojnost iz nje dehti,
opojnost iz borbe mladih dni.*

*S helebardo v roki stoji kralj Ladislav:
s sovragi se je zmagovito bojeval,
krščanstvo v domovini utrjeval,
legendarni je junak postal.*

*Za njim stojita regrut in vojak:
za boj naj pripravljen bo vsak,
ni le darilo dom in svetost,
to je trajna čuječnost, krepost.*

*Margita — Biserka,
zaobljubljena deklica
znova daruje
svoje mlado življenje
v samostanski tihoti
na svojem otoku.*

*Sveta grofica Elizabeta:
revnih, bolnih in trpečih
spremlja jo nevidna četa,*

*mož njen, vitez-križar,
skrit je njen budni stražar.*

*Tam je še kosec in kopač
mati z otrokom in zala hči.*

*Kje ste: naša Zala in orač,
kje vsi predniki naši iz davnih dni? — — —
Slišal sem glas Njegovega Srca:
Čuj, pri Meni so doma!*

Škofu dr. Maksimiljanu Držečniku ob 70-letnici

Rodil se je v vasi Orlica, župnija Ribnica na Pohorju, dne 5. oktobra 1903. V družini je bilo devet otrok. V mašnika je bil posvečen 30. oktobra 1932 v Rimu, v škofa pa 15. dec. 1946 v Mariboru. — Meseca avgusta 1968 je obiskal naše rojake v Ameriki. Svoje potovanje je opisal v Družini 1968, št. 19, str. 1: »Potovanje po Ameriki je srečno in lepo potekalo. Zasluga za to gre Jožefu Vargi, župniku pri Sv. Lovrencu v Clevelandu, ki je pripravil načrt za potovanje ter me od New Yorka tudi spremljal po Ameriki.«

Jožef Varga pripoveduje zanimivo črtico iz tega potovanja: »Ko sva nekega večera po pomoti dobila samo eno sobo z eno posteljo, mi je škof rekel: Vi boste spali na postelji, jaz pa na tleh«. (Tako je povedal J. Varga, ko je škof 7. avgusta 1972 somaševal z bogojskimi duhovniki).

Za cerkveno zgodovino Prekmurja je pomembna priključitev prekmurških župnij mariborski škofiji. Škof Držečnik pripoveduje o tem sledeče:

»Leta 1964 sem bil na koncilskem zasedanju v Rimu. Zaprošil sem državno tajništvo sv. očeta, da bi se apostolske administracije Prekmurja, jugoslovanskega dela Koroške in dela graške škofije priključile mariborski škofiji. Tako bi se meje mariborske škofije ujemale z državnimi mejami. V ta namen bi se moralo oddeliti od krške škofije 13 župnij, od graške tri župnije, od sombateljske pa kar 24 župnij. Škofje teh škofij so bili takrat vsi v Rimu.

Od državnega tajništva sem dobil sledeči odgovor: Kar se tiče avstrijskih škofij, krške in graške, bo šlo brez težav. Prekmurje pa zaenkrat še pustimo ob strani, ker razmere z Madžarsko še niso urejene. Vendar sem kljub temu poskusil. Sestavlil sem prošnjo in šel najprej h krškemu in graškemu škofu. Oba sta podpisala. Potem sem stopil še k somboteljskemu škofu Aleksandru Kovaču. Ležal je na svojem stanovanju v Rimu bolan.

— Prišel sem v važni zadevi. Prinesel sem prošnjo, da bi se prekmurske župnije oddelile od somboteljske in priključile mariborski. Tako bi se škofijske meje skladale z državnimi, kakor to želijo cerkveni odloki. Krški in graški škof sta že podpisala. Sedaj prosim, če bi podpisali še vi.

— Brez nadaljnega! Ich habe nichts dagegen!

S to prošnjo sem potem odšel na državno tajništvo.

— Če je pa tako — so mi rekli tam — potem pa upamo, da bo prošnja ugodno rešena.«

*Pred baziliko
Marije Brezm.
v Washingtonu:
rektor, škof dr.
M. Držečnik in
župnik J. Varga*

Sv. konzistorijalna kongregacija je o spremembi škofijskih mej izdala odlok z dne 9. junija 1964 Prot. N. 627/64.

Novica o priključitvi Prekmurja in ostalih apostolskih administracij je prispela dne 2. avgusta 1972, ko je mariborski škof birmoval pri Gradu v Prekmurju.

Odlok se začne z besedami: »Da bi čim lažje in učinkovitejše mogli skrbeti za večno zveličanje Gospodove črede in njeno vodstvo, so prevzvišeni gospodje Maksimilijan Držečnik, škof mariborski, Aleksander Kovač, škof somboteljski Jožef Köstner, škof krški in Jožef Schoiswohl, škof graški nedavno zaprosili Sveti sedež, da bi se meje njihovih škofij nekoliko spremenile in da bi se skladale z državnimi mejami.

Sv. Oče, po božji previdnosti papež Pavel VI. je, potem ko je vse skrbno pretehtal, prepričan, da bodo spremembe mnogo koristile duhovnemu dobru, predloženim prošnjam blagohotno ustregel.

Zato je, kolikor je to potrebno, po pristanku vseh, ki se jih tiče, s polno veljavnostjo apostolske oblasti s tem konzistorijalnim odlokom za naprej veljavnim, kakor če bi bilo dano pod pečatom odločil, kakor sledi:

Od somboteljske škofije oddeli župnije po domače imenovane: Lenda-va, Beltinci, Bogojina, Črenšovci, Dobrovnik, Dokležovje, Hotiza, Kobilje, Odranci, Turnišče, Velika Polana, Murska Sobota, Cankova, Grad, G. Petrovci, Sv. Jurij, Kančevci, Kuzma, Markovci, Martjanci, Pečarovci, Pertoča, Tišina, Veliki Dolenci...

Za izvršitev vsega tega Njegova Svetost določi imenovanega prevzv. g. Maksimilijana Držečnika...

To izvršitev je mariborski g. škof naredil na dan Marijinega vnebovzetja 15. avgusta 1964.«

Škofu želimo, naj Bog tudi v prihodnosti tako blagoslavlja njegove stopinje!

J. S.

LOJZE KOZAR:

Kamnitni vrtovi

(Veli Lošinj 71)

Kamen, sam kamen,
brezobličen, robat
znašajo v kup krvaveče roké.
Kamen na kamen
suvajo pesti,
in se krčijo v pretečo kepo nemega srda
proti sosedu na desni,
proti sosedu na levi,
proti sosedu pred in za seboj.

V ozko režo stisnjene oči sršijo
in vžigajo preteče strele:
»To je moje, saj vidiš,
sosed, vrag, saj vidiš,
da sem ta košček skalovja
ográdil s skalovjem,
da bi bil moj!«

Koliko znoja,
koliko temne krvi v nabreklih žilah
je stala ograja
iz nemih težkih mrtvih kamnov!
In zdaj je svet z njimi preprežen,

da je kakor rešeto s širokimi vitrami
in majhnimi luknjami vmes.

»Kaj bo tu raslo?

Prej bi v kamnitem koritu
pognalo zrnice peska in oživelo,
kakor na tem razbeljenem kamnu
življenje vzbrstelo.

Komu si torej namenil potoke znoja
s svojega čela in lic, razbrazdanih
v vozle, da so kot hribčki
nametanih kamnov pod usnjeno poltjo?

»Brat moj ali tujec ali kdorkoli,
mar res ne razumeš?»

Moral sem zložiti zid,
da sem pridobil prgišče rdeče lačne zemljé.
Toda iz tega prgišča prsti
bo zrasel kdaj bor,
zeleni bor žametnih iglic in hrapave skorje.
In kot obupane róke skrivenčene veje
bodo lovile vročični veter poletja
in mrzli brezsnježni veter božiča
in blagi veter jutranjih sap.

Mordá bo pognalo troje četvero jalovih
koruznih stebel.

Ali koruznih z zlatimi zrni!

Ti veš, kaj se pravi,
da ti osmojen duh po mlečni koruzi
dreza v nežne nosnice lačnih otrok?

Mórdá pa zrasede iz skope rudeče
s krvjo napojene zemlje
figovo drevo?

Trikrat na leto bodo nabrekli njegovi plodovi,
trikrat bodo razveselili otroke doma,
ko jedli jih bodo zrele napol,
zrele, prezrele in suhe,
nabrane in stisnjene v venček
na ločku ali rogoznem stebelu.
Druge bodo romale v svet,
v daljne dežele,
da bodo otroci meglá in deževnih pokrájin
po njih zahrepeneli po jugu,
po vročem kamenju ob morskih obalah,
in bodo šli gledat,
kje so skriti s kaménjem obdani vrtovi
in se čudit:

Kdo in zakaj je zložil ogronne
brezkončne zidove vsevdilj po planini,
po strmih bregeh,

kjer ničesar ne raste,
razen fig in treh četvero koruznih stebel,
krmežljave trte s pijanim vinom,
in v njem težka temna kri,
v njej pa ljubezen tako temna,
tako težka, tako boleča,
tako sladka,
kot najgloblja napol zaceljena rana.
Zato, prijatelj — sovražnik, brat — tujec,
je bilo treba določiti last,
postaviti zid, naj sosed pogolten
ne vidi, kaj raste na mojem,
da ga ne bi prijela strast:

»Pogledam in vzamem, kar ima on preveč,
jaz pa premalo.«

Tako so nastali zidovi
začuda dolgi, začuda visoki.
Zakrili so trto,
zakrili koruzo,
zakrili so smokve.
Med njimi ne vidiš ničesar,
samo od bosih nog zlizane kamne
pod sabo,
nazobčani šotor modrine nad sabo,
in zloženi kamen na desni
in zloženi kamen na levi.

Tako je zla sumnja svet zagrabila
med same zidove.

A kaj! Saj je ljubezen močnejša od sumnje!
Res so zidovi zakrili borno življenje,
res so ujeli ga v svoje trde postave —
ljubezen pa našla med njimi je pot:

Tisoč in tisoče ozkih in strmih poti
vodi od hiše do hiše,
od praga do praga,
od srca v srcé.
In osel riga čez plot sosednjemu oslu,
dekle se oglašá čez zid svojemu fantu,
figove veje čez zid ponujajo
svoje zeleno bogastvo
tujcu in bratu in vsem otrokom sveta.

In vsa vrata iz trdega kamna
grajenih hiš so odprta na cesto,
in vsa so odprta dobroti, ljubezni, nasmehu
in bratski besedi:
Pridi, moj brat, moja sestra!
Kaménje je trdo, srce je pa mehko in čaka!

Pomožni škof dr. Vekoslav Grmič

(Ob petdesetletnici)

Pomenljivo je, da v istem letu 1973, obhajata svoje obletnice: g. Ordinarij 70-letnico, g. pom. škof pa 50-letnico.

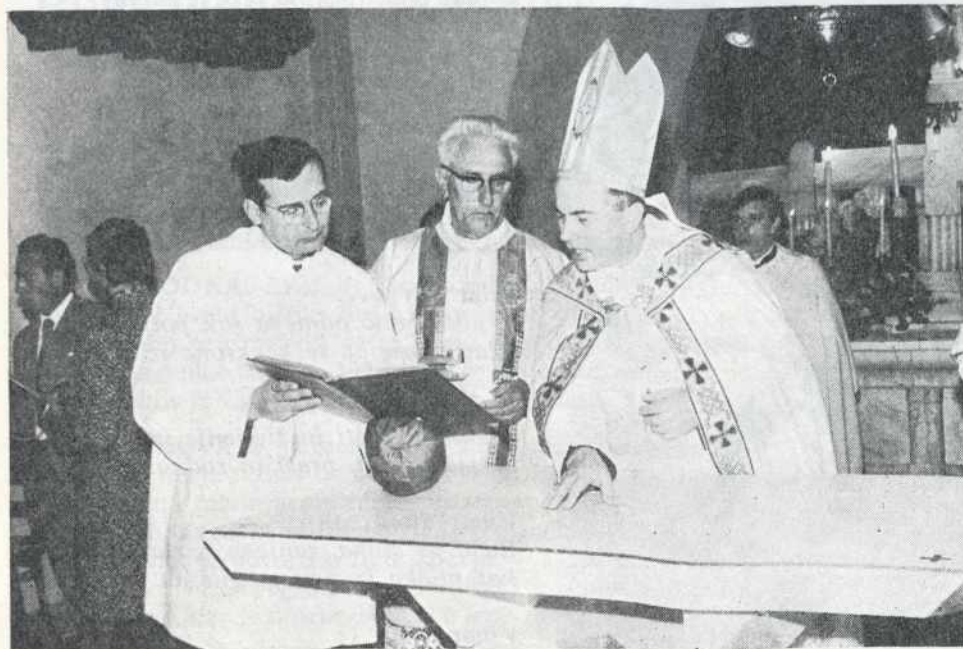
Vekoslav Grmič se je rodil v Dragotincih, župnija Sv. Jurij ob Ščavnici, dne 4. junija 1923. V družini je bilo 8 otrok, od katerih še sedaj živi šest. V mašnika je bil posvečen 29. junija 1950, v škofa pa 21. aprila 1968 v Mariboru.

Poleg službe pomožnega škofa opravlja še službo rektorja in profesorja bogoslovnega semenišča v Mariboru.

Odlikuje ga izreden posluš za bogoslovne vede. Kot pomožni škof in generalni vikar za osebne zadeve je široko strpen, vse razumevajoč, dostopen in ustrežljiv, razumevajoč tudi tiste, ki drugače mislijo.

Po človeško sodeč ima pred seboj še dolgo življenjsko-delovno dobo, zato mu želimo — rojaku Pomurja — naj še naprej intenzivno snuje, ustvarja in pomaga svojemu Ordinariju!

J. S.

Škof Grmič posvečuje novi oltar v Sóboli

PAVEL BERDEN

Mariji

To bi, Marija, lepo te prosil,
da bi te vedno v srcu nosil.
Da bi ljubil tvojo lepoto,
da bi čutil tvojo dobroto.

P. P. Berden D. J.

Geslo

Goreti, vedno bolj goreti,
goreti za Boga;
in samo zanj živeti
iz čistega srca.

IVAN PUCKO:

Razmišljanje

Petpedi, petpedi, petpedi...
se iz vlažne poljske redi glasi.
Uro za uro v nočno temino
poje v ogonih dih večnosti.

»Večnost ukleni — misel ujemi —
pesem objemi — kupi ljubezen!«
Kot da se roga človeku pijanemu
nekdo, ki je bister in trezen.

Človek — norec, ne boš je uklenil,
ne boš je ujel ne boš je objel,
zaman plačuješ, ne boš je dobil
niti za pet pedi, niti za pet pedi...

Uro za uro v nočno temino
poje v ogonih dih večnosti.

V preizkušnji

Vihar divja...
V gluho noč odmeva jok poljá.
Klasje prigiba težke krone iz zlatá.

Vihar divja...
S smrtjo preti in življenje nosi,
cvetje oplaja, praši in rodnost trosi.

Vihar divja...
Duša pa stoka, ranjena, strta, sama
kot ptička iz svojega gnezda pregnana.

Vihar divja...
A oprášena se duša dvigne,
sprejela je vase znak svete stigme.

Ivan Pucko

Nezapeta pesem

*Od sohe do sohe se pletejo žice,
strmijo v brezbrežno obzorje in pojejo ...
Druga ob drugi po njih polzijo
in se v soncu bleščijo
solze megle.*

*Na koncu se tri in po tri
zlijejo v kapljo
in padajo žejni zemlji v objem.*

*Kovinaste žice pa tečejo v slogi
po svoji progi med telegrafskimi drogi,
druga ob drugi srkajo daljo,
mirne sosedo, ki se med sabo nič ne poznajo.*

*Lastovkam nudijo varen pristanek.
Sedajo, letajo in se presedajo
z nižje na višjo in z višje na nižjo,
črne note na tankem črtežu žic.
Kot vijolino te žice bi z roko objel,
rahlo potegnil bi z lokom čez nje in zapel
in pesem nikoli zapeto mrak bi sprejel.*

Pomembnejši dogodki preteklega leta v pomurskih župnijah

BELTINCI: Pred praznikom sv. Jožefa so bile v župniji tridnevne duhovne vaje za mlade zakonce. Vodil jih je jezuit p. Laura. Obisk je bil zelo dober. — 25. junija je škof dr. Grmič posvetil nov daritveni oltar. S tem je notranjost župnijske cerkve, ki jo urejamo že od leta 1958, končana. Načrt za oltar je naredil arhitekt Tone Bitenc iz Ljubljane.

BOGOJINA: Škof dr. Maksimilija Držečnik je 30. aprila 1972, podelil zakrament svete birme 70 dečkom in 68 deklicam, ki so se z veliko vnemo in veseljem pripravljali na ta veliki dogodek že vso leto, zlasti pa zadnje dni z devetdnevnicjo. 7. avg. 1972 somaševanje bogojskih duhovnikov s škofom. Duhovnikov iz vasi Bogojina je 15, iz cele župnije pa 23.

CANKOVA: 8. januarja se je začel tečaj o krščanskem zakonu. 67 fantov in deklet se je redno udeleževalo vseh predavanj. Iz tega se vidi, da jim je priprava na zakon sveta in resna zadeva. — Župnija je dobila nov župnijski avto in 13. avgusta je bil po maši blagoslov vseh avtomobilov v župniji. Domači župnik je govoril o liku šoferja — kristjana, ki naj bo trezen, razsoden in uslužen. — Okrog cerkve so verniki posadili 150 vrtnic, da bo tudi zunaj cerkve lepo, ker je notranjost tako lepo urejena.

CEZANJEVCI: V postnem in adventnem času so bile dvodnevne duhovne vaje, ki so jih vodili duhovniki iz Ljutomerja. — Čeprav cerkev ni hudo

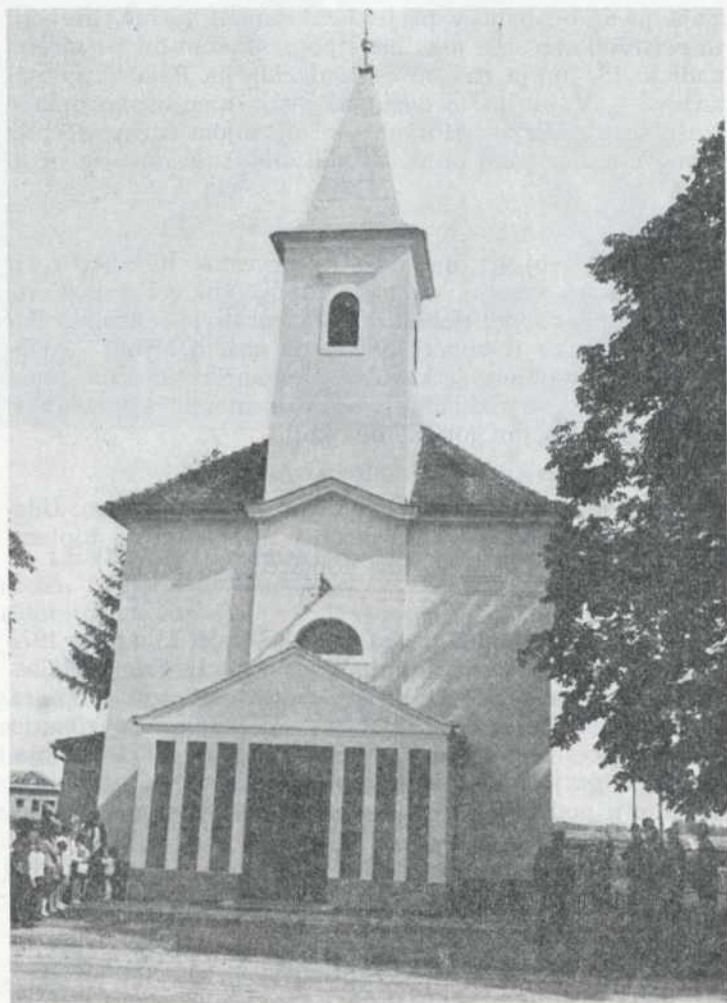
velika, smo jo dali ozvočiti, da bi si govornik prihranil trud z glasnim govorjenjem, poslušalci pa naj bi božjo besedo zares razumeli in jo sprejeli.

DOBROVNIK: Na binkoštno nedeljo je bil izvoljen župnijski svet, ki bo skupaj z župnikom urejeval razne župnijske zadeve. — Na župnijskem pokopališču je bila 22. maja odstranjena stara kapela, ker je bilo treba ublažiti ovinek za asfaltno cesto. Namesto nje se zida nova po načrtih ing. arch. Majde Nerimove. — V nedeljo 30. julija je g. škof blagoslovil novo kapelo v Radmožancih (11 x 6 m). Načrte je naredila Majda Nerima, oltarna slika pa je delo Staneta Kregarja. — Veliko dela terja tudi obnavljanje strehe na župnijski cerkvi.

*Radmožanci —
Radamos, nova
kapela — Uj
kápólna
30. 7. 1972*

DOKLEŽOVJE: Župnijska cerkev je znotraj in zunaj čisto preurejena. Načrte za zakristijo in atrij je naredil domačin arhitekt Jože Fras, za notranjo opremo in obnovo pa ljubljanski arhitekt Jože Kušar. — 24. junija je škof dr. Grmič posvetil daritveni oltar, naslednjega dne pa je 111. otrokom podelil zakrament birme. — V januarju in februarju je 38 fantov in deklet obiskovalo tečaj za dobro in skrbno pripravo za zakon.

*Dokležovje —
prenovljena
cerkev*

GORNJA RADGONA: Posebno skrb posvečamo oznanjevalni službi. Mladi zakonci začno pošiljati otroke k predšolskemu verouku in v minulem letu jih je bilo že 97. Šolarji pa vztrajajo pri 87 odstotnem obisku verouka. Fantje in dekleta imajo verouk vsako drugo nedeljo. Priprave na zakon se je udeleževalo 160 fantov in deklet. — Da se more verska vzgoja nemoteno vršiti, smo opremili in uredili tri učilnice. Dobri verniki pa so nabavili stroje za ogrevanje cerkve.

GORNJI PETROVCI: Končno je najden dokaz o tem, kar so nekateri umetnostni zgodovinarji že davno domnevali, da je namreč zadnji del naše župnijske cerkve starejši od prednjega. Dokaz za to je odkrito okno, ki je bilo doslej zazidano na južni cerkveni steni. Okno je tipično romanskega sloga in je bilo zazidano takrat, ko so namesto ravnega stropa cerkev obokali. Okno je odkril domači župnik, ki mu vprašanje starosti cerkve ni dalo miru.

HOTIZA: 27. maja je 67 birmancev prejelo zakrament birme, prejšnji dan pa je bilo lepo in pristrčno srečanje mladine s pom. škofom dr. Grmičem. — V Torontu v Kanadi je 18. junija naš novomašnik Matija Balažic opravil svojo prvo sveto daritev. — V juniju je odšla na svoje misijonsko delo v Sidney v Avstralijo naša sestra Mirjam Horvat. — Notranjost cerkve je bila obnovljena in dobili smo nov daritveni oltar. Uredili smo tudi novo in lično veroučno učilnico.

KANČEVCI: »Prihajam v svoj vrt, moja sestra, nevesta«, bi lahko rekli z Visoko pesmijo v prevelikem veselju, da naša župnija ni več zapuščena vdova, ampak je po dolgem času zopet dobila dušnega pastirja novomašnika domačina Franca Kodila. — Kako je zopet sončno na našem hribu! — Obnovljena in v prvotno stanje postavljena je kapela v Domanjševcih. Ena izmed najstarejših cerkev v Prekmurju se s skladnostjo svojih mer in lepoto oblik tako lepo prilaga zelenemu in mirnemu goričkemu okolju.

KAPELA: V preteklem letu smo imeli tečaj za pripravo na zakon. Udeleževalo se ga je 80 fantov in deklet. — Tudi pozimi smo sedaj na toplem, ker je naša cerkev ogrevana in se v njej še bolj domače počutimo.

KOBILJE: Naša župnija ima zopet stalnega župnika, kajti 23. aprila 1972 je bil na to mesto umeščen dosednji župnijski upravitelj Franc Halas. Župnija se je obnovila tudi notranje z dvodnevnimi duhovnimi vajami, ki sta jih vodila kaplana Ciril Kocbek in Izidor Veleber. — Ekumensko gibanje pri nas rodi sadove. Že tretjič smo skupaj s kalvinci obhajali obletnico blagoslovitve njihove kapele, ki pa jo tudi mi uporabljamo za svoje bogoslužje. — Obnovljeni so bili temelji pod cerkvenim zvonikom. Delo je opravil Vuk Franc iz Čakovca.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU: Za veliko noč smo imeli tridnevno zelo lepo udeležbo. Vreme je bilo ugodno, privlačili pa so tudi govori patra Berdena. — Uredili smo stanovanje za sestre usmiljenke, ki nam pomagajo v dušnopastirskem delu, mežnarijo smo namreč povišali za eno nadstropje in tako pridobili dovolj prostora.

KUZMA: 4. julija 1971. je bila že tretja nova maša v zadnjih štirih letih. Novomašnik je bil Mirko Zrim. Verniki so izrazili svoje veselje in svoj umetniški čut s sedmimi prelepimi slavaloki, ki so jih občudovali tudi gostje iz sosednje Avstrije. — Lepa nova cerkev dobiva zdaj še lepo okolico. Zravnali so staro pokopališče okrog cerkve in nasadili okrasno drevje ter uredili cvetlične nasade. Zares, lepa slika mora imeti tudi lep okvir.

Nova cerkev v Kuzmi (posv. 1969)

LENDAVA: V preteklem letu so bili obnovljeni križi v Dolgi vasi in Pincah. Urejeno in blagoslovljeno je bilo tudi novo pokopališče. — Velika pridobitev za župnijo je tudi avtomatično zvonjenje na električni pogon.

LJUTOMER: 11. julija 1971. je bila pri nas nova maša Marijana Nemca iz Cvena. Mladina je novomašniku pripravila lepo slovesnost v cerkvi in tudi na domu. — V adventu je bila obnova misijona, ki jo je vodil salezijanec Mirko Žerjav iz Ljubljane. Z odličnimi govori je pritegnil predvsem fante in može in prišli so tudi taki, ki doslej niso bili preveč goreči. — V zimskih mesecih so bila verska predavanja za mladino. — Obnovljenih je bilo 6 velikih cerkvenih oken. — Pri Sv. Ani na Podgradju je bila prenovljena notranjost cerkve po načrtih prof. Valentinčiča iz Ljubljane. V letu 1972 sta bili dve novi maši. Novomašnika sta: Martin Pušenjak in Jožef Vengušt.

MALA NEDELJA: Nad 30 igralcev je pod kaplanovim vodstvom trikrat uprizorilo v cerkvi Meškov Pasijon z zelo lepim uspehom. — Uršulinka, misijonarka je 16. junija imela predavanje s skioptičnimi slikami o Siamu. — Da pozimi ne bi zmrzovali v cerkvi, si je župnija uredila ogrevanje z vročim zrakom.

MARTJANCI: Velik in izredno pomemben dogodek v naši župniji je bil misijon. Vodila sta ga jezuita pp. Berden in Šetar. Govore je poslušalo 5049 ljudi, kar je za našo malo župnijo lepo število. Obhajil je bilo 2802. Misijonarja sta obiskala vse bolnike v župniji in tudi nekatere evangeličanske družine ter evangeličanske duhovnike v Puconcih in Moravcih. Prevažali so

ju tudi evangeličanski vozniki. Tako ekumenska misel počasi prodira in zmaguje nad starimi predsodki. To se kaže tudi v tem, da imamo katoličani včasih mašo tudi v lepi novi evangeličanski cerkvi v Moravcih.

MURSKA SOBOTA: 5. decembra 1971 smo lepo in slovesno obhajali 900 letnico naše župnije. V zvezi s tem je bila tudi posvetitev novega oltarja. 26. julija 1972 pa smo obhajali 60. obletnico posvetitve naše cerkve, ki je ena izmed prvih železobetonskih cerkev v srednji Evropi.

ODRANCI: Kakor prejšnjo zimo za mlade, smo v pretekli zimi imeli duhovne vaje za nekoliko starejše zakonce. Povabili smo jih toliko, kolikor smo jih mogli spraviti v sobo: 41 parov. O njihovih problemih jim je govoril p. Berden. — Birmanih je bilo 169 birmancev iz višjih razredov. Lepo je bilo tudi srečanje otrok in mladine, prišlo je pa tudi mnogo odraslih, s škofom dr. Grmičem. Mladina je zelo lepo podala razlago novih slik — fresk v cerkvi, ki jih je tik pred birmo dokončal Stane Kregar. Slikanje cerkve je s tem končano, cerkev pa je bogatejša za veliko umetnino. To je tudi največje delo umetnika Staneta Kregarja, saj površina slik presega 200 m².

PEČAROVCI: Staro gospodarsko poslopje, ki je dotrajalo, smo deloma odstranili in pozidali novega. Za našo malo župnijo je tudi to velik izdatek, razen tega so verniki že veliko prispevali za nov oltar, za katerega arhitekt že izdeluje načrte. Med tem je umrl 11. oktobra 1972 g. župnik.

SV. JURIJ OB ŠČAVNICI: 15. julija 1971 je imel novo mašo Jožef Zamuda — Pomožni škof dr. Grmič je blagoslovil temeljni kamen naše nove cerkve. Delo se je začelo v začetku maja in je bila stavba do konca leta pod streho. Zdaj čaka na potrebna denarna sredstva, da bi jo mogli dovršiti.

SV. JURIJ V PREKMURJU: Naš mladinski pevski zbor je poromal k Sv. Trojici v Sl. goricah, na praznik Kristusa Kralja pa je bilo srečanje vseh šolarjev v župniji s petjem, deklamacijami, harmoniko, nagradnim kvizom iz veroučne snovi, predvsem pa z velikim veseljem ob zavesti, da nas je veliko in smo dobri med seboj. — Lepo je bil obiskan tečaj — priprava za zakon. — Namesto starega lesenega poda smo za cerkev kupili preproge. Cerkev smo tudi ozvočili, da je lažje govoriti in tudi lažje poslušati.

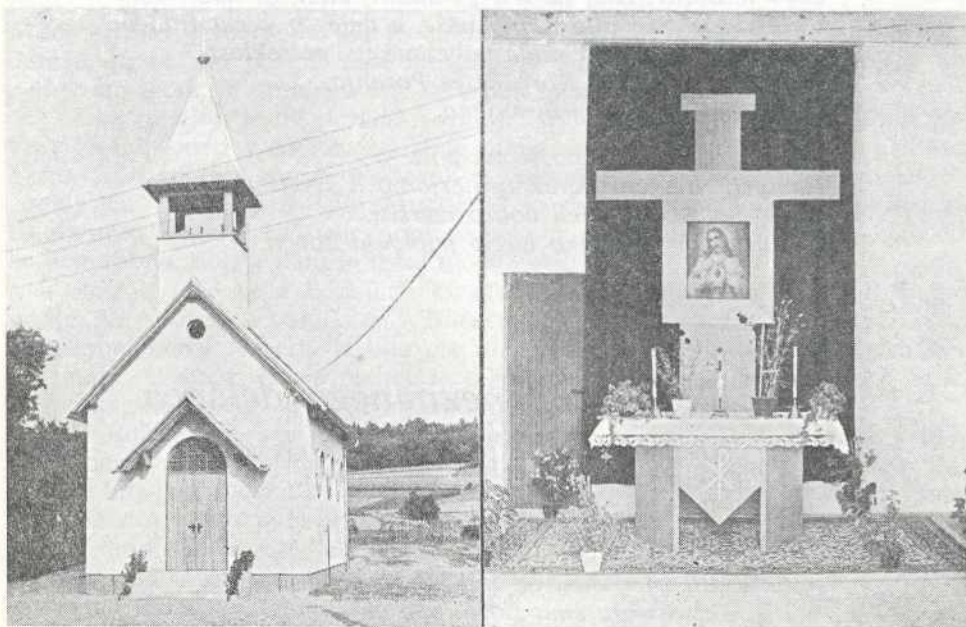
TIŠINA: Ratnik Alojz iz Vanča vasi je 2. julija 1972. opravil v župnijski cerkvi svojo prvo sveto daritev. Odkar pomnijo, je to prvi novomašnik iz te vasi. Nove maše sta se udeležili tudi misijonarski usmiljenki s. Cirenija Jugova iz Gederovec, sedaj živi v materini hiši v Parizu, bila pa je 23 let na Kitajskem in Japonskem, in s. Justina dr. Rojc, ki sedaj misijonari na Madagaskarju. Ta je zdravnica. Po obhajilu je čestitala v cerkvi novomašniku, vernike pa spodbujala k molitvi za duhovniške in misijonske poklice. — Obnovljen je bil križ na vančavaškem pokopališču. — Prenovili smo župnišče,

v cerkvi pa smo uredili ogrevanje z vročim zrakom. — Tečaja o pripravi na zakon se je udeležilo 40 fantov in deklet.

TURNIŠČE: 4. julija 1971 je imel v naši cerkvi novo mašo Franc Rezonja. — Pridigal je kanonik Jože Smej iz Maribora. — Naša cerkev se je tako pomladila, ko smo jo tonsko poslikali po načrtu ing. arch. Mira Homšaka iz Ljubljane, da se tudi mi sami počutimo v njej pomlajene in bolj praznične.

VELIKA POLANA: Vesel dogodek prejšnjega leta v naši župniji je bila nova maša p. Placida Prša iz Male Polane, ki ga je župnija na predvečer slovesno sprejela v svoj domači krog. Njegov brat pa je pri kapucinih naredil večne obljube. — Žalosten dogodek, ki je župnijo zares pretresel, pa je bila smrt dolgoletnega župnika Antona Holzedla. Ko je ves svet z veseljem obhajal sveti večer, je polanska župnija trepetala za življenje svojega dušnega pastirja, ki se je malo pred polnočjo poslovil in odšel v nebeško glorio. Pokopali so ga 27. decembra. Na zadnji poti ga je spremljval ordinarij dr. Maksimilijan Držečnik, 70 duhovnikov in ogromna množica ljudstva. — Življenje, delo in skrb pa gredo naprej in na njegovo mesto je bil nameščen novi župnik Ernest Veleberi.

GRAD: G. škof dr. Držečnik je blagoslovil novo kapelo v Motovilcih. To je rojstni kraj misijonarja Matije Čontala, ki je tukaj leta 1969 imel svojo zlato mašo. Vodil, oziroma pridigoval je na več kakor 130 ljudskih misijonih. Umrli je 31. avg. 1972 v Celju, kjer je tudi pokopan.

Kapela v Motovilcih (1970)

Jožefu Kleklu

Meditacija ob 25. obletnici smrti

*Bili ste človek svojega kroja, posebnega kova,
vzet iz svojega očeta in iz svoje matere.
Dobro drevo, zdrave korenine,
a ni se mu mogel zlepa kdo približati,
da bi ga obrezal.*

*Vaše napake in pomanjkljivosti smo videli.
Že davno smo jih vrgli za hrbet.
Tako je storil tudi Bog.
Zdaj gledamo, Srčen, le vaš pogum in vaše delo.*

*Kako ste zmogli težki jarem svojih velikih pokor,
ki ste si jih toliko let nalagali za svoj narod?
Vaš togi dnevni red in tolike pobožnosti!
V stilu starodavnih prerokov.
Mi smo v tem pogledu slabiči.*

*Veliko ste delali, garali, malo brali,
malo ljudi obiskovali, zato pa bolj Boga.
Vaši izviri so bili globoki, neusahljivi,
ker ste molili in premolili.*

*Delo je opravljeno, pa naj ga smeši, kdor ga hoče.
Vaše misli niso bile vedno naše, a dale so pečat ljudem.
Brez njih sedanjost nima navezave na preteklost.
Ko gledamo stisko Koroške in Porabja,
vemo, kaj nam je prihranjeno.*

*Pri Bogu ste, mi smo še na poti.
Romarji utrujeni korak usmerjamo k svetišču.
Svojo nalogo bi želeli dobro izvršiti.
A morali bi jo s tako božjo pomočjo kot vi.*

PAVEL BERDEN

Na grobu neznanega delavca

*Ovel sem list, ki padel sem z drevesa.
Odtrgal me je hladni veter smrti.
Utrujene roke me obdržati
več niso mogle na življenja veji.*

*Bil eden sem od mnogih, mnogih bratov,
ki družno smo zložili vse napore
za skupni sad. Umiram v tej zavesti,
da verno spolnil svojo sem nalogo.*

*Popotnik, ki greš mimo in ki užival
sadove sladke skupnih boš naporov,
obstani tu za hip in se zamisli:*

*Nikoli nič velikega ne zraste
brez tihe, skrite žrtve tisočernih.
Na njej počiva vsaka veličina.
(19. 10. 1952)*

Misijon v Ljutomeru in v Križevcih pri Ljutomeru

»Napišite še kaj o našem misijonu, kakor ste o misijonu v M. Soboti«, tako so mi rekli ljudje, ki so brali lanske »Stopinje«. Zakaj torej ne bi? Obudimo nekoliko spominov na misijon v dveh naših pomurskih župnijah.

MISIJON V KRIŽEVCIH PRI LJUTOMERU

Prvi je bil leta 1959. To je že davno, skoro že pozabljeno. Bili smo trije misijonarji, p. F. Cerar kot voditelj misijona, p. L. Jeza, zdaj že pokojni, in jaz. Začeli smo na praznik vseh svetnikov, ko že spomin na rajne dvigne naše misli k Bogu in večnosti. Imeli smo tudi lepo vreme.

Ko se je v župniji razglasilo, da bo misijon, so ljudje začeli obnavljati spomine na prejšnje misijone. V spominu jim je ostalo, kako so misijonarji bili strogi, kako cele vasi niso dobile pri spovedi odveze, kako je moral ta ali oni tudi po dvakrat priti v spovednico, preden je opravil. Vse to je bilo nekje v ozračju in otroci so nas misijonarje plašno gledali, ker srečanje z njimi je bilo prvo. Toda led je bil takoj prebit. Z otroci smo postali zelo domači in oni so postali naši največji pomočniki pri misijonu. Zbirali so celo vrsto žrtvic in premagovanj za uspeh misijona in ne brez uspeha.

Tisti misijon je bil prvi po vojni. Ljudje so šli skozi grozote in mnogokrat gledali smrti v oči. Življenje je bilo poceni. Trpljenje človeka približa Bogu. Zato so tudi moški poklekali v spovednico in kar radi. Se danes se spominjam pretresljivih spovedi mož, ki so sicer ponosni in neradi upognejo tilnik pred Bogom, kaj šele pred človekom duhovnikom. Pa so ga. Ostalo bo nepozabno. Bog se nam je tedaj močno približal.

Srečali smo se z bogatimi kmeti Murskega polja, ki gojijo dirkalne konje. Na spoved k bolnikom v Bučočevce in v Vučjo ves so me peljali z dirkalnimi konji. Veselje je bilo gledati kobile, ki so šle bolj po zraku kot po zemlji, z vozom pa je pometalo tako, da sem moral dobro držati, sicer bi me kar na lepem izgubili. Iskri konjiči in ponos gospodarja!

V Bučočevcih sem obhajal tudi sestro pok. dr. Matije Slaviča, profesorja bogoslovja, mojega osebnega prijatelja in dobrotnika iz dijaških let. Hiša je bila polna spominov na njega in na še starejšega strica jezuita p. Frančiška Slaviča, rektorja in profesorja bogoslovja v Sarajevu.

V župnišču je bilo veselo, kot povsod, kjer sta bila p. Jeza in p. Cerar. Mi trije smo se dobro ujemali in se tudi v pogovorih spopolnjevali. Duhovite so se kresale kakor v davnih časih ostri meči vitezov. Oh, Jeza! Krotki in ponižni in za vse pripravi pater Jeza! Koliko duš ga ima z zlatimi črkami zapisanega v svojem spominu! Razumel je človeka, posebno trpečega, kot malokdo. Zato,

ker je bil sam trpin. Njegova posebnost je bila, da se je po kosilu izgubil in šel od vasi do vasi, od hiše do hiše. Povsod je odkrival svoje sorodnike ali pa sorodnike svojih znancev iz devete in desete vasi. Tako je povezoval vse. Zanimivo je bilo, da je vstopil v hišo in otroke začel klicati kar po imenu, kot da jih že pozna. Vsi so se čudili, odkod to. Pri prejšnji hiši je pač znal malo povprašati. Imel pa je tudi nenavaden spomin, zapomnil si je nešteto imen in podrobnosti. Ko je na koncu obiska povabil stare in mlade k misi-jonskemu govoru in k spovedi, so bili vsi pripravljeni. Kakšna razlika med njim in prejšnjimi strogimi misijonarji! Časi se spreminjajo.

P. Ludvik Jeza D. J.

G. župnik Štefan Čergulj, prijatelj iz srednješolskih klopi, član lovske družine, nam je znal postreči z mnogimi lovskimi zanimivostmi, pa tudi z divjim zajcem in fazanom, kar je gotovo redkost. Vsak dan je bil bolj zadovoljen, ker je videl, da žetev duš uspeva.

Posebno močan vtis je naredila name stara gotska cerkev, ki jo je s svojo originalno ornamentiko in barvam³ osvežil pokojni prijatelj dipl. inž. Vlado Gajšek. Toda tisti misijon je bil predkoncilski in smo maševali še po starem pri gotskem oltarju sv. križa.

Na misijonu sem srečal stare znance iz svojega rojstnega kraja, gospo Goleževo ter sošolko Irenko. Obiskal sem Bratinovo sorodstvo, iz katerega imam več znancev, posebno s. Veroniko, šolsko sestro. Oglasil sem se pri sestri pok. dr. Vrbnjaka, dolgoletnega primarija v M. Soboti. Koliko lepega je znala povedati o svojem bratu!

Ta misijon je zelo lepo uspel. K spovedi je prišlo 88 % vernikov, obhajil je bilo čez 7000, kar je za tiste predkoncilске čase že veliko.

Ponovitev misijona smo imeli čez dve leti, naslednji misijon pa čez deset let od 13. do 21. decembra 1969. Kakšna razlika med prej in sedaj. V cerkvi smo našli oltar, obrnjen k ljudem. Maša v slovenskem jeziku. Cerkev ogre-

vana. Toda veliko ljudi zdoma na delu v Avstriji in Nemčiji. Misijonarji smo bili PP. Jeza, Šetar in jaz. Tokrat nam je nagajalo vreme. Veter in sneg. Gripa je razsajala po celi župniji. Ob koncu misijona je zapadel visok sneg. V soboto zgodaj zjutraj se je dogodila nesreča, ko so se pred avtobusom splašili konji in planili na osebni avto, ki je vozil za njim. Konja sta bila uničena, gospodarja so odpeljali namesto na kolino v bolnico.

Tudi ta misijon je kljub slabemu vremenu uspel, vendar ne tako kot prvi. Kaj ne, Križevčani, da ste čutili, kako so vam na obeh misijonih misijonarji dajali božje, ki so ga nosili v duši? Vi ste to začutili, otipali in se približali. Mi smo pa čutili, kako je milost lila v vaše duše. Toda prihaja vedno novi rod in vsako pokolenje je treba znova pridobiti za Boga, ga krstiti, poučiti in dvigniti. Zato misijonov še ni konec. Vsak misijon pa pusti pečat v dušah, ki so se ga udeležile.

MISIJON V LJUTOMERU

Prvi misijon po vojni so imeli v Ljutomeru salezijanci, ki imajo iz Ljutomera in okolice veliko poklicev. Tisti misijon je zelo lepo uspel, tudi zato, ker je bil prvi po vojni.

Z g. župnikom Ludvikom Duhom sva znanca iz študentovskih let, pa tudi iz Svetinj, kjer je bil poprej župnik in kamor sem hodil pomagat. Tako

Notranjost župnijske cerkve Sv. Janeza Krstnika v Ljutomeru

sva se zmenila za misijon v adventu 1970, od 12. do 21. decembra. Misijonarji smo bili PP. Setar, Remec in jaz. Vreme smo imeli čudovito, ravno obratno kot prejšnje leto v Križevcih.

Ljutomerski misijon je bil izrazito mestni in pokoncilski misijon. Poleg g. župnika je k temu precej pripomogel g. kaplan Anton Perger s svojo mladino. Poleg misijonarjev so nastopili večer za večerom razni strokovnjaki in spregovorili o tem, kar je sodobnemu človeku in kristjanu potrebno. Prvi večer je govoril dr. Ivan Merlak, glavni urednik Družine, o tisku. Odgovarjal je na mnoga vprašanja. Nastopila sta gospod in gospa Musek, ki sta govorila staršem o vzgoji otrok, predvsem o tem, katerih napak starši ne bi smeli delati pri vzgoji. Govoril je p. dr. Marijan Šef o tem, kako naj mlad človek gleda danes na telo in ljubezen. Psihiater dr. Magdič nam je govoril o konfliktnih vestih in kaj lahko mlad človek dobi iz vere za svoje duševno zdravje. Pomožni škof dr. Vekoslav Grmič je ob koncu misijona spregovoril vsem, kako naj kot sodobni kristjani živimo svojo vero, osebno in v družinah.

Lahko rečemo, da se je tega misijona udeležila okolica polnoštevilno, mesto pa s precejšnjim odzivom, saj smo imeli na tem misijonu čez 3300 spovedi, obhajil pa je bilo med misijonom razdeljenih 8295. Zanimanje za misijon je iz dneva v dan raslo, ugotoviti smo morali, da je bil prekratek. Maševali smo tudi pri sv. Ani. Bolnikov smo pa na domu obiskali 90.

Vsi smo čutili, da nam je na misijonu manjkalo p. Ludvik Jeza, ki so ga Ljutomerčani dobro poznali. Z velikim veseljem se je pripravljalo na ta misijon, toda 7. oktobra 1970 se je poslovil od nas in odšel v večnost.

Zame osebno je bil Ljutomerski misijon tudi obnavljanje starih spominov, ko smo kot dijaki hodili iz M. Sobote v Ljutomer gledat velike igre, ki jih je prirejalo tedanje Prosветno društvo, Ben Hura in druge. V Ljutomeru sem našel mnogo starih znancev iz nekdanih časov. Veliko vode je od takrat poteklo po Muri. Časi so se spreminjali in ne le enkrat, toda Bog nam je bil blizu prej ko slej.

*P. Pavel Berdenj DJ
misijonar.*

PAVEL BERDEN

Soncu duše - Kristusu

*O, Sonce moje duše, zažari mi, zasij!
Pritegni k sebi moj pogled
kot sonce zjutraj rosni cvet,
razsvetli me in ogenj v mene svoj izlij!*

*Če tebe, Sonce, ni,
me zvezda vsaka mami in zavaja;
celo kresnica, leščerba in trhli hlod, ki se razkraja,
ker v temi človek gre za vsem, kar se blešči.*

*A meni treba je živeti!
Če še tako ponoči zvezde so lepé,
če še tako kresnice bežne me slepé,
k življenju samo tvoja Luč mi sveti.*

O, Sonce moje duše, zažari mi, zasij!

*Zažari, Sonce, zbeganim očem!
Naj milost tvoja me prevzame,
naj plamen tvoj srce mi vneme,
pritegni k sebi me povsem!
(1953)*

PAVEL BERDEN

Zamrežena okna

*Kakšna ukletev strašna,
črna nad hišo to leži?
Kje se odkletev njena mudi,
da je ni in je ni?*

*Pokopana v zidovju tem naša mladost
in na srcu neozdravljiva rana,
ki kljuje zla volja kot črna jo vrana
in mučna želja: prostost, prostost ...*

*Potrlost človeka tukaj se loti
in težke misli v tej samoti
pripogibajo glavo k tlom.
Tu je dvom, tu je žalosti dom.*

*Samo Gospod more storiti,
da človek krotak je in vdan,
da ne bruha iz njega vulkan.
Samo On more lavo srca zajeziti.*

*O, Gospod, kako težko je upati!
Kako težko je odpuščati.
Kako težko je zle ljubiti.
Kako težko je dober biti!*

Profesorju Jožetu Maučecu v spomin

Mnoge prijatelje in znance je pretresla nepričakovana smrt profesorja *Jožeta Maučeca*, ki se je 19. marca 1972 zgrudil v mariborski bolnišnici. Njegova stalna delavnost in živahnost kljub raznim boleznim v zadnjih letih ni kazala njegovih let, ki so bila še daleč od skrajnih mej človeškega življenja.

Jože Maučec je bil iz tistega rodu naših izobražencev, ki so šli v slovensko srednjo šolo prva leta po osvoboditvi 1919. Nekaj svežega, pričakovanja polnega in radostnega je bilo v tistih — mnogih tudi že nekoliko starejših prvih dijakih soboške gimnazije, ki so po štirih-petih razredih slabe medvojne madžarske osnovne šole pričeli učenje novih predmetov — med njimi

treh tujih jezikov — v zahtevni srednji šoli. Ta jim je odpirala docela nova narodna, svetovna in duhovna obzorja, zato so tisti med njimi, ki so obstali, dobro uspevali v zadnjih razredih drugod in se uveljavili v življenju.

Bogojina mu je bila rojstni kraj, ki je s svojo prijazno lego ob prehodu ravnine v Goričko navduševala svoje številne dijake. Med njimi ji je bil Jože Maučec zvest kot malokdo. Stalno se je vračal sem, v njenih gorica si je postavil dom, živel je z vasjo, čeprav je bil daleč od nje. Narodil se je očetu kmetu in kolarju 7. januarja 1907. S štirimi sošolci je leta 1920 vstopil v soboško gimnazijo — to so bili njeni prvi bogojanski dijaki. Toda kmalu se je pričela borba za višje razrede, ki so jih pričeli zapirati in z drugimi je tudi Jože že v peti razred odšel v Ljubljano na tedanjo II. gimnazijo na Poljanah. Glavno slovensko mesto mu je še bolj razširilo obzorje, zlasti društveno dijaško življenje in odlični profesorji, med katerimi sta ga Silvo Kranjec in Josip Bučar navdušila za zgodovino in zemljepis.

Po maturi se je z ljubeznijo odločil za študij teh dveh predmetov na ljubljanski univerzi, kjer so ga posebej privlačila predavanja profesorjev Milka Kosa (umrl je nekaj dni za Jožetom; pisal je tudi o naši krajini) in Antona Melika, s katerim je privedel svoje kolege tudi v Prekmurje. Razgibano študentsko življenje je pritegnilo k delu tudi Jožeta Maučeca, ki se je posebej zavzel za napredek rodne Slovenske krajine. Od 2. oktobra 1932 do št. 18. naslednjega leta je tudi formalno urejeval naš tednik *Novine*, ki ga je sku-

Prof. Jože Maučec

šal poživiti in vsestransko dvigniti. Od 48. številke so list tiskali v Kranju, imel je večji obseg in lepšo zunanost, glavo mu je narisal sam Plečnik. Od 9. štev. 1932 dalje je objavljajal v njih svoj spis *Zgodovina Slovenske krajine* (do št. 46), pisal je s širšega vidika zasnovane članke o političnem položaju tako evropskih kot neevropskih držav in jih opremljal s podobami; v načelnih člankih, npr. o namenu države in podobnih je vzgajal dotlej le za novicami hlastajočega preprostega bravca; enako v stalnem političnem pregledu, kjer je pod tujimi naslovi bilo marsikaj ostrega zapisanega na račun razmer v Jugoslaviji, zato so bile *Novine* za njegovega urejevanja stalno cenzurirane, kot tedaj le še *tednik Slovenija*.

Pomen njegovega urejevanja je bil tudi v pridobivanju novih sodelavcev, ki so pisali poučne kulturne in gospodarske članke; objavljajal je črtice slovenskih pisateljev v knjižni slovenščini, da bi se je starejši navadili. Omenimo le St. Jugo opis slovenske zemlje in vrsto člankov o zgodovini župnij v Slovenski krajini. Od novembra 1932 so *Novine* dobile prilogo v knjižnem jeziku: *Pomoč*, list za povzdigo prosvete, gospodarstva in zadružništva. Pomen tega našega tiska v tistih časih moremo stvarno pravično oceniti le, če se zavedamo nizke ravni izobrazbe v naši krajini. Veliki večini bravcev je zato pomenil ta tisk vse, kar jim je prišlo v roke, zato so njegovi sodelavci storili za njihov napredek, kar so v tistih razmerah mogli. Maučec je ostal *Novinam* zvest tudi pozneje in enako *Kalendaru* srca Jezušovoga, v katerem je še med tujo zasedbo pisal z ljubeznijo in vzpodbudo o domači zemlji.

Iz Maučecovih študentovskih let nam je ohranil slovstveni spomin nanj pisatelj Juš Kozak, ki je po obisku Prekmurja 1933 opisal svoja doživetja v *Modri ptici*, nato pa v knjigi *Za prekmurskimi kolniki* (1934). Tu je za stranjo 56 Juševa fotografija, na kateri spremlja Maučec njegova spremljevalca skozi Tešanovce. O njem pa govori pisatelj na str. 55—58: »Mladi bogojanski Maučec... Spelje nas po stezah med valovitimi njivami... Pogovor oživi, nihče ne misli na čas in razdaljo. — Še nekdo nas nekaj časa spremlja, pokojni plebanoš Baša. Kadar pride tujec v Bogojino, vstane iz groba. Od krivajo se mi njegova skrita dela. Kako je učil otroke v šoli, dajal svete zadolženemu kmetu, učil čebelarje, bodril lončarje, pošiljal kmetiške sinove v šolo, mi pripoveduje Maučec in se razvne... Maučec pripoveduje, da je obiskal slovenske vasi onstran meje ob Rabi. — Maučec razpreda svoje načrte. K rodni zemlji se je treba obrniti, preštudirati njeno zgodovino, prikazati notranje in zunanje vplive, raziskati ljudsko izvirnost... — Njegove besede izpričujejo ritem prebujene zavesti, napovedujejo, da je Prekmurje pričelo živeti iz sebe«.

Ko je Jože Maučec spomladi 1936 diplomiral, ni mogel dobiti službe na srednji šoli. Po enoletnem čakanju so ga začasno za nekaj mesecev zaposlili na okrajnem glavarstvu v Soboti in šele marca 1938 je mogel pričeti s poučevanjem na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. V septembru 1939 je prišel na gimnazijo v Celju, odkoder ga je pregnala vojska. Prvo vojno šolsko leto je bil začasno zaposlen na soboški gimnaziji, kjer je učil predvsem v razredih s slovenskim učnim jezikom in imel s svojo navzočnostjo močan vpliv na dijake, saj je mogel v nižjih razredih s poukom narečja ohranjati v temnih dneh slovensko zavest in čustvovanje, kar ni bilo pogodu madžarski gospodi, zato je bil jeseni 1942 premeščen v Kisvárdo na ukrajinski meji, kjer je ostal do konca vojske.

Po osvoboditvi so Maučeca zaupali: ravnateljstvo soboške gimnazije, a le do konca februarja naslednjega leta, ko je bil poslan na Jesenice. Jeseni

pa se je preselil v Ptuj, kjer je bil deset let vnet profesor na gimnaziji, nakar je postal ravnatelj šolskega centra kovinske stroke v Ptuj. Tu je razvil svoje organizacijske sposobnosti in dokazal svojo delavnost. Vse to pa je dokazal že prej kot dolgoletni predsednik turističnega društva, kjer je Ptujčanom pripravil predvsem pustne prireditve z ljudskimi nastopi in mnoge izlete v razne evropske države. Podobno se je uveljavljal tudi v Zgodovinskem društvu. Velika zavzetost za vzgojo in poučevanje mladine ter za širjenje kulture je označevala in vodila vse življenje Jožeta Maučeca.

Kot prosvetnega delavca žive dejavnosti, usmerjene neposredno k dvigu človeka, ga označuje tudi vse njegovo publicistično delo od člankov v Novinah in drugih listih, do dveh vodnikov po Ptuj in okolici (eden tudi v nemščini). Svoji ožji krajini pa je že kot študent namenil zemljevid »Slovenska krajina« (1934, nova izdaja 1957), na katerem so naša krajevna imena zapisana v ljudski obliki in celo označena z naglasnimi znamenji, česar na nobenem zemljevidu ni. To je zavoljo pogostega pačenja naših imen še danes potrebno. Izraz njegove velike ljubezni do Slovencev v Porabju je njegovo sodelovanje pri brošuri Slovensko Porabje (skupno z Vilkom Novakom, 1945), napisani v velikem upanju, da nam bodo po zadnji vojski prisodili ta del Slovenije...

S svojim ljubeznivim značajem in s svojo delovno vnemo si je pokojni profesor Jože Maučec pridobil povsod zaupanje svojih učencev in naklonjenost mnogih prijateljev ter znancev, sodelavcev. V vseh okoliščinah se je — velikokrat v lastno škodo — oprijel potrebnega dela kot cel mož in ga opravljal kar najbolj vestno. Ob bolečem slovesu od njega nas tolaži zavest, da je možato izpolnil svoje mesto v družbi.

BOGOJANČAR

Prezgodaj umrlemu

*Poznal sem tvoje sanje,
ko so koraki božali asfalt,
v tebi pa je luč prisluškovala
studenecm podzemlja.*

*Tvoji so vreli iz krvi,
opojno kot sevanje magnetov.
Čutil si v sebi strast pokolenj.
In takrat je prišla smrt.*

*Ostal si pri tem.
Tvoje oko se ni dvignilo do zvezd.
Ni bilo časa,
da bi prisluhnil Rimskim cestam.*

Tragika nedonošenega otroka.

PAVEL BERDEN

Povodenj

Vode so podivjale,
kot da so zblaznele
podzemne pošasti
in bruhajo srd
na travnike, njive, vasi.

Ljudje na pomoč!
Primito otroka!
Pajčke v hlevu!
Odvežite živino!
Rešite mi peneze!
Betežnik je v hiši!
Ojoj! Bog moj, kje si?

Vrtinci in bela pena,
sikanje divjih voda,
kot da ris kaže preteče zobe.
Vse glave so zmešane.
Po vasi kričijo občinski možje.

»Božja kazen za grehe.«
»Bedak. Utrgal se je oblak.«

Vsak si je našel svoj otok.
Gleda v deroče vodine
in čaka. Srce se umirja.
Zdaj je treba samo še čakati,
da se povodenj odteče.

Kletev se ponuja,
čaka za vrati zob.
Ah ne, Bože, ne!
Molimo za svoje grehe.

Vodine so odtekale,
spet je mir.
Sonce se spreha
po umitem nebu
in gleda poležana polja,
in gleda zalite ogone,
rumene reke in potoke,
utopljene mlade zajce
in v joku sklonjene glave.

Ptice pa prepevajo kot otroci,
ki imajo premajhno srce,
da bi mogli razumeti gorje.

PAVEL BERDEN

Hiranje

Drevo cvete,
da bi rodilo sadove,
a suši se v korenini.
Veje ne bodo vzdržale,
odpadel bo cvet,

odpadel zavrženi sad,
ker ni korenin,
ki bi dovajale
sok novega življenja.

PAVEL BERDEN

Jože Smej

Franc Kolenc, župnik in prodekan, profesor in pisatelj

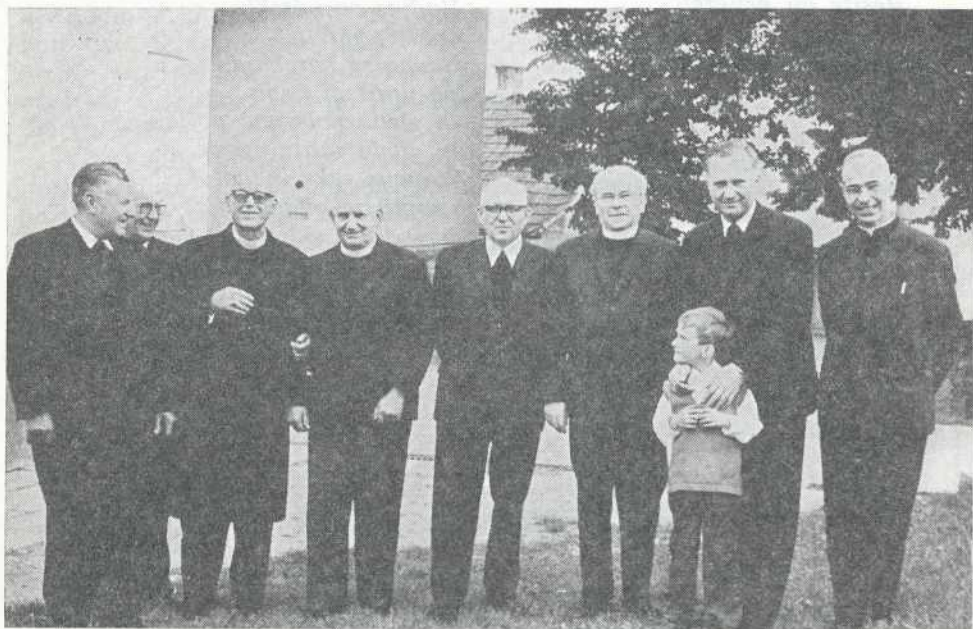
(Ob sedemdesetletnici)

Zrasel je iz rodu, ki je že od nekdaj s svojim znojem pojil slovensko zemljo v prekmurskih Gomilicah, v naročju rodovitnih Globanc. Zorel je ob zgodbah naravno bistre matere Agate, roj. Lebar. Močna žena iz knjige Pre-

govorov božje Modrosti. Kot skrbna gospodinja pri sinu Ivanu, graškem župniku, si je z vrelo vodo opekla vso kožo, da jo je primarij Vrbnjak komaj rešil v soboški bolnišnici. Tja sem ji nosil vsak dan obhajilo in je v zahvali stalno ponavljala: Trpljenje Kristusovo, utrdi me! Nikoli ni bila v zadregi, če je bilo treba pozdraviti pri mizi še tako imenitnega gosta.

Oče Jožef, raven kot topol v Globancah, se je sklonil samo takrat, ko je kot kmet in orač moral globoko zarezati brazdo, da je iz nje potegnil hrano številnim otrokom.

Naš jubilat Franc se je rodil 5. avgusta 1903. Gomiliška in turniška šola sta mu vlili prvo učenost. Prve štiri gimnazije je končal v Kőszegu, zadnje pa v Mariboru. Po materi se je vpisal v mariborsko bogoslovje in bil 3. julija 1927 posvečen v mašnika. Vmes je poslušal tudi predavanja na ljubljanski univerzi, kjer je položil 27. oktobra 1939 profesorski izpit.

Pri Sv. Miklavžu 1. 1970. Od leve proti desni: župnika Štefan Zver in Ivan Kolenc, škof Kovač Šandor, pisatelj Franc Kolenc, gen vikar dr. V. Molnár, škof Winckler Jožef, škofijski tajnik Konkoly J. in Jožef Smej, stolni kanonik. Spredaj Kolenčev pranečak.

Kaplanski postaji: Sv. Miklavž in Sobota, kjer je na gimnaziji poučeval tudi verouk (1929—1932). V Mariboru je bil od 1932—1941, najprej kot tajnik Katoliške akcije, nato gimnazijski profesor na meščanski šoli, dokler ga niso leta 1941 Nemci pregnali. Zatekel se je najprej k bratu Ivanu, potem pa je med vojno poučeval verouk na soboški gimnaziji. Tam so ga kmalu začeli preganjati, ker »poučuje v slovenskem jeziku... ker daje prednost slovenščini... ker se v javnem političnem življenju ne udeleži... ker ga je čisto videti v družbi Slovencev«. Zaradi teh »grehov« se je moral zagovarjati pri somboteljskem škofu. Takrat bi ga prav gotovo pregnali v notranjost Madžarske, če ga ne bi zaščitil Jožef, somboteljski škof in apostolski admi-

nistrator Prekmurja (Prim. Nova pot 1954, št. 1—3, str. 98: Avdijenca pri škofu in Nova pot 1955, št. 7—9, str. 226).

Prišlo je usodno leto 1944. Slovenski interniranci iz Prekmurja stradajo po taboriščih v Veliki Kaniži, Sárváru in drugod. Profesor Kolenc zbira denar od sobratov duhovnikov in pošilja trpinom. Spet velik »greh«! Denarni odrezki in mesečni obračuni so prišli v roke madžarski vojaški tajni policiji. Žandarji so odvedli Kolenca v soboški grad, kjer so ga med bajoneti zasliševali v senci vešal. Sedaj prav gotovo zanj ne bi bilo rešitve, če se ne bi potegnil zanj blagi škof Šandor, ki je odločno izjavil: »Profesor Kolenc je duhovnik in ker je duhovnik, ga bom sodil in kaznoval samo jaz, ker sem njegov škof!« »Kazen« in »obsodba« škofa, ki sedaj obhaja svojo osemdesetletnico, je bila v tem, da ga je vzel k sebi v svoj škofovski dvorec. Pri škofu je imel stanovanje in hrano pri isti mizi. Smel je tudi maševati. Ko je včasih žalostno stopal po hodniku škofijskega dvorca, ga je škof potolažil: »Feri báči, ne boj se, kmalu bo boljše!« (Prim. Nova pot 1955, št. 1—3, str. 6: Zasliševanje v senci vešal).

Po končani vojni je bil nastavljen za župnika pri Sv. Miklavžu, leta 1963 je bil imenovan za prodekana velikonedeljske dekanije, že prej leta 1947 pa za duhovnega svetovalca mariborske škofije.

Kolenc je prijel za pero v kaplanskih letih. Mariborska leta so bila zanj najplodovitejša. Nekaj časa je bil urednik Novin in Nedelje. Pisal je tudi v Slovenca in Slovenskega gospodarja.

Izdal je dva molitvenika: Slava Bogu in Bodi apostoll!

Poleg tega je izdal še 17 knjig, romanov in povesti. Večinoma so to prevodi in proste priredbe iz madžarščine, nemščine, francoščine in hrvaščine.

Njegovi samostojni deli sta povesti: A njega ni ... in Dragarjevina.

Naštejmo njegova literarna dela po vrsti:

1. Pont des Artska beračica (Die Bettlerin vom Pont des Arts — Odpoved nesrečne žene, roman. Po W. Hauffu, Maribor 1928, 134 strani.)
2. Smrtna past — Maribor 1928, Cirilova knjižnica 24
3. A njega ni ... Povest iz svetovne vojne, Maribor, Tiskarna sv. Cirila 1929, 144 strani
4. Kraljica Estera, prevod iz madžarščine, M. Sobota 1930
5. Pravica in usmiljenje, prevod iz hrvaščine, M. Sobota 1931
6. S strelo in plinom (Titana), prevod iz madžarščine, M. Sobota 1931
7. Duhovnik s krvavo haljo, (Nevery R. de;), iz francoščine, Maribor 1933, Cirilova knjižnica
8. Evharistični shodi in kongresi, Maribor 1933
9. Krvave zarje (:Guadalupe:), Maribor 1933, Cirilova knjižnica 83
10. Kakor hrasti v viharju... (:Za vero očetov:) — Strachewitz Hubertus, Kraft Graf von, prevod iz nemščine, Maribor 1934, Cirilova knjižnica 99
11. Čudež, čudež! — Sodobni roman, priredil iz francoščine (: J. Ch. Reynaud:), Maribor 1935 Cirilova knjižnica 113
12. Denar, iz francoščine, Maribor 1936
13. Sirota Marjetica, iz madžarščine (: Hentaller Lajos:), Maribor 1936
14. Številka 136... iz francoščine (:Mauriac, Pierre:), Maribor 1937, Cirilova knjižnica 128
15. Dragarjevina —Ljudska povest. Po zapiskih »Proletarca«, Maribor 1938, Cirilova knjižnica, 232 strani
16. Otrokova daritev, iz francoščine, Maribor 1939
17. Marijin vitez, iz nemščine, Maribor 1940.

Kot miklavški župnik je pisal članke največ v Novo pot.

Slavlencu želimo, da bi ob sočni trti miklavževčana in prešernem kipju vina, predvsem pa ob toplih srcih svojih vernikov in bralcev svojih knjig doživel še nadaljna krepka leta!

Viri: Letniki Novin, Nedelje, Slovenca, Slov. gospodarja in Nove poti. Mariborski škofijski arhiv — kartoteka. Pisateljeve knjižne izdaje — Štud. knjižnica Maribor. — Dr. Vecsey L.: A közsegi r. k. Kelcz-Adelfy árva-ház története, Szombathely 1943, str. 346.

š. z.

A lendvai kereszt egyesítsen minden embert!

Lendva, a szőlőhegyek lábánál fekvő városka, háború után délkelet irányba terjeszkedett. Itt keletkezett a Nafta munkások új települése. A város lakosságának harmadrésze magyar nemzetiségű, a környéki falvakban viszont a lakosság túlnyomó része magyar.

A lendvai plébániát már a 14-ik században megemlíti a történelem, a templomot pedig, amely Szt.Katalinnak van szentelve, 1751-ben építették fel. Már 70 éve működik az evangélikusok vallási közössége is, amely 1902-ben alakult meg, templomukat pedig 1931-ben építették fel. A katolikus plébániát Zver Štefan, plébános és espereshelyettes vezeti, az evangélikus vallási közösséget pedig Kerčmar Aleksander, volt szenior.

Lendavski križ — A lendvai kereszt

A városban ebben a tarka életében, ahol naponta találkoznak egymással különböző vallású és nemzetiségű lakosok, született meg a közös gondolat: »Keresztet állítani az új temetőbe!«

Nerima Majda, építészeti mérnök nő kidolgozta a tervet: Krisztust egy nagy ajtóba helyezte be. Igazán csodálatos elgondolás és jelkép. Távolból látható a város fölött magasba emelkedő kereszt. Krisztus a szenvedésével, halálával és feltámadásával megnyitotta előttünk az örök élet kapuját.

A kereszt elkészítéséhez és felállításához hozzájárult Vörös István hazai kőfaragó is, aki lelkiismeretes és odaadó munkájáért szintén dicséretet és köszönetet érdemel.

Az új kereszt és temető felszentelése teljes ekumenikus szellemben folyt le. Vasárnap, június 18-án, 16 órakor összegyűltek a katolikus és evangélikus hívők a kereszt körül az új temetőben, tekintet nélkül nemzetiségükre. Már a szertartás előtt magyar és szlovén egyházi énekek dallama csendült fel az összegyűltek ajakáról.

»Ó, milyen jó és kellemes, ha együtt élnek a testvérek« sóhajthatott a zsoltárossal minden hívő, aki szemtanúja volt a liturgikus öltözetben felvonuló katolikus és evangélikus lelkészek processiójának: Bernad Joze és Kocbek Ciril az ottani káplánok, Zver Štefan az ottani plébános, Škraban Janko esperes, Poredoš Martin a muraszombati plébános, Smej Jožef kanonok, Novak Ludvik evangélikus szenior, Kerčmar Aleksander az ottani evangélikus lelkész és Jošar Ludvik a bodonci evangélikus lelkész.

Zver Štefan plébános üdvözölte a jelenlevőket és örömét fejezte ki, hogy a szép vasárnap délután ellenére olyan nagy számban jelentek meg a felszentelés ünnepségén. Az evangéliumok magyar és szlovén nyelvű felolvasása után Smej kanonok rövid beszédet mondott:

A keresztben van az életünk, megváltásunk és feltámadásunk! Ezek után felszentelte a keresztet és az új temetőt. Az evangélikus énekkar éneklése után Kerčmar Aleksander szólalt fel: ugynevezet pluralisztikus társadalomban élünk, amikor mindenki fontoskodni és dicsekedni szeret. Egyik dicsekszik a vagyonával, másik a ruhájával, harmadik viszont a szépségével, erejével és bölcsességével. Szent Pál apostol pedig ezt mondotta: »Engem azonban Isten őrizzen attól, hogy mással dicsekedjem mint Urunk Jézus Krisztus keresztségével, ki által a világ meg van feszítve számomra, s én a világ számára«. (Gal 6,14). Az ajtóba épített kereszt azt jelenti, hogy itt a temetőben nincs az utolsó állomás, hogy a halál nem pont és a mondat befejezése részünkre, hanem vessző, amely egy új, szép mondat bekezdése, amelynek nem lesz soha vége. Krisztus keresztje mindig összetartotta az összes keresztényeket. Ez a kereszt fűzőn össze most is minden katolikust és evangélikust egy igazi testvéri közösségbe.

Ennek a keresztnek árnyékában pihennünk az ítélet napjáig, azért köszön össze bennünket mindörökre!

A beszéd után az evangélikus szenior végezte el a felszentelés szertartását. Az ünnepség közös imával, a Miatyánk elmondásával és ének felcsendülésével fejeződött be.

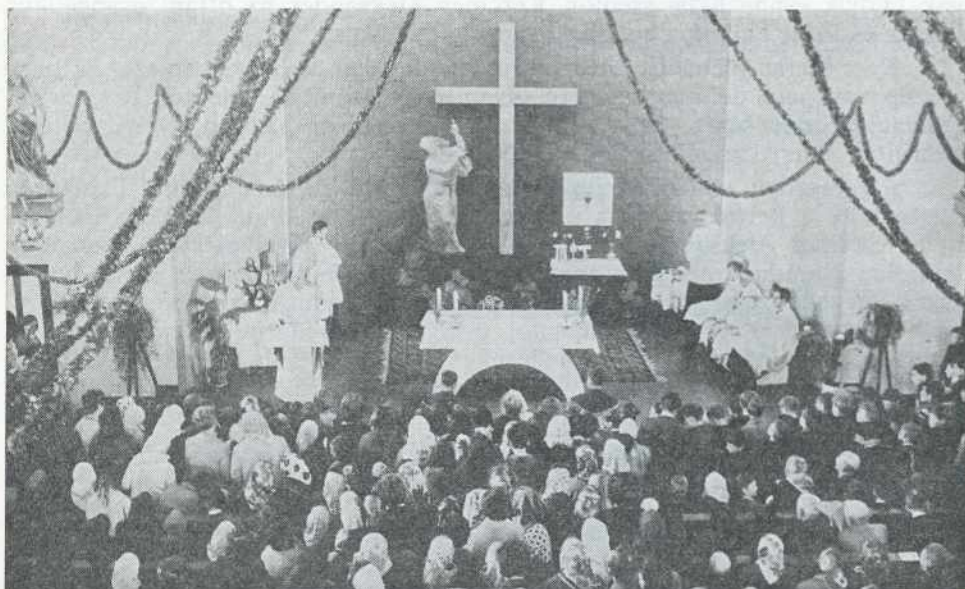
A szenvedés, a kétségbeesés és csalódás óráiban, gyujtsa fel bennünk a város fölé emelt kereszt a reményt, nemcsak az utlakókban, mindenki, akik reá tekintenek: érdemes élni és szenvedni, hiszen a világ nemcsak óriási temető és börtön kijárat nélkül. Kereszt — a kapu a multhatatlan, örök élet felé.

Zidanje nove cerkve na Pertoči

(1963 - 1964)

Župnijske cerkve se navadno ne zidajo v vsakem stoletju, tudi daritvenega oltarja navadno ne menjavajo pogosto. Zato pa je zgraditev cerkve in oltarja v njej za župnijo zgodovinski dogodek. Zaradi tega pa tudi zasluži, da se o njem kaj napiše v Stopinjah.

Vasi pertoške župnije, namreč Pertoča s cerkvijo sv. Helene, Večeslavci, Ropoča, Krašči in Gerlinci so v srednjem veku spadale v župnijo Sv. Jurij. V času protestantske reformacije pa je podružna cerkev svete Helene postala sedež protestantske župnije, pozneje pa spet katoliške župnije. Število vernikov se je v dveh stoletjih skoraj početrilo, a cerkev je ostala ves čas ista, znotraj v velikosti 120 m². Odrasli jelenski verniki se še prav dobro spominjajo, kaka gneča je bila ob nedeljah. Župnik se spominja, kako je možem, ki so se gnetli na stopnicah na prižnico in v zakristiji, rekel: »Tolažimo se s tem, da bomo imeli v nebesih dovolj prostora.« Seveda bi radi tudi v Očetovi hiši na zemlji imeli dovolj prostora. Ni čudno, da je misel na povečanje cerkve ali na novo cerkev bila stara že več kot pol stoletja.

Nova cerkev v Pertoči (notranjščina)

Da so že v začetku tega stoletja mislili vsaj na povečavo cerkve, dokazuje predračun za povečavo iz l. 1903 in 1904. Ko so l. 1938 nameravali zidati kapelo v Ropoči, je škofijski ordinariat v Mariboru vprašal, če ne bi bilo bolje čimprej povečati cerkev. Ko je sedanji župnik v novembru l. 1941 prišel na Pertočo za župnijskega upravitelja, je takoj uvedel dve nedeljski maši, tudi zato, ker je bila cerkev majhna. Ko je bil l. 1948 umeščen za župnika, bi lahko dobesečno ponovil to, kar je ob prevzemu soboške župnije rekel župnik

Ivan Slepec: »Eden fajhten, zapuščeni farov i edno tesno cerkev sam erbo« (Mar. list okt. -nov. 1911, str. 312). Župnik in farani želje po novi cerkvi niso pokopali. L. 1963 je bilo izdano gradbeno dovoljenje. Načrt za cerkev je naredil Jože Požauko, višji gradbeni tehnik v Mariboru. Z delom se je začelo 24. junija 1963 in na prvo adventno nedeljo 1. dec. istega leta se je začela opravljati božja služba v novem prezbiteriju na začasnem oltarju. Dne 30. julija 1964 je g. škof dr. M. Držek cerkev blagoslovil in 2. maja 1970 tudi posvetil obenem z oltarjem. V teku 6 let je bila cerkev blagoslovljena in posvečena; Bogu v čast postavljena. Njemu naj bo zahvala za pomoč in varstvo. Nekoč so hoteli in ne uspeli zidati cerkev z denarjem, izterjanim z davki, sedaj smo to storili s prostovoljnimi darovi v denarju, materialu in z delom vernikov. Med ljudmi pa gre prva zahvala višjemu gradbenemu tehniku Jožetu Požauku, ki je načrte hitro naredil, dobro svetoval, pomagal dobiti material in še sproti izdeloval načrte za notranjo opremo.

Z župnikom so delili težo skrbi odborniki. V zgodovini zidave cerkve naj bodo njihova imena zapisana z zlatimi črkami. Bili so:

Iz Pertoče: Flajšaker, Perša, Bertalanič, Nemec, Segeri;
 iz Večeslavca: Kolmanko, Recek, Ficko, Šadl;
 iz Gerlinec: Lah, Vogrinčič, Haužar, Gomboc, Fenos, Dravec;
 iz Ropoče: Marič, Holsedl, Pol;
 iz Krašč: Vučak st. in ml., Lenarčič.

Ob novi cerkvi se mi je porodila pesem. Zapisal sem jo, kakor mi je prišla iz srca:

*Vtihnili so zvoki,
 onemel korak.
 Mirno pod oboki
 plava tihi mrak.*

*Vekov Bog v samoti
 skrito tu prebiva.
 V večni ga lepoti
 moli vera živa.*

*Tajno šelestenje
 bliža se z višin,
 tiho kopnjenje
 iz nebeških lin.*

*Ko v bolesi nemi
 duša mi ječi,
 vate ona zre mi,
 mir srce dobi...*

Štefan Tratnjek

IVAN ŠKAFAR:

Dr. Franc Cigan - glasbenik, pevovodja in zbiratelj slovenskih ljudskih pesmi

Že starodavna Karantanija je mnogo dala Slovincem v Panoniji. Zarja krščanstva je iz nje prisijala k nam in njeni pokrajinski škofje so bili prvi naši nadpastirji. Posebno v prejšnjem stoletju, v stoletju našega svetniškega Slomška, je krajina med Muro in Rabo prejela dragocene narodne in verske dobrine od slovenske Koroške. V spomin mi prihaja koroški Slovenec Anton Janežič, ki je bil med prvimi izobraženci, ki so obiskali prekmurske izobražence in je z njimi navezal zelo blagodejne stike, ker je nato začel med nje

prihajati njegov celovski slovenski tisk. Najvažnejše mesto v teh stikih naše krajine s Koroško pa ima škof *Anton Martin Slomšek* z obuditev in poživitev čaščenja dveh največjih slovanskih apostolov: sv. *Cirila in Metoda*, posebno pa s svojo *Mohorjevo družbo*, ki je imela dolga desetletja svoj sedež v Celovcu. Podrobneje bo potrebno o vsem tem spregovoriti ob drugi priložnosti.

Ob dr. Ciganu vidimo, da je ravno njemu določila božja previdnost, da je vsaj v neki meri *povrnil Koroški* tisto mnogo in pomembno, kar je *nam prekmurkim Slovincem* dala v naši daljnji in bližnji preteklosti. V tem vidim njegovo najpomembnejše življensko poslanstvo. Vračal je Koroški kot vzoren dušni pastir in mladinski vzgojitelj, kot pevovodja in komponist, kot glasbenik in nabiratelj koroške slovenske pesmi.

OD ZIBELKE DO GROBA

Njegova življenjska pot je bila raznolika in bogata. Rojen je bil 18. septembra 1908 v *Žižkih* — v lepi črenšovski župniji. V družini je bilo trinajst otrok. France je bil med njimi najstarejši. Družina je bila verna in narodno zavedna.

V ljudsko šolo je hodil v *Žižkih* (1914—1919) in Ljubljani (1919—1920). Stopil je namreč k salezijancem in nižjo gimnazijo opravil v Veržeju (1920—1924), noviciat na Radni, kjer je naredil redovne obljube 12. avgusta 1925. Postal je asistent na Kodeljevem in je gimnazijo dokončal v Ljubljani leta 1928. Naslednje leto je maturiral na klasični gimnaziji v Mariboru. Nato je bil eno leto asistent v Veržeju in na Radni. Bogoslovni študij je opravil na bogoslovni fakulteti v Ljubljani (1931—1936) in je bil posvečen v mašnika po četrtem letniku dne 7. julija 1935. Novomašno slavlje je obhajal v Črenšovcih.

Kot duhovnik je deloval na Rakovniku med mladino v letih 1936—1940, leta 1937 je postal voditelj mladinskega doma. Nato je bil eno leto katehet klerikov na Radni (1940—1941). Z njimi je pred Nemci spomladi leta 1941 pribežal v Ljubljano in je med vojno živel med kleriki na Lisičjem pri Ljubljani, da bi se pripravil na doktorat. Od leta 1945 je živel v Avstriji na raznih krajih. Doktorat iz teologije je dosegel leta 1946 v Padovi (v Pragli). V Avstriji je bil najprej pevovodja in učitelj v Spittalu ob Dravi. Ker se mu je ponudila priložnost, se je odločil, da bo svoje že bogato glasbeno izobrazbo še poglobil. V Gradcu je v letih 1947—1948 študiral na konservatoriju pri profesorju Blochu Waldmayerju glasbo in kompozicijo. V letih 1949—1957 je bil dušni pastir na Kamnu v Podjuni. Tu je vodil dva cerkvena zbora: mešani in moški pevski zbor. Obenem je v letih 1954—1957 poučeval vzgojeslovje in petje na Kinetijski šoli v Tinjah. Končno je bil od leta 1957 do svoje smrti 1971 vzgojitelj in pevovodja v Mohorjevem domu v Celovcu. V istih letih (1957—1971) je na Državni gimnaziji za Slovence v Celovcu poučeval glasbo kot obvezni predmet in zborovsko petje kot prosti predmet.

Že nekaj let je čutil, da boleha. Posebno v zadnjem letu mu je rak naglo spodjedal življenjske moči. Zelo oslabil je prišel v ljubljansko bolnico, kjer je umrl dne 23. februarja 1971. Dva dni pozneje je bil ob izredno veliki udeležbi koroških Slovencev, redovnih sobratov in rakovniških župljanov pokopan na Žalah v salezijanski grobnici. Dan njegovega pogreba je bil izredno lep. Vse je blestelo v svetlih sončnih žarkih, posebno Kamniške gore.

Dr. France Cigan je izšel iz družine, kjer je bila pesem domá. Že v mladih letih je pokazal neko posebno veselje in nadarjenost za glasbo in petje. Kot nižješolci v Veržeju je že navdušeno vodil razne mladinske pevске zборе in godbo. Na Rakovniku je kot dijak višje gimnazije imel več prilike za poglobljanje svojega glasbenega znanja. Kot bogoslovec je pri naraščajnikih — to je fantih od 12. do 16. leta — vodil petje, godbo, tamburaški zbor in gledališče. Kot duhovnik je na Rakovniku v Mladinskem domu še naprej deloval med mladino in jo vzgajal. Petje, glasba in gledališče mu je bilo vzgojno sredstvo, da je mladino pritegnil v dom k notranji rasti v Kristusu. Njegova nekdanja gojenca Ciril Kump in Stane Okorn sta zapisala: »Njegovo načelo je bilo: fantov ne naveže na mladinski dom tisto, kar mu dajemo mi (darila, izleti, predstave), ampak kar fantje sami za mladinski dom žrtvujejo.« Brez žrtev in globokega notranjega življenja je delo med mladino le prazno mahanje po zraku, posebno brez pogostega sprejemanja sv. obhajila in Marijinega češčenja.

Zdi se, da so vsi darovi dr. Cigana za glasbo, petje in zbiranje slovenske ljudske pesmi našli v vsej polnosti svoje področje na ozemlju slovenske Koroške, tako med preprostim ljudstvom, kot na gimnaziji. Pri zborovskem petju na gimnaziji, kot sam izjavlja, je imel letno čez 200 dijakov in dijakinj in sicer v *treh zborih*: mladinskem, fantovskem in v združenem mešanem zboru. Ob koncu šolskega leta je imel z njimi na vsakoletni kulturni prireditvi celovške slovenske gimnazije zelo uspel pevski nastop. Povprečno se je te prireditve udeležilo 1200 ljubiteljev slovenske mladine. Razen teh treh zborov je imel na gimnaziji še *četrti* pevski zbor, ki se je imenoval: »izbrani mešani zbor«. V njem je imel zbranih okrog 70 najboljših pevk in pevcev gimnazije. Z njim je nastopal pri tekmovanjih mladinskih pevskih zborov v Avstriji in pri nas v Sloveniji. Tako je z njim nastopil leta 1969 v Ljutomeru in na mladinskem pevskem festivalu v Celju, kjer je zbor bil po uspehu drugi in je prejel srebrno plaketo. Leta 1970 je z njim nastopil v Boznu na južnem Tirolskem. Avstrijski mladinski zbori tekmujejo vsako tretje leto. Na njih je dr. Cigan s svojim izbranim dijaškim zborom, posebno s slovenskimi pesmimi, želel mnogo priznanja in uspehov. — Razen tega je vodil pevski zbor *Koroške dijaške mladine* in *Zvezo pevskih društev*.

Najznamenitejši in najpomembnejši izmed vseh pevskih zborov dr. Cigana na Koroškem je bilo »*Pevsko društvo Jakob Gallus Petelin*« v Celovcu, ustanovljeno leta 1960. V njem so bili zbrani najodličnejši pevci in pevke slovenske Koroške. Na pevske vaje so nekateri prihajali tudi 30 do 40 kilometrov daleč. S tem izbornim zborom je nastopal z največjimi uspehi v Avstriji in pri nas v Sloveniji.

Znan in priznan je bil dr. Cigan tudi kot *skladatelj*. Zelo je uspel s kantato *Ustoličenje*, ki je bila izvedena leta 1964 v Celovcu, in s *Klasično uverturo* za mali orkester. Harmoniziral je mnogo cerkvenih in posvetnih ljudskih pesmi za razne pevske zборе. Harmoniziral je pripovedno pesem *Marija gre na božjo pot*. V tisku je — žal — izšlo le malo teh njegovih harmoniziranih del. Tiskani so bili v Ljubljani pri Mladinski založbi njegovi *Pastirčki na paši* leta 1940, *Ta drumelca v Naših zborih* leta 1968 in v *Sveti noči* v zbirki *Sveta noč*, ki je izšla v Trstu leta 1968. Nekaj njegovih harmoniziranih del je posnetih na celovškem slovenskem radiu. Mnogo njegovih del so — razmnožene — izvajali na raznih prireditvah na Koroškem.

Svojim dijakom je priredil *dva učbenika*: Izbrana poglavja iz glasbene zgodovine I. del — za peti razred (1958) in Izbrana poglavja iz glasbene zgodovine II. del — za ostale višje razrede (1962).

ZBIRATELJ KOROŠKIH LJUDSKIH PESMI

O sebi je zapisal: »Zbiram ljudske pesmi, poleg prekmurskih predvsem koroške. Sem član odbora za zbiranje ljudskega blaga od leta 1958 dalje.«

Pri zbiranju koroških ljudskih pesmi se je še prav posebno pokazala veličina Ciganove glasbene nadarjenosti in izobrazbe. Hodeč od vasi do vasi je mnogo tega dragocenega narodnega zaklada rešil takorekoč v zadnjem trenutku. Precej tega zbranega gradiva je objavil v *Letnih poročilih slovenske celovške gimnazije*. Naj te članke tukaj navedem:

Kamenske pevske bukvice. —, 1957—58, str. 18—19.

Ljudske velikonočne pesmi na Koroškem. — II, 1958—59, str. 19—24.

Šopek iz Roža. — III, 1959—60, str. 23—26.

Koroška božična pesem. — IV, 1960—61, str. 24—28.

Pogovor z Milko Hartmanovo. — V, 1961—62, str. 39—46.

Žegen, konta pa »žiegnaršče« pesmi. — VI, 1962—63, str. 48—54.

Odmevi izpod Svinje planine. — VII, 1963—64, str. 55—63.

Tam pri Konradi. — VIII, 1964—65, str. 49—56.

Obletnici dveh velikih slovenskih glasbenikov. — IX, 1965—66, str. 36—43. — V tem letnem poročilu je važen razgovor dr. Reginalda Vospernika z dr. Ciganom o njegovih pevskih nastopih na gimnazijskih akademijah (str. 25—29).

»Florjana pojo« in nekaj podobnega drobirja iz Kamna v Podjuni. — X, 1966—67, str. 116—134. — Zelo obširna in izčrpna študija.

Letno poročilo XI, 1967—68 sta dve Ciganovi stvari: Glasbeni vložki k Drabosnjakovi pastirski igri, str. 52—55, — in »Stare in nove koroške pesmi«, str. 67—78.

Pesem z Gozdanj. — XII, 1968—69, str. 68—84.

»... da ne pojdejo z nami v grob!« — XIII, 1969—70, str. 62—79.

Za letno poročilo XIV, 1970—71 je dr. Cigan pripravil dragocen prispevek: »Večglasje pod Košuto in Obirjem«. Žal ni ga več mogel pripraviti za tisk. Drobec tega je z magnetofonskega traku prepisal in harmoniziral profesor Silvo Mihelič in sicer: dve pesmi iz Sel, ki ju je s svojo spremno besedo v tem letnem poročilu objavil profesor dr. Ciril Kump (str. 68—70).

Vseh prispevkov dr. Cigana o koroški ljudski pesmi, objavljenih v teh štirinajstih letnikih gimnazijskih poročil, bi v posebni knjigi bilo okrog 130 strani! Koliko zbranega gradiva pa še ni objavljenega!

NAJVIŠJE PRIZNANJE DOMOVINE

Tudi domovina je dala dr. Ciganu — že po njegovi smrti — veliko priznanje. Na gimnazijski akademiji dne 23. maja 1971 v Celovcu sta bila navzoča predsednik odbora za glasbo *Marijan Gabrijelčič* in profesor dr. *Primož Kuret* iz domovine. Kot predstavnika Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije sta na tej žalni slovesnosti v spomin rajnega dr. Cigana zanj izročila *Gallusovo plaketo*. Ob tej priložnosti je dr. Primož Kuret dejal:

»Spoštovani! V času, ko se je komisija za podelitev Gallusovih odličij odločila, da podeli prof. dr. Ciganu najvišje priznanje Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije — Gallusovo plaketo, smo sicer vedeli za nje-

govo bolezen, nismo pa vedeli, da je stanje tako resno. In ko smo se pripravljali, da mu plaketo izročimo, je prišlo sporočilo o njegovi smrti.

Profesor dr. France Cigan je bil brez dvoma centralna osebnost glasbenega življenja koroških Slovencev. S svojim delom na gimnaziji, kjer je imel na skrbi glasbeno vzgojo in še posebej pevski zbor, je znal med dijake s tenkočutnimi prijemi vzbujati ljubezen do glasbe, do petja, do slovenske ljudske pesmi. S svojimi pevci je opravil tudi ogromno ljudsko prosvetno delo, saj ni ostajal z njimi samo v šolskih prostorih, marveč je z zborom hodil popevat tudi po deželi in zunaj koroških meja.

Poleg gimnazijskega zbora je bila njegova velika ljubezen zbor Gallus. Z njim je nekajkrat nastopil tudi v matični domovini. S svojim kulturnim delom se je vkljub številnim težavam in skromni podpori, kljub nekaterim nasprotovanjem lepo uveljavil. Brez dinamične osebnosti dr. Cigana bi zbor teh uspehov ne bil mogel doseči.

Dr. Cigan pa je bil tudi med najbolj gorečimi in najuspešnejšimi ljubitelji in zbiratelji koroške slovenske ljudske pesmi. Ni se bal težavnih potovanj, prepotoval je vso slovensko Koroško po dolgem in počez, snemal in zapisoval. Danes še ne moremo pregledati ogromnega bogastva, ki ga je ohranil nam in našim zanamcem.

Ob vsem tem pa je bil velik kot človek, poln tiste redke, zato pa toliko bolj dragocene in spoštovanja vredne notranje sile in volje, ki je natanko vedela, kaj hoče in kaj zmore, vedno pripravljen pomagati z nasvetom in v dejanju.

Osebnost prof. dr. Cigana bo zato ostala neizbrisno v našem spominu. Slovenska gimnazija v Celovcu je lahko ponosna na svojega velikega učitelja, kakor smo ponosni na njegovo delo tudi mi v matični domovini. Podeljeno priznanje naj bo dokaz teh besed, čeravno je to le skromna počastitev njegovega spomina.«

KOROŠČI O DR. FRANCU CIGANU

Kaj je bil in pomenil dr. Cigan koroškim Slovincem, so sami razodeli najlepše in najgloblje pri njegovem pogrebu na Žalah, nato v svojem slovenskem tisku ter na gimnazijski akademiji v Celovcu dne 23. maja 1971.

Ob pogrebu so mu spregovorili tople besede priznanja in zahvale: Erik Prunč v imenu bivših gojencev, profesor Franc Inzko v imenu bolanega ravnatelja slovenske gimnazije dr. Pavla Zablatnika, župnik Avguštin Čebul za Mohorjevo družbo, župnik Tomaž Holmar in strokovni nadzornik Valentin Inzko v imenu šolske oblasti in manjšinskega šolskega oddelka.

Bol slovenske Koroške ob smrti dr. Cigana se je žalostno oglasila tudi v njihovem tisku, v *Našem tedniku* in v *Nedelji*. O pogrebu piše *Naš tednik*: »Tam smo stali skupaj, mi iz vseh krajev slovenske Koroške, potrti, žalostni, a tudi osramočeni, kajti nihče od nas ni opravil tako težavnega, naporenega, hvale in priznanja vrednega dela za koroško slovensko pesem«. Z iskrenimi in hvaležnimi priznanji so se v tem tisku oglasili dvorni svetnik in bivši ravnatelj dr. Joško Tischler, deželni svetovalec dr. Drago Štoka, dušni pastir vestfalskih Slovencev Božidar Tensundern in dr. Franc Žebot iz Amerike, v *Nedelji* pa »J. V.« Dr. Štoka priznava: »Koroški Slovenci ste z njim zgubili veliko in boste to tudi občutili, toda prepričan sem, da bodo njegova dela, njegove iniciative obrodile stoteri sad.« Tensundern pravi o njem, da je bil »izreden mož, izvrsten vzgojitelj na glasbenem področju in velik dobrotnik slovenskega naroda.«

Na žalni akademiji celovške slovenske gimnazije dne 23. maja 1971 je ravnatelj dr. *Pavle Zablatnik* o dr. Ciganu dejal: »Kot učitelj glasbe na slovenski gimnaziji je dr. Cigan kot malokdo znal razgibati mladino ter ji vcepiti globoko ljubezen do slovenske pesmi.« In da se je mladini kot vzgojitelj v Dijaškem domu »naravnost razdajal.« V imenu Združenja staršev se je dr. Ciganu posebno kot vzgojitelju mladine in zbiratelju narodnega blaga zahvalil ekonomski svétnik *Mirko Kumer* in rekel: »Prodril je tja, na jezikovno mejo, na Krčanje in Djekše, v Ziljo in Kostanje in zbiral in zapisoval«. V letnem poročilu 1970—71 je toplo in prisrčno orisal Ciganovo delo profesor *Franc Inzko*. Med drugim pravi: »Žalostna vest o prerani smrti spoštovanega profesorja dr. Cigana je nad vse bridko odjeknila med slovenskim narodom, še posebej v Prekmurju, kjer se je profesor Cigan rodil, in nič manj med koroškimi Slovenci, kjer je našel svojo drugo domovino in od koder je šele zaslovel kot marljiv kulturni delavec.« (str. 49—52).

Oceno Ciganovega dela je profesor dr. *Ciril Kump* strnil v te besede: »Smrt ga je prehitela sredi dela in načrtov. Ne bo več zbiral pesmi, primerjal kitic in enačic v melodiji in besedilu. Nakazal je pot raziskovanja, odkril marsikaj lepega. Znano je, da je bila pri tem delu prva gonilna sila njegova velika ljubezen do slovenskega naroda, šele potem znanstveno raziskovanje na tem področju. Škoda, da je ravno omahnil takrat, ko se je v tem delokrogu dodobra razgledal. — Ta način znanstvenega delovanja zahteva veliko več kot le glasbeni posluš. Še bolj potrebno je znati prisluhniti slovenski duši, imeti dar prijaznega zblížanja ter vedro veselost, ki odpira srca pod leti skrušenih mater in očetov. Ti bi verjetno brez zaupnega in vedrega srečanja z nabiralcem slovenskih napevov ponesli te zaklade s seboj v grob. Profesor dr. Cigan je imel te lepe lastnosti, zato so bridko zajokali ob njegovi smrti tudi oni, ki bi mu še radi zaupali to ali ono pesmico.« (Str. 68).

Ob vseh teh priznanjih koroških Slovencev še globlje čutimo, da je dr. Cigan dolgih petindvajset let kot duhovnik in vzgojitelj, glasbenik in pevovalja, komponist in zbiratelj ljudskih pesmi slovenski Koroški dajal svoje najboljše moči in izredne ustvarjalne sposobnosti v najobilnejši meri — in tako Koroški vračal, kar nam je v zgodovini dragocenega dajala in nas navezovala na slovensko narodno jedro.

FRANC TEMENT

Nova cerkev na Gornji Bistrici

(župnija Črenšovci)

Približno sredi zračne črte obeh skrajnih delov Srednje in Gornje Bistrice, kjer nedaleč vstran »valovi Mure režejo polje«, stoji danes lična cerkev, posvečena svetemu Antonu Padovanskemu. Mere temeljev niso kdove kako velike: 20 krat 12 metrov, vendar cerkev ni videti tako majhna.

Že med obema vojnama so imeli vaščani v načrtu zgraditi kapelo, ki so jo zelo pogrešali. Primanjkovalo je sredstev. Pred štirimi leti so pa obljubili pomoč rojaki iz čezmorskih dežel in rodila se je misel, da bi zgradili nekaj večjega — cerkev. V Chicagu v ZDA je bil sestavljen glavni nabiralni odbor, na Gornji Bistrici pa gradbeni odbor. Gradbeno parcelo sta darovala rojaka iz Gornje Bistrice, sicer pa stalno bivajoča v Združenih državah. Župnijski

urad v Črenšovcih je prevzel vlogo investitorja in vložena je bila prošnja za lokacijsko dovoljenje. Občina Lendava je izdala lokacijsko in nato še gradbeno dovoljenje. Načrte za novo cerkev je izdelal Projektivni biro v Mariboru, njih duhovni oče pa je bil Jože Požauko iz Maribora. Do oktobra 1970 je bilo vse nared in po Vseh svetih istega leta so pričeli vaščani kopati jarke

*Nova cerkev na
G. Bistrici*

za temelje bodoče cerkve. Čeprav je bila izredno suha jesen, je to delo zahtevalo mnogo žuljev in prelitega znoja. Talna voda je namreč sproti zalivala jarke. Končno je le uspelo ukrotiti vodno stihijo in pred božičem 1970. je bil položen spodnji sloj temeljev. Naslednje leto dne 9. maja je generalni vikar dr. Josip Meško ob lepem številu vernikov od blizu in daleč blagoslovil temeljni kamen in vzdal temeljno listino. Do konca leta 1971. je bila stavba že pod streho. Dograjen je bil tudi stolp. Letos se je z deli z vso vnašalo nadaljevalo. Medtem je bil naročen in pripeljan zvon, težak 332 kg. Blagoslovil ga je letos (1972) 18. junija dr. Josip Meško iz Maribora.

Prav sončna in prijazna je bila prva avgustova nedelja, ko je verno ljudstvo Gornje Bistrice dočakalo svoj veliki dan: blagoslovitev nove cerkve.

6. avgusta 1972 ob 10. uri predpoldne je vpričo velike množice vernikov blagoslovil hišo božjo sam gospod nadpastir dr. Maksimiljan Držičnik, ob navzočnosti generalnega vikarja in številnih duhovnikov.

Ob predzadnjih hudih nalih, kakršnih ti kraji ne pomnijo (1972), je nova cerkva bila videti kakor otok sredi jezera. Vode so se umaknile in ta cerkev je še naprej otok, a ne samotna in neobljudena, ampak otok miru sredi vernega ljudstva. Tu se od takrat opravlja sveta daritev, tu se reže kruh božje besede, tu se teši duhovna lakota s kruhom močnih, tu odjemlje Jagnje božje grehe obteženim in jim vrača dušni mir. Tega velikega dneva, blagoslovitve njihove cerkve, so se vaščani iz srca veselili. To radost jim privoščimo in z njimi se radujemo tudi mi vsi.

O zidanju bistrške cerkve je izdana posebna knjiga z naslovom: »SAD LJUBEZNI do Boga in domovine. Ima 156 strani.

Iz Črenšovske župnijske kronike

Črenšovska župnijska cerkev ima štiri zvonove, od katerih največji tehta s kembljem vred dobri dve toni in je verjetno daleč na okrog najtežji. Prva svetovna vojna je pobrala dva bronasta zvana. Skoraj šest let je vabil k molitvi in objokoval mrtve le en sam zvon, ki ima še danes v družbi ostalih najlepši zven. Leta 1924 je cerkev dobila tri nove, ki so bili izdelani na Jesenicah.

Župnijska cerkev v Črenšovcih

Več zvonarjev se je že dodobra natrudilo s temi številnimi in sorazmerno težkimi zvonovi. In glej tehnika je tudi tu priskočila na pomoč! Letos se je ponudila lepa prilika, da elektrificiramo zvonjenje. Pogodba je bila sklenjena s podjetjem Grassmayr-Pfunder, ki je dobavilo potrebne stroje in jih tudi vgradilo. Še prej pa je bilo potrebno zamenjati osi, na katerih ležijo zvonovi in namestiti stare ležaje z novimi, krogličnimi. To delo je bilo zahtevno in težko. 10. maja zvečer je prvič zanihal zvon električni motor. Urejeno je tako, da zjutraj, opoldne, zvečer in ob petkih ob treh popoldne sproži motor poseben avtomat. Drugače pa lahko zvonimo iz zakristije in iz župnišča. Kakšna olajšava. Daj Bog, da bi te naprave dolgo služile svojemu namenu! To bo najlepše plačilo župljanom za njihov trud in žrtve.

FRANC TEMENT

Trije grobovi

(Razmišljanje na grobu Jožefa Klekla)

Poleti 1972 sem se po triinštiridesetih letih vrnil preko Rima, Združenih držav severne Amerike (kjer sem bil dvajset let) in slovenske Koroške v rojstno Slovensko krajino. Najpreje sem obiskal najdražje mi grobove: grob dobrega očeta, zlate mame na Dolnji Bistrici, nato grob mojega birmanskega botra Jožefa Klekla v Murski Soboti in istotam grobove vojakov, ki so padli pri prvi zasedbi Slovenske krajine 1918—19.

Sledeče vrstice so zapisane kot razmišljanje na grobu Jožefa Klekla. Njegov grob sem našel na soboškem pokopališču na zagrajenem oddelku, kjer so pokopani soboški dušni pastirji. Na spomeniku — kakor kaže slika — je sledeči napis: *Klekl Jožef, častni kanonik — apostol dobrega tiska — in narodni buditelj Slovenske krajine. — Rojen 13. oktobra 1874 — umrl 30. maja 1948. Rodil se je na Krajni, umrl pa v Soboti.*

V letih 1903—1905 je bil Jožef Klekl kaplan v moji rojstni fari Črensovci. Za tem je postal župnik v Pečarovcih. Zaradi bolehnosti je zaprosil za upokojitev. Kot upokojenec se je vrnil v Črensovce in se 1. oktobra 1910 naselil v hiši Ivana Bedrnjaka. Imel je dovoljenje, da je maševal pri hišnem oltarju v svojem stanovanju. Čeprav vedno nekoliko bolehen, je ogromno delal in ustvarjal zlasti na cerkvenem področju. Ustanovil je in dolga leta vodil III. red sv. Frančiška. Izdajal je in večji del urejeval Kalendar Srca Jezušovega, mesečnik Marijin list (od leta 1904) in od leta 1913 tednik Novine Slovenske krajine — vse do leta 1941, ko so najpreje Nemci in takoj nato Mađžari zasedli našo krajino. — Bil je tolažnik, svetovalec, zbiralec darov za sirote in uboge. Kadar je kdo potreboval nasvet, tolažbo ali kakršnokoli pomoč, je pri Kleklu veljalo kakor pri egiptovskem svetopisemskem Jožefu: »Pojdite k Jožefu«. V Kleklovih Novinah vidimo dolge kolone imen darovalcev za novo cerkev, ki so jo zidali izseljenci Slovenske krajine v Betlehemu v Pennsylvaniji v Združenih državah Severne Amerike. Spominjam se, da sem hodil ob počitnicah po letu 1912 na njegovo stanovanje pomagat urejat se-

zname teh darovalcev. V Ljubljani je imel Klekl prijateljske zveze z odličnimi cerkvenimi osebnostmi, da navedem meni posebno znane tri: profesor dr. Gregorij Pečjak (pisatelj vzornih slovenskih molitvenikov Večno življenje in Pri Jezusu), prelat Andrej Kalan (vodja dijaškega zavoda Marijanišče) in misijonar, profesor moralke dr. Alojzij Nastran C. M., znan kot odličen dijaški mentor. Po teh je Klekl spravljal mladino iz Slovenske krajine v ljubljanske slovenske šole, po njih je za svoje dijake dobival zanesljiva, cenena ali celo brezplačna stanovanja. To je Klekl delal že in še posebno takrat, ko je vlada v Budimpešti širila gibanje za madžarizacijo naše krajine. Iz svojega stanovanja je Klekl širil poleg svojega molitvenika v narečju tudi tiste iz Ljubljane, zlasti Večno življenje, ki je desetletja veljal za najboljši slovenski molitvenik. Te njegove zveze iz Ljubljane so cvetele zlasti med prvo svetovno vojno.

Naj še navedem postaje Kleklovega križevega pota med drugo svetovno vojno od njegove aretacije po Nemcih in Madžarih do zopetne prostosti, ko so našo krajino zasedle ruske čete. Povzel sem jih iz članka Ivana Zelka, ki je objavljen kot zgodovinski uvod v knjigi »Sad ljubezni do Boga in domovine« ob blagoslovitvi nove cerkve na Gornji Bistrici 1972. — Dne 6. aprila 1941., ko je nacistična Nemčija napadla Jugoslavijo, je že dopoldne iskala na župnišču v Dolnji Lendavi skupina Madžarov Klekla, ki je bil tiste dni v Lendavi, ker je pomagal spovedovati pri misijonu. Duhovniki so mu pomagali, da se je mogel umakniti. Odšel je skrivaj ob potoku Črncu v Črenšovce. Kmalu nato so ga tam aretirali nemški častniki, ki so prišli k njemu v družbi soboškega Hartnerja. Državno tožilstvo v Györu je začelo proces proti »izdajalcu« Kleklu. Odpeljali so ga najprej v ječo v Soboti. Čez nekaj tednov so ga gnali v Szombathely in tam je smel stanovati v bogoslovju. V septembru 1941 so ga poslali v Celdömölk (malo mesto 40 km vzhodno od Szombathelya), kjer je bil v tamkajšnji bolnici dušni pastir. Že v Szombathelyu je začel pisati svoj zagovor na obtožnico. Iz Celdömölka ni smel nikamor oditi brez dovoljenja.

Ko je počasi Nemcem in Madžarom začelo na fronti slabo iti, je državni tožilec dne 21. maja 1944 obvestil Klekla in 12 soobtožencev, da je proces ustavljen, ker je zastarel in ker ni zadostnih dokazov. Klekl je ostal naprej v Celdömölku. Sredi marca 1945 sta pa prišla po Klekla dva madžarska orožnika, da bi ga peljala v Mursko Soboto. Na Madžarskem so namreč prišli na oblast fašisti (nyilaši) in so proces obnovili. Na železnici se je med potjo dogodila nenavadna pomota. Železničarji so vagon s Kleklom in orožnikom pripeli k napačnemu vlaku, k tistemu, ki vozi skozi Zalaegerszeg v Kanižo in v Čakovec, namesto k vlaku, ki vozi skozi Szombathely naravnost v Mursko Soboto. V Čakovcu je bil Klekl že tako zmučen, da ni bil več sposoben za nadaljno potovanje. Poslali so ga s tovorjakom v bolnico. Ruska vojska pa je bila vsak dan bliže in bliže, Madžarska oblast je pešala. Klekl je z duhovnikom Ignacijem Rodičem (generalni vikar za Medmurje) odšel iz bolnice na dom Rodičeve sestre v Selnici (Rodičeva župnija). Tu sta oba pričakala rusko vojsko in Klekl je bil rešen madžarskega sodišča. Dne 9. maja 1945 se je po štirih letih spet vrnil v drage mu Črenšovce. Tu je 20. julija 1947 pel svojo zlato mašo. Kmalu po zlati maši se je preselil v Soboto in tam 30. maja 1948 umrl. Vstajenja čaka na soboškem pokopališču.

Prvič sem videl Klekla pri veliki cerkveni slovesnosti z večerno procesijo s svečami pri črenšovski cerkvi. Moralo je to biti leta 1904 za proslavo

50-letnice razglašanja verske resnice o Marijinem brezmadežnem spočetju. Klekl je bil takrat v naši fari (Črensovci) kaplan in je brezdvomno on slovestnost organiziral, ker je bil župnik Vugrinčič že zelo opešal z vidom. Star sem bil šest do sedem let. Mati me je vzela s seboj k slovesnosti. Bilo je ogromno ljudstva. V mraku se je začela procesija na velikem travnatem prostoru pri cerkvi. Pelj in molili so na vse strani. Procesija s prižganimi svečami se je vila sem in tja, da bi moglo čim več ljudi sodelovati v procesiji. Dekleta v belih oblekah so nosile ozaljšan Marijin kip. Blizu tam so stopali duhovniki. Ko se je procesija tako vila, da je gruča, v kateri sva bila moja mati in jaz, mogla videti Marijo in duhovnike, je v bližini završalo: »Ešpereš so tudi in gospod Kleklin (tako smo navadno izgovarjali njegovo ime). »Ve so to največ gospod Kleklin napravili, ka mamó v Črenšovcaj takše velko slavje. Strašno se muči za nas té človek. Saj se bo uničil, ko že tak niso tako zdravi...« Tako sem bil še bolj radoveden, kakšen je ta človek, ki o njem tako govori. Nato sem spet občudoval rakete, ki so švigale v zrak z rdečim plamenom in se visoko v zraku razpočile v stotere barvaste zvezde.

Moje prvo srečanje s Kleklom. — Da je nekoliko bolj razvidno, zakaj je bilo zame prvo srečanje s Kleklom tako важно, moramo omeniti dve stvari.

Ko sem bil deset let star, je moj oče padel nevede v mrežo od madžarske vlade podpiranega društva za madžarizacijo Slovenske krajine. Gornjebistrički Domjan, ki je s svojim parnim strojem vozil mlatilnico po Bistricah in še kje druge, je pri večjih posestnikih mlatil žito. Ko je mlatil pri naši hiši, je nagovoril očeta, naj bi poslal mene z njegovim nekako enako starim fantom na Madžarsko, češ da se v šolah na Bistricah, čeprav so madžarske, otroci ne naučijo madžarščine, ker pač v družinah povsod govorijo samo slovensko. »Neki gospod iz Sobote bo vse oskrbel: kraj in dve družini v tistem kraju, ki bo vsaka vzela za eno leto enega fanta k sebi. Ne bo treba nič plačati.« Očetu je načrt ugajal. Ni vedel takrat in mislim, da nikoli pozneje, kaj so imeli tisti »dobri« gospodje iz Sobote za bregom, da so poskrbeli za bistriške otroke take ugodnosti. Očeta sta naju peljala najpreje do Rediča, nato pa še ne vem kako daleč dalje v Resznek, popolnoma madžarski kraj, večja vas z grofovskim gradom. Tam sta naju oddala in se poslovila. Jokala sva kaka dva tedna. Moj tovariš še dalje, da je moral oče priti po njega. Jaz sem vztrajal. Ni mi bilo slabo. Hrana je bila prav dobra. Navadil sem se Resznega, ljudi, otrok, hodil na pašo z domačim sinom. Po ne vem koliko mesecih je oče prišel po mene. Na poti domov sva se še kar mogla razumeti, ker je oče bil vojak in znal nekoliko madžarski. Težko je pa bilo doma. Mama je znala samo slovensko, jaz pa kar nič nisem mogel reči po slovensko. Trajalo je več dni, da sem se spet slovensko navadil.

Ko se je jeseni 1910 začela šola, je imel oče pripravljeno, da me pošlje v Ormož na Štajerskem v nemško šolo, stanovanje pa pri nemški družini Heidenkummer poleg nove (takrat nemške) ljudske šole. To je oskrbel stric, ki je bil v službi pri nemški »križniški gospodi« v gradu pri Veliki Nédelji, ne daleč od Ormoža. Stric je očetu zatrjeval, da je nemščina več vredna kot madžarščina. In tako sem bil naslednje šolsko leto v prvem razredu nemške Schulvereinske šole v Ormožu. Učiteljica je bila Amalija Heiss, hčerka primarija ormoške bolnice. Tu ni bilo tako tuje kot na Madžarskem, saj sta bratranca tudi hodila v to šolo od Velike Nedelje. Učiteljica me je imela zelo rada in sem imel na koncu leta v spričevalu same »prav dobre«.

Na koncu ormoškega nemškega leta sem se spet ves srečen vrnil na Bistrico (1911).

Kam sedaj po Reszneku in Ormožu z menoj? Oče ni imel jasnega načrta. Z materjo sta sklenila, da je treba gospoda Klekla vprašati za nasvet. Klekl je bil že od prejšnjega leta v Črenšovcih. Šla sva k njemu

Gospod Klekl je govoril z nekimi ljudmi, ki so se pa ravno poslavljali. Oblečeno je imel »reverendo« (talar). Lase je imel močne in lepo izrezano okroglo tonzuro. Ko se je poslovil od tistih pred nama, je s prijaznim nasmehom stegnil roko proti mojemu očetu: »Falen bojdi Jezuš Kristuš! Le pridita bliže, gospod Godina. Eli je to Vaš dečák? Kak ti je pa ime?« »Jožek«, je odgovoril oče, jaz sem pa Kleklu roko poljubil. »Ve sam ravno zavoljo njega prišeo in sam ga seov prignao. Z ženov sva gučala, ka naj bi Vas opitala in prosila za nasvet, kama bi ga zdaj, kda se škole začnejo, poslala. Poslala sva ga že na Madžarsko na Resznec i dobro golči po madžarski, to zadnje leto je pa bio v nemški školi pri nemškoj družini v Ormoži. Kakši tanač (nasvet) bi nam Vi dali?«

»Sédimo si. Ve sam čüo, ka ste imeli sina na Madžarskem in v nemški školi. To ste jako pametno ravnao, ka ste dečaka tja poslao. Zdaj zna dva jezika. To je vsikdar dobro, znati druge jezike. Eli, gospod Godina, pred očmi moramo imeti, ka smo mi Slovenci, Vi ste Slovenec, mati Jožekova je Slovenka. Otroke trbej dati v slovenske škole. Naše slovensko središče je pa v Ljubljani, tam so slovenske škole. Zdaj pošljite Jožeka v Ljubljano.«

»To je sveta božja istina. Samo kak naj jaz to napravim? Jaz ne poznam nikoga v Ljubljani,« je zaskrbelo očeta.

»To se nikaj ne trbej bojati. Tam imamo dobre ljudi. Jaz je poznam. Ti Vam bodo pomagali. Če želite, jaz včasi pišem tja zavoljo stanovanja in škole. Za dober tijejen pridite, pa Vam že lahko več od toga povem.«

In tako sem prišel v šole v Ljubljani. Pomagal mi je tam kakor več drugim prekmurskim dijakom dr. Alojzij Nastran, ki je našel stanovanje in uredil vstop v šolo in sicer najprej eno leto v ljudsko šolo, ker za gimnazijo nisem zadosti obvladal slovenščine. Proti koncu šolskega leta sem šel v Ljubljani k birni. Ko sem o tem pisal gospodu Kleklu, je odpisal, da mi bo prav rad za botra, le da ga bo zastopal prekmurski rojak (Jožef škafar), ki je v Ljubljani v službi. Ker je Klekl tudi »Jožef« kot jaz, so mi za birmansko ime dali ime škofa: Bonaventura (Jeglič).

Na soboškem pokopališču sem pri grobu Jožefa Klekla vprašal neko žensko, kje so grobovi tistih jugoslovanskih vojakov, ki so 3. januarja 1919 padli v Murski Soboti. »Tistih grobov ni več. So jih prekopali. Druge pokopavajo na tistem mestu. To je tam kakor gledava za spomenikom gospoda Klekla, na vzhodni strani pokopališča.«

Trije meni dragi grobovi v Slovenski krajini. Groba očeta in matere gotovo ne bom pozabil in mi bo njihova gomila sveta. Tudi Kleklov grob in grobovi padlih tovarišev mi bodo vedno ostali dragi. O teh sem tu na soboškem pokopališču več razmišljal in napisal, da bi tudi drugim ostali sveti in jih ne pozabili. Tak spomin so si zelo zaslužili. Tak spomin je naša krščanska in narodna dolžnost. Gospod daj jim večni mir in pokoj. Zahvala in slava jim.

Jožef Godina

V spomin Antonu Holzedlu, župniku in prodekanu v Vel. Polani - možu modrosti

V zgodovini božjega kraljestva večkrat opažamo, kako se Cerkev v težkih trenutkih zgodovine »nekako prebije«. Sv. pismo pa jasno trdi, da tudi takrat deluje vsemogočni Bog (las iz glave, itd.). Posluhuje se ljudi. Po sv. Duhu jim vdihne »modrost, ki se ji ne bodo mogli ustavljati«. Če bi sprejemali v polnosti navdihe sv. Duha vodilni ljudje v Cerkvi pa tudi oblastniki, bi bilo prihranjenih mnogo solza in tudi krvi.

Eden takih je tudi Anton Holzedl, bivši župnik polanski. V prvih Stopinjah je pristrčno opisoval svojo prvo »stopinjo« v začetku okupacije Prekmurja in sicer na najbolj vročem terenu.

V zahvalo za njegovo življenjsko modrost in pogum naj bi tudi druge »Stopinje« predočile ožji in mogoče širši domovini njegove življenjske stopinje.

Rojen je bil 7. marca 1912 v Fikšincih, župnija Sv. Jurij v Prekmurju. Oče Jožef je bil kmet. Poročil se je najprej z ženo Ano. Oba sta bila Nemca. Po smrti Ane je petim mladoletnim otrokom priskrbel drugo mater. Poročil se je z Marijo Recek, Slovenko iz Večeslavca. S to drugo ženo je imel še sedem otrok. Otrokom sta želela pripraviti lepšo bodočnost. Očetovo načelo je bilo: »naj se vsak otrok nekaj izuči«. Z velikimi žrtvami sta poslala na Madžarsko študirat sina Henrika. Odločil se je za duhovnika in leta 1922 so imeli prvo novo sv. mašo. Vse študije je opravil na Madžarskem. Zato je ostal kar tam v službi. Sin Anton se je rodil 7. marca 1912. 10 leten je gotovo občudoval bratovo novo mašo. Zaradi očetove želje in pohvale učitelja Kalata so poslali Antona v soboško gimnazijo. Končal jo je v Ljubljani. Odločal se je med arhitekturo in bogoslovjem. Odločil pa se je graditi lepšo bodočnost v dušah.

Z bogoslovjem je začel v Mariboru, nadaljeval v šol. letu 1932/33 v Münchenu in končal v Mariboru. Posvečenje je bilo 5. julija 1936. Kaplanoval je v Turnišču, Lendavi in pri Gradu. Od leta 1945 do 1971 je bil župnik v Veliki Polani.

Na zunaj je to preprosto življenje prekmurskega duhovnika. Vstavimo ga v ožjo prekmursko in svetovno zgodovino. Kako je v praksi Anton Holzedl preživel strahote II. svetovne vojne?

Fikšinci so bili ena od treh pretežno nemških vasi v Prekmurju. Mati Slovenka Marija se je morala tudi v govorjenju prilagoditi nemški družini in okolici. Celo otroci so se včasih smejali njeni nepravilni nemščini. — Kočevski Nemec, duhovnik Johan Mauser, je po službi v Avstriji svoj pokoj preživljal v Fikšincih. Maša in drugo pastirovanje je bilo nemško. Nemška Hitlerjeva propaganda je zajela tudi Fikšince: mogočen nemški Reich z nadljudmi. V gospodarskih krizah so obljubljali delovnim ljudem veliko blagostanje. Bogoslovec Anton je sicer imel slovensko mater, obdajalo ga je pa fikšinsko življenje. Veliki izpit iz praktičnega življenja je moral opraviti že v študijskih letih. Da se je lažje odločil, v katero smer naj gre njegova življenjska pot, sta mu pomagala med drugim dva dogodka.

Šel je v Gradec. Zaprl so ga, mu vzeli denar in izgnali čez mejo pri Sentilju. Tako je poparjen pešalil mimo Apač v Fikšince. Še vedno je študiral, kako naj se odloči med Slovani in Germani. Leta 1932. je šel študirat II. letnik bogoslovja v München. Božja previdnost je hotela, da je bilo prav

tam nacistično, Hitlerjevo gnezdo. Opazoval je demonstracije in prihod Hitlerja na oblast leta 1933. Med divjanjem množic, posebno mladine, so ga najbolj prizadele njihove pesmi: »takrat bo dobro, ko bo židovska kri „špricala“, farji pa viseli na stenah«. Vse to se ne more dobro končati. Zato si je iz Münchena dopisoval s slovenskimi študenti, tudi s profesorjem dr. Janžekovičem. Njegova odločitev že pred začetkom II. svetovne vojne in Stalin-gradom je bila jasna: »kot značajan mož spoštovati nemški narod, ne pa se vezati z njegovo politiko in delati dobro.«

V Stopinjah I. je sam opisal, kako je svojo »nemščino« uporabil aprila 1941. v Lendavi v prid neobglenim Slovincem. Pred Madžari pa je kazal na svojega brata dekana Henrika. Kot »zanesljivega« in modrega so ga z dekretom poslali v Mursko Soboto. Tam naj bi bil madžarski katehet. Bil bi v službi okupatorja. Priznanje in boljši položaj je modro zavrnil.

Z vsemi tremi župniki je kot kaplan znal modro izhajati. To pa ni preveč pogosto.

Bližal se je konec II. svetovne vojne. Položaj v Prekmurju je bil kritičen. Vrstile so se mobilizacije, delovanja partizanov, zaporji so bili prepolni in mnoge so ustrelili. Antona so poslali v Veliko Polano, kjer je bil tragično ubit župnik Daniel Halas. Zelo modro se je vključil v življenje župnije. Prišla je sovjetska vojska, nastajal je novi red.

V novi stvarnosti je bilo mnogo duhovnikov zaprtih. Anton ni ostal v zaporu in je pri vsem ohranil duhovniško dostojanstvo ter človeški ponos.

Cerkveno premoženje se je nacionaliziralo. Gospod Anton je s svojo odločno modrostjo Veliki Polani, Črensovcem in Beltincem priboril gozd »Popovnjek«.

Dohodke za redno vzdrževanje duhovnika je znal obdržati. Večkrat je vernikom povedal: »Ne gre samo za mene, ampak tudi za tistega, ki bo za menoj prišel.«

Verouk se ni več poučeval v šoli. Našel je lep izhod. Zakristijo je razširil, nad njo pa v težkih razmerah ustvaril lepo učilnico.

Župnišče je bilo odločno premajhno. Ljudi ni prosil za denar. Edino zdomci so ga nekaj pošiljali. Verniki naj pomagajo z delom. Gradnja takega objekta ogromno stane. Prihranke je vse daroval, tudi sestra Terezija je morala vse dati. Župnišče je bilo gotovo. Po ogromnih skrbih je v kroniki zapisal: »Sedaj sem pa oskuben kot gos«.

Sobratje duhovniki ga imajo vsi v lepem spominu. Ni dosti govoril. Ko je pa spregovoril, je to bilo ali zelo premišljeno, ali pa šaljivo. Tudi duhovniki imamo različne značaje. Kateri so se z drugimi težje razumeli, so Antona imeli za prijatelja. Mladi kaplani so radi prihajali k njemu.

Verniki polanske župnije so čutili in v veliki meri uporabljali njegovo modrost.

»Mnogo družinskih stvari je bilo treba urediti med domačimi in izseljenci. Gospod so s svojim znanjem, posebno nemščino, mnogim pomagali.« Še po smrti prihajajo na župnijski urad prošnje: »Pošljite mi od gospoda sliko, ker so mi v važni življenjska zidevi pomagali!«

Državni organi so nujno opazili modrost in ugled župnika. Elektrificirali so kraj: »Gospod župnik, navdušite ljudi za elektrifikacijo!« Elektrifikacija je v polni meri uspela. Isto je bilo pri gradnji vaškega vodovoda. Zato so se skupaj veselili uspehom. Govor predstavnika krajevnosti pri pogrebu župnika je bil zelo lep in iskren.

To lepo in premišljeno življenje je okronala lepa smrt na rokah duhovnika. Še bolj veličasten pa je bil pogreb.

Sodobna Cerkev hoče spoznati »znamenja časov«. Župnik Anton Holzedl je ta znamenja sprti spoznaval in plodno deloval že davno pred II. Vatikanskim koncilom. Osebnost je bil še v zelo zapletenih položajih. Pravi, »da sv. Duh včasih mimo piha«. Gospod Toni je njegove navdihe v polnosti sprejemal. Če bi bil na kakem višjem položaju, bi cerkvi in narodu prinesel še več blagoslova.

Naj po njegovih stopinjah hodi naš narod, posebno njegovi voditelji. Če mu bo postavljen kakšen spomenik poleg njegovih trajnih del, naj temu služijo tudi gornje vrstice.

Ernest Veleber

IVAN ŠKAFAR:

Zgodba o dveh bratih

Na našem sončnem Goričkem je prijazna vas *Boreča* s svojo znamenito cerkvijo sv. *Ane*. Tu sta pred dvesto leti živela s svojo družino oče *Mikloš Ficko* in mati *Helena*. Izmed njunih otrok sta bila najbolj znana sina *Jožef* in *Ivan*. O teh dveh bratih pripoveduje ta zgodba.

Kaj se je v Ivančku skrivalo, se je najprej vidno pokazalo, ko je prišel v vas potujoči trgovec — žid s svojim pisanim blagom. Z drugimi otroki je pasel svoje oči na žepnih nožičkih, žveglah, glavniki in blestečih kroglicah. Ivan bi zelo rad imel nožiček; takšnega, ki se odpira in zapira. Dolgo se ni mogel odločiti. Potem je naglo potegnil iz žepa svetel srebrnik, ga ponudil židu in pokazal na nož:

»Tistega bi rad.« In že ga je mislil vzeti v svoje roke.

Ko je žid zagledal tolikšen denar v roki majhnega dečka, je zakričal:

»Od kod imaš ta srebrnik? Ukradel si ga, kaj?« — in je že iztegnil roko ter ga prijel. Ivan se mu je iztrgal in zbežal. Žid se je obrnil k otrokom in dejal:

»Povejte njegovemu očetu, da mu je ta sin ukradel srebrnik«.

Otroci si niso upali tega storiti, ker so se zelo bali Ivanovega očeta. Bil je namreč zelo strog in nagle jeze. Joj tistemu, ki mu je takrat prišel v roke. Po nekaj dneh je sosed le povedala materi, naj prešteje svoje srebrnike. Gotovo ji kakšen manjka, ker je z enim hotel njen sin Ivan pri židu kupiti nožiček. Kako je mater zbolelo, ko je doma ugotovila, da je Ivan res ukradel srebrnik. Možu si ni upala tega takoj povedati. Iskala je primerne trenutke.

Bilo je ob mlatitvi. Oče je bil dobre volje. Lepo se je namlatilo. Otroci bodo imeli dovolj kruha. Takrat se je mati odločila in možu povedala, kaj jima je Ivan ukradel. V hipu se je pomračil očetov obraz in materi je bilo takoj žal, zakaj je sploh odprla svoja usta. Kajti oče je že besno zakričal:

»Ivan!« — Ta je prišel z dvorišča na gumno k očetu, nič hudega sluteč. Takrat ga je že očetova močna roka dvignila in z vso močjo treščila ob tla. Mati je prestrašena zavpila, kajti Ivan je obležal, kot bi bil mrtev. Iz ust in nosa mu je tekla kri.

Mati ga je s težavo spravila v posteljo in mu pomagala, kolikor je znala. Počasi je prišel k zavesti in topo buljil v strop. Mat' je tiho pri njem sedela in jokala. Otroci so se v strahu razkropili. Le sin Jožef je žalosten sedel pred hišo. Hudo mu je bilo, da je Ivan tak. Neka surovost je bila v njem — in zdaj še krade. Najbolj se je Jožefu smilila mati. Že dolgo je čutil, da ona Ivanu izkazuje še več ljubezni kot drugim svojim otrokom. Gotovo zato, da bi ga z njo dvigala in reševala. Ivan pa kakor da je brezčuten zanjo. Skoraj ne mine dan, da je ne bi s čim užalil. Tako je Jožef v svojem dobrem srcu prvič globoko začutil, koliko mora mat' trpeti zaradi svojih otrok. Silno se mu je zasmilila. Vstal je in šel k materi v sobo. Da bi jo potolažil, ji je z ganljivo sočustnostjo dejal:

»Mati, ne jokajte. Če vas on žalosti, Vam bom jaz v toliko večje veselje.«

Mati ga je ljubeče pobožala po mehkih laseh in si mislila: res si ves moj in tako dobrega srca; Ivan pa ves očetov, tako nagle jeze, včasih tako divji. Jožef pa je ob tej trpeči materini ljubezni občutil v svojem srcu, kakor da ga je zopet obsijala toplina nečesa božjega, ki ga kliče in vabi za seboj. Da, si je mislil, mater vselej čim bolj razveseliti. Ali bi jo pa mogel za vse njeno življenje s čim drugim bolj razveseliti, kakor če postane duhovnik? In to postati si tako želi.

Materino srce je takrat res zadrhtelo v neki nepopisni, dotlej še neznani sreči, ko ji je njeno budno oko prvič odkrilo, da si njen Jožef, ko misli, da ga nihče ne vidi, kje v skritem kraju napravi oltar in mašuje.

V veliko radost matere je Ivan ozdravel. Oba z očetom sta s skrbjo spremljala vsak njegov korak, da ne bo spet kje kaj narobe. Toda Ivan se je zdaj potrudil, da je bil ubogljiv. Mladi vrstniki so ga imeli radi, ker je bilo v njem nekaj voditeljskega. Toda ni vzdržal dolgo. Prenemirna kri je bila v njem. V velikem tednu je prinesel v šolo skrivaj večje poleno, nabito s smodnikom. Neopazno ga je dal v peč. Kmalu je sledil strašen pok in peč je razneslo. Prestrašeni otroci so v grozi poskakali skozi okno in se razbežali.

Ko je stari učitelj prišel Fickovim na dom, da bi staršem povedal, kaj je njihov Ivan v šoli zagrešil, je našel Ivana že klečati na koruzi. Pogled nanj in na očeta pa je učitelju povedal, kako naj nastopi. Na Ivanovem obrazu je bral sicer neko trmo, pa več kesa. Ne bo potrebno toliko mladega obdolževati, ampak starše pomiriti. Zato je začel:

»Mikloš, ko smo mi bili takšni, tudi nismo bili boljši.«

»Že, že, šolske peči pa le nismo raznesli.«

»Tako veš, peč je bila že stara in gluha za toploto. Zdaj se mi zdi skoraj bolje, da je ni več. Tako bomo dobili prej novo.«

»Razumem, toda krivda ostane krivda. Skrbi me, ker se je tak drobné že drznil uporabljati smodnik, ko ga jaz še poduhati ne upam,«

»Kako je pa prišel do njega?«

»Pravkar sem ga izprašal. Rekel mi je, da ga je našel v starem kovčku mojega rajnega očeta v kamri. Še vedel nisem zanj.«

»Kako pa je prišel v kovček?«

»Moj oče so, Bog jim daj dobro, bili za Marije Terezije sedem let v pruski vojni. Oni so smodnik prinesli domov.«

»Zdaj ga nekam skrij, sicer nam bo z njim še šolo raznesel«. Potem je stari učitelj zamišljeno in bolj zase pristavil: »Je nekaj v tem Ivanu, kar človeku ne ugaja.«

Oče je Ivana še kaznoval tako, da za velikonočne svétke razen v cerkev, ni smel nikamor. Tudi med otroke ni smel iti se igrat s pisankami (remen-

kami). V njem se je zato pojavil še močnejši upor. Ob vsaki naslednji očetovi kazni je postal bolj trmast in vase zaprt. Materino srce je krvavelo in da bi si vsaj ona pridobila Ivanovo zaupanje, je bila v svoji ljubezni vsa nežna do njega. Tudi očeta je pregovorila, da je bil do sina dober in prijazen. Toda vse je bilo zaman.

Tudi mržnja do brata Jožefa, o katerem so že vsi domači vedeli, da želi postati duhovnik, se je v Ivanu razrasla. Nekega vročega poletnega dne, ko sta bila oče in mati v vinogradu, je Jožef v gospodarskem poslopju spet »maševal«, sestrice so mu vse srečne pele. Da bi jih Ivan razgnal in čim bolj prestrašil, je skrivaj za njihovim hrbtom na skednju zažgal kupček slame. Otroci so najprej zavohali dim, se ozrli in ob pogledu na gorečo slamo zbegani zavpili in zbežali. Za seboj so slišali Ivanov zmagoslavni krohot. Med tem se je ogenj naglo širil. Ivan je začel skakati po ognju in udarjati s kapo, da bi ga zadušil. Zaman. Ta se je bliskovito širil na vse strani. Hlače so se mu užgale in zapekle so ga opeklina na nogah in rokah. Cel škegenj je zagorel in Ivan je obupano zbežal iz vasi v gozd.

Ko sta vsa zasopla in izčrpana pritekla domov oče in mati, sta našla le pogorišče. Gospodarsko poslopje je zgorelo. Vaščanom je med tem uspelo, da so rešili hišo, ki je stala posebej. Na vprašanje staršev, kako je prišlo do ognja, so zbegani otroci odgovorili:

»Naš Ivan je to storil.«

Ob tej strašni novici je mati padla v nezavest in oče se je moral nasloniti na podboje vrat, da ni padel. Prehudo je bilo za oba spoznanje: »Najin sin je požigalec naše domačije.«

Mater so žene spravile k zavesti. Oba je skrbelo, kje je njun nesrečni sin. Ali si ni kaj naredil? Prvo noč ga ni bilo domov. Tudi naslednji dan in večer ne.

In Ivan? Prvo noč in drugo je prečul pod nekim mostom zunaj na polju, lačen in žejen, z žgočimi opeklina na rokah in nogah. Srce mu je napolnjevalo resnično kesanje in stalno si je ponavljal:

»Kaj sem storil! Ko bi le enkrat še smel domov. K očetu in materi. Kako vse drugačen bi bil odslej!« Solze so mu na gosto polzele po vročih licih.

Bolečine, domotožje, glad in kes so ga tretji večer le opogumili, da se je odpravil proti domu. Domači so se že spravljali spat, ko so se večna vrata tiho odprla. Ivan je najprej zagledal mater, padel ji je k nogam, jih objel in začel krčevito jokati. Mati ga je vsa srečna dvignila in ga stisnila k sebi. Tudi očetu se je ob pogledu na skesanega sina milo storilo. Samo, da se je izgubljeni vrnil!

Naslednjega jutra je oče dejal materi:

»Pojdi h gospodu župniku. Naj nam svetujejo, kaj naj naredimo s tem otrokom. Tu v vasi bo zmeraj ostal ožigosan kot tat in požigalec. Ali ne bi bilo bolje zanj, da gre kam v svet in bi se vrnil takrat, ko bodo ljudje pozabili na vsa ta njegova zla dela?«

Mati se je takoj odpravila v župnišče in župniku povedala, zakaj jo je mož poslal k njemu. Ni mogla svoje boli zatajiti in je na koncu jokaje potožila:

»Gospod, kaj sva z možem zakrivila, da naju Bog s tem nesrečnim otrokom tako kaznuje?«

»Nikar tako, Helena,« ji je prijazno odvrnil gospod. »Ti imaš le enega takšnega. Koliko pa jih On ima po celem svetu, ki njegovo ljubeče srce kruto žalijo dan za dnem! Nisi Ti najmanj tega pri Ivanu kriva. Mož pa zelo pa-

metno svetuje. Res bo dobro za Ivana, da gre od doma in se v kakšnem kraju izuči pri poštenem obrtniku. Kot spoštovanja vreden človek se bo vrnil in v vasi ne bo več nihče jemal v misel njegove mladostne prestopke. Dobre obrtnike tudi mi rabimo. Na njegovi poti pa ga naj stalno spremljajo Tvoje molitve, kakor so mladega Avgušтина spremljale Monikine molitve. Sicer pa menda Tvoje oči niso toliko zameglene od solz nad Ivanom, da ne bi vidva z možem opazila, kako vaju je On bogato obdaril s sinom Jožefom. Nekaj božjega žari iz njegove prikupne pobožnosti.«

»Gospod, to sva zapazila z možem, toda kam to vodi?«

»Kam? V duhovniški stan.«

»Vemo, da bi rad postal mašnik. On »mašuje«, sestrice mu pojejo. Toda, kako bova z možem zmogla drago šolanje?«

»Helena,« je toplo rekel župnik, »so še na svetu dobri ljudje, ki bi sprejeli nase težjo stran, tako bi vama ostala le lažja.«

»Daj Bog, da bi se tako zgodilo,« je veselo rekla mati in v srcu je čutila veliko radost. Potem je zamišljeno dodala:

»Ob misli, da se je eden izmed sinov napotil proti božjemu oltarju, bom lažje prenašala grenkobo trpljenja zaradi drugega.«

»Tudi jaz tako mislim«, je prevzet dejal župnik. »Naše ljudstvo pa bo v Jožefu dobilo gorečega dušnega pastirja. Spravili ga bomo v kôzseško sirotišnico. Moja skrb bo, da bo tam zastoj sprejet. Imamo še tri tedne časa. Vidva med tem dečku pripravita potrebno obleko in perilo. Da bo lažje šlo, vzemi še tole,« in ji je v dlan stisnil nekaj denarja. »Zdaj pa v božjem imenu pojdi in vse povej možu.«

S solznimi očmi se je mati zahvalila gospodu in kakor da plava na ptičjih perutih, lahkotno hitela domov. Mož jo je že pri ograji čakal in jo od daleč vprašal:

»Kako si opravila?«

»Zelo dobro. Gospod so rekli, da si prav mislil glede Ivana in da je res najboljše zanj, da gre od doma in se kje izuči za obrtnika. Jožefa pa bodo spravili v Kôszeg, v sirotišnico, ker ima veselje za duhovnika. V šole gre.«

»V šole?« je oče presenečen dejal. Po kratkem premisleku je ženi rekel:

»Ne veš, kako sem tega vesel. Kar se ni moglo izpolniti pri meni se bo pri sinu. Ko sem bil tak, kot je zdaj on, so tudi mene namenili starši dati v šole, ker sem imel, kot so rekli, dobro glavo. Z lahkoto sem se učil. Toda zaradi zgodnje očetove smrti sem moral ostati domá in pozneje prevzeti posestvo.«

Dnevi pripravljanja so hitro minili in v začetku septembra je zgodaj zjutraj odropotal voz iz vasi. Na njem so sedeli trije: oče in oba sina. Mati in sestrice so z solznimi očmi zrli za njimi. Vsem je bilo slovo tako težko, Jožefu se je zdelo, da se mu v srcu trgajo tisočere vezi, s katerimi je bil navezan na mater, dom in rodno vas. Ivana pa je dušila zavest, da odhaja kot izgnanec in da se najbrž ne bo nikoli vrnil.

V mestu so se najprej ustavili v sirotišnici in tu je dobil Jožef svoj novi dom. Z Ivanom se je oče odpeljal še malo naprej. Blizu mesta je bival očetov rojak Karel, ki je bil mesar. Za ta poklic bi se naj pri njem izučil Ivan.

»Tu sva,« je dejal oče in zavil na dvorišče. Rojak ju je z radostjo sprejel. Oče mu je na sestanku razložil vse težave, ki jih je imel z Ivanom in pojasnil, zakaj je bilo potrebno, da je sin za nekaj časa izginil vaščanom izpred oči.

»Ne boj se,« mu je mesar odgovoril, »tebi na ljubo ga rad sprejem in potrudil se bom, da se bo izučil za dobrega mesarja in postal pošten mladenič.«

Oče se je pomirjen vrnil domov. Leta učenja so hitro minevala in o obeh so starši dobivali le dobre glasove. Včasih, sicer bolj redko, sta ju tudi oče in mati obiskala. Jožef se je zelo dobro učil in je bil prvi v razredu. Tudi mesar Karel je ob teh obiskih Ivana pohvalil, da rad uboga, lepo napreduje in je kakor rojen za mesarja.

Leta so minevala in Jožef je stopil v bogoslovje. Mati se je zazibala v sladke sanje. V duhu je že gledala Jožefa kot novomašnika pred oltarjem, Ivana pa kot poštenega mladeniča v domači vasi. Tudi oče je upal, da bo z Ivanom končno le vse v redu. Takrat je prispelo od mesarja Karla pismo, ki je to lepo družinsko upanje in srečo neusmiljeno razbilo. Pisal je:

Dragi Mikloš in dobra Helena!

Naj bo vajino srce močno, ko bosta vzela to pismo v svoje roke, ker Vama naznanjam prežalostno vest. Vašega sina Ivana je zadela huda nesreča. Pri ubijanju vola se je z mojim vajencem strašno sprl in ga je v svoji nagli jezi s sekiro udaril po glavi. Ta se je krvav zgrudil. Hvala Bogu, ostal je pri življenju, toda dolgo bo trajalo, preden bo ozdravel. Ivan pa je mislil, da ga je na mestu ubil. Kazni in ječe se je tako zbal, da je neznano kam izginil. Panduri ga vsepovsod iščejo, a ga še niso našli. Ne vem, kje je zdaj. Tudi zame je to hud udarec, ker sem ga imel rad kot svojega sina in sva se zelo dobro razumela. Naj se Vas Bog usmili in Vas potolaži. S krvavečim srcem Vas pozdravlja

Vaš rojak

Karel.

Fickov dom je zagrnila globoka žalost. Stare boleče rane srca so se znova odprle, posebno materi.

Zato pa je toliko več veselja in tolažbe prinesla vsej družini Jožefova nova maša, na katero so se tudi vaščani radostno pripravili. Po novi maši, na kateri so bili zbrani verniki tudi iz oddaljenejših krajev, je mati jokaje objela svojega sina duhovnika in mu rekla:

»Ves čas sem mislila na Ivana. Le če bi bil tudi on med nami, bi bila naša današnja sreča zares polna. O njem pa že tako dolgo ni nobenega glasu. Nekateri govorijo, da je zašel med roparje in da ga je kdo iz vasi na sejmu tam daleč na Ogrskem videl. Mnogo sem molila zanj. Odslej prosim, moli Ti zanj, ker se mi zdi, da nisem vredna, da bi mene Bog uslišal.« Besedo mene je mati poudarila.

Sina novomašnika je ta materina prošnja in bolečina pretresla. Zgubljeni sin ji je vedno pred očmi in v srcu. Da, tudi v najlepše dušno veselje tako rada pade grenka kaplja bridkosti in žalosti. Ganjen ji je sin odgovoril:

»Mati, ne bo sv. maše, da se ga ne bi spomnil. Ves čas duhovniških molitev, ki jih opravljamo vsak dan, bom v mislih pri njem. Vi pa še vnaprej z vsem upanjem vztrajajte v svojih molitvah. Čutim in vem, da bo najina skupna molitev rodila svoj sad: rešitev njegove duše.« Mati ga je v odgovor le toplo pogledala in sin je bil srečen, da jo je pomiril in potolažil.

Sin Jožef je odšel v györsko škofijo in postal kaplan v Oroszváru. Leta 1802 je prišel za župnika v Prisiko (madž. Peresznye) in pozneje tu postal dekan. V župniji in v bližnji ter dalnji okolici so živeli gradiščanski Hrvati. Zupljani so ga zelo vzljubili, ker je bil izvrsten pridigar, nadarjen glasbenik in

odličen pevec. Ko je vzcvetelo versko življenje v župniji, je prijel za pero in pisal nabožne knjige, s katerimi je poglobljal versko življenje po celem Gradiščanskem. Njegove knjige so se tem Hrvatom tako priljubile, posebno molitveniki, da so jih morali ponovno natisniti in je tako postal eden najpomembnejših nabožnih pisateljev gradiščanskih Hrvatov.

V vasi je imel svoj grad grof Ferenc Esterházy. Ta je delavnega Ficka zelo cenil in ko je tu prebival, ga je rad poklical kot dragega gosta k mizi.

O bratu Ivanu je slišal le slabe vesti, le o njegovih ropih. Vedel je, da Ivana in njegovo roparsko tolpo panduri vztrajno iščejo in zasledujejo, da bi ga končno prijel. Neke temne noči je slišal trkanje na vrata. Ko jih je odprl, misleč da ga kličejo k bolniku, je iznenaden zagledal pred seboj svojega brata Ivana. Dal mu je hitro nekaj denarja, da ga je mogel čim prej odpraviti. Ko je brat spet izginil v noč, mu je bilo žal, da ga ni res bratsko sprejel. Mogoče bi njegova beseda padla na rodovitna tla in bi brat bil voljan zapustiti to nevarno roparsko življenje.

Nekaj let pozneje, ko je pisal rokopis molitvenika *Mariansko cvetje*, je nekega junijskega večera pri tem delu zopet bedel v pozno noč. Okno je imel odprto. Sobo je blago napolnjeval prijeten vonj cvetoče lipe. Podzavestno je naenkrat začutil, da ga nekdo opazuje pri oknu. Dvignil je oči, vanj je nepremično zrl brat. Ta obraz! Tako mrk, divji, razbojniški. Med tem je brat lahkotno skočil skozi okno. V rokah je imel z železom okovan težek kol. Izziivalno je brez vsake besede zapičil svoj divji pogled v brata duhovnika. Ta ga je mirno in prijazno vprašal:

»Ivan, zakaj si prišel?«

»Zato, da te vidim, če si še zdrav. Pa še zaradi nečesa drugega,« mu je Ivan osorno odgovoril.

Jožef se je zamislil. Čutil je, da je zdaj zopet prišla prilika, da se kot brat in duhovnik potruži, da brata spravi na pravo pot, da ga reši. Toda kako? Potrebno bo se z njim resno pomeniti. Poskusil je. Žalosten je dejal:

»Povej mi, Ivan, kako si zašel v to nesrečno družbo in na to pogubno pot?«

Ivan je brata najprej mračno pogledal. Kmalu je postal izraz na bratovem obrazu prijaznejši. Usedel se je na stol in z nekim odporom v glasu odgovoril:

»Brat, motiš se. Nisem zašel. Ta pot mi je bila odločena od rojstva.«

»Kako neki? Saj Bog ne ustvarja razbojnike.«

»Da, natančno.. Razbojnike in svetnike.«

»To sta le skrajna desna in leva stran. Vmes pa je toliko drugih, ki niso povsem ne eno ne drugo, ampak navadni ljudje, ki se znajo boriti proti svojemu slabemu nagnjenju in če padejo, zopet vstanejo in ostanejo — — —«

«— — — na višini spodobnih in poštenih ljudi, kaj ne?« mu je vpadel Ivan v besedo. »Meni je dovolj, da se borim uspešno s panduri in se jih otrešam. Ni me pa volja, da bi se boril proti nekim nagnjenjem v sebi. Sicer pa je to že v naši krvi tako.«

»V naši krvi?« — se je začudil Jožef.

»Da, v naši krvi! Tudi v tvoji! Čeprav si duhovnik. Misliš, da ne vem za tvoje delo. Tudi ti včasih nad verniki vzkipiš in jim v jezi sekaš glave. No, ne z mečem, ampak z ostro besedo.«

Brat duhovnik se je zamislil. Res, včasih se ni znal dovolj premagati in je bil zato preoster v besedi. Zato se je vprašal zamišljeno bolj zase kot za brata:

»Da bi to bilo v naši krvi?«

»Da! Bog ve, po katerem našem pradedu je prišla v naše žile. Najin oče na primer je je zelo poln. Ali se spomniš, kako me je takrat ob mlatitvi neusmiljeno treščil ob tla? Se danes se čudim, da takrat nisem obležal mrtev.«

»Toda glej, dragi brat, vseeno sem ob tej naši divji krvi postal duhovnik.«

»In sicer pravi duhovnik, vreden tega imena. Občudujem te, kaj vse si ob tej naši nemirni krvi moral v sebi premagati. Vem, da pišeš tudi pobožne knjige.«

»Glej tudi na najine brate in sestre. Vsi so dobri in vaščani jih cenijo in spoštujejo.«

»Misliš, da tega ne vem? Toda jaz sem tisti med nami, v katerem je ta kri prevladala in me pognala kot izobčenca na Kajnovu pot. Ne tožim zaradi tega. Tudi jaz imam svoje veselje in radosti, čeprav kot preganjan brezdomec blodim iz kraja v kraj. Nepopisno uživaš, ko se srečaš s skupino pandurjev, ki te iščejo, ko s svojimi nenadoma udariš nanje, da se ti moške postavbe razkropé, kot bi kragulj planil med prestrašena piščeta. To ti je življenje!«

Potem je Ivan nenadoma planil s stola, grozeče stopil pred brata in zavpil:

»Le prihrani si svoje pametne pridige za svoje vernike. Mene se več ne primejo, kot tudi materine solze ne.«

Vznemirjen ob tej nenadni spremembi v Ivanu je brat duhovnik vprašal:

»Kaj pa to pomeni?«

»Denarja mi je treba!« — je Ivan osorno dejal. »Mnogo denarja in ti mi boš pomagal, da ga dobim. Moraš mi pomagati! Razumeš?«

»Kako pa?« — je mirno vprašal brat.

»Tako, da mi poveš, kje tukajšnji grof hrani svoj denar.«

»Misliš ga ubiti in oropati?«

»Niti ubiti, niti oropati. Ubijam le tiste, k meni strežejo po življenju. Jemljem pa denar tam, kjer ga imajo preveč, pri bogatih.«

»Naš grof je dober in plemenit.«

»Tako pravite vi duhovniki, ki vas pogosto gostijo pri svojih mizah s pečenkami. Vedi, jaz bolje poznam te pijavke in izžemalce.«

»Brat, nisem noben njegov hlapec in tudi ne živim od njegovih pečenk. Mi duhovniki nismo zato tu, da bi se bogatili z grofovskim bogastvom, ampak da jim oznanjamo njihove dolžnosti do ubogih in smo vez med bogatimi in ubogimi.«

»Glej, kako se je moj brat duhovnik ogrel, ko je govor o bogatih grofih. Ali ne čutiš, da bi tudi ti moral biti na moji strani in meni pomagati?«

»Pri takem satanskem delu nikoli!«

»Satansko delo? Kot duhovnik veš, da satan ne gleda na to, ali je kdo bogat ali reven. Vsakega enako gnjavi in pogublja. Jaz in moji roparji ne delamo tako. Mi jemljemo bogatim in dajemo ubogim in tako uravnavamo božjo pravico, ki so jo bogataši izkrivili. Mi znižujemo griče bogastva in živšujemo doline uboštva. Zato te še enkrat zelo resno vprašam: ali mi boš pomagal ali ne?« Te zadnje Ivanove besede so bile groznja.

»Ivan! Dobro veš, da se dam tudi od tebe rajši takoj na mestu ubiti, kot da bi bil soudeležen pri kakršnem koli ropu in umoru.«

Pri teh odločnih duhovnikovih besedah je ropar popustil.

»Dobro, potem pa mi daj vsaj deset ducatov! Pred Martinovim pa pri-

dem po tisti denar, s katerim si misliš na našem domu v Boreči zgraditi kaštel.«

»Ne bo kaštel (grad). Le nov dom, velik in ugleden, vreden naših sorodnikov, ki bodo prišli za nami. Zgrajen bo z denarjem, ki sem ga prejel za svoje knjige. Koliko nočnih ur sem prebedel pri pisanju teh! Vrne se kot poštenjak v domači kraj in glej, tudi ti boš našel v njem svoj mirni kotiček. Denarja pa ti ne dam.«

»Ne dam,« je ropar oponašal brata. »Če mi boš nudil le prazno dlan, potem pazi, da se ne bom spozabil tudi nad teboj takole!« in je nad bratom grozeče zavihljal okovani kol.

»Brat, ne verjamem, da bi sin moje matere mogel postati Kajn, ubijavec lastnega brata.«

»Jaz pa nisem tako o tem prepričan. Zato te še enkrat opomnim, dobro pazi na svojo glavo!« — Med tem je hitro pobral deset ducatov, ki mu jih je brat položil na mizo, brez pozdrava skočil skozi okno ter izginil v temno noč.

Jožef je počasi stopil k oknu in ga zaprl. Ni več čutil opojnosti razkošne poletne noči in ne omamnega vonja cvetoče lipe. Po duši se mu je prelivalo toliko boli in temnih slutenj. Pokleknil je pred razpelom in se s Trpečim svo noč boril za dušo svojega brata roparja in morilca. Šele ko je nežna jutranja zarja na rahlo potrkala na svetle šipe, se je zrušil v naslonjač in zadremal. Ne za dolgo. Komaj se je zbudil, je sklenil, da dá napraviti v steni skrivna vrata. Skozi nje bo ušel, če ga bo brat pri prihodnjem obisku hotel ubiti.

Tako so naslednja leta minevala v negotovosti. Bilo je lepo in sončno jutro. Župnik Jožef je pred župniščem hodil sem in tja in molil brevir. Ponoči je dolgo bedel pri pisanju. Glava mu je bila težka. Sveža jutranja sapa mu je tako dobroдела. Takrat se je oglasil zvon in vabil verne k sv. maši. Kaj je to? Komaj je zvon nekajkrat udaril, je že utihnil. Takrat je videl kantorja, ki je bil obenem učitelj, mežnar in zvonar, kako hiti proti njemu. Kaj neki se je zgodilo? Župnik je postal vznemirjen.

»Gospod dekan,« — je ves zasopel spregovoril kantor — »ponoči so se pri meni oglasili panduri in mi povedali, da bodo danes zjutraj ob sedmi uri vašega brata Ivana obesili v Szombathelyu.

Župniku je padla knjiga iz rok. Kot okamenel je otrpnil. V prsih ga je začelo dušiti. Čez čas je globoko zajel zrak in pobito dejal:

»Nesrečnik, zakaj si mi to povedal zdaj, tik pred sv. mašo? Kako naj s to grozno novico, s tem mlinskim kamnom na srcu mašujem? Ker si mi pa že povedal to strašno vest, prosim, teci v grad in prosi grofa v mojem imenu, naj dá vpreči najhitrejšje konje, da se čimprej odpeljem v Szombathely. — Ne, počakaj, ustavi se. Je že prepozno. — Pojdi in pripravi vse za sv. mašo. Potem se odpeljem s svojim vozom.«

Med sv. daritvijo je Jožefa ves čas skrbela bratova duša in ga je zelo težilo, ali se je brat pred obešenjem spokoril ali ne.

Po sv. maši se je takoj odpeljal na najstrašnejšo pot v svojem življenju. V mislih so bliskovito sledili prizori iz njune skupne mladosti, očetova nagla jeza, materina trpeča dobrot, bratova nesrečna življenjska pot. Kdo je kriv zanj? Oče? Podedovana nemarna kri? Nesrečne okoliščine? Kdo bi mogel to na vse strani pravšno presoditi?

V mestu je Jožef takoj odhitel k jetniškemu duhovniku. Komaj je vstopil, ga je že zaskrbljeno vprašal:

»Prosim, povejte mi, kakšne smrti je umrl moj brat?«

»Gospod dekan, Vaš brat je zelo spokorno umrl. Jaz sam sem ga pripravil na smrt. Vsega mu je bilo žal. Posebno, da je toliko gorja pripravil materi, očetu in Vam. Skesan je prosil, da mu vse odpustite.«

Pomirjen ob teh tolažilnih besedah se Jožef ni mogel več premagati. Sklenil je roke in zroč proti razpelu je molil:

»Križani, nisi zaman umrl za bratovo dušo. Mati, najine dolgoletne molitve so bile le uslišane.« Po licih so mu drsele debele solze.

Ko so naslednjo nedeljo prisički župljani napolnili cerkev in videli svojega dekana stopiti na prižnico (takrat je bila pridiga pred sv. mašo), so se začudeno in zaskrbljeno spogledali. Niso mogli verjeti. Po cerkvi pa je šel šepet:

»Naš gospod so se od prejšnje nedelje postarali za deset let.«

Tako se glasi zgodba o dveh bratih. Staršem in odraščajočim otrokom daje dovolj snovi za razmišljanje.

Mogočno hišo, ki jo je dal pozidati dekan Ficko, so — kot mi je sporočil nédelski župnik *Matija Rous* — vaščani imenovali »kašter« (od besede kaštel je gradič, glas »l« so vaščani spremenili v »r«). Imela je štiri velike sobe. Po tej vojni so jo podrli in sta tu brata Jožef in Ladislav Ficko pozidala novi hiši. Žal se je leta 1945 izgubila tudi povečana fotografija dekana Jožefa Ficka.

Jožef Ficko je bil rojen 15. maja 1772 v Boreči. Kot gojenec ustanove »Adellfy« se je šolal v köszeški sirotišnici v letih 1782—1790 in 1792—1795, v letih 1795—1797 je bil dijak liceja v Szombathelyju in obenem gojenec semenišča. Tu je končal bogoslovne študije in bil posvečen koncem 18. stoletja v Szombathelyju. Odšel je v györsko škofijo in bil leta 1800 že kaplan v Oroszváru, po nekaj letih je prišel v Prisiko in tu kot dekan in župnik umrl 28. novembra leta 1843. Znamenit je kot dušni pastir in kot pisatelj gradiščanskih Hrvatov, ki so živeli na ozemlju takratne szombathelyske in györske škofije. Njegova knjižna dela so:

1. *Kratek pregled staroga zakona*. Izšlo pri Katarini Kulcsár v Soproni leta 1824.

2. *Kratak pregled novoga zakona*. Natisnjeno ravno tam leta 1824.

3. *Nova hiža zlata*. Izšlo ravno tam leta 1829. Pogosto ponatisnjeno, tako na primer leta 1839, 1851, 1854, 1855, 1864 in 1872.

4. *Razlaganje velikoga katekizma*. Tudi to delo je bilo natisnjeno pri Katarini Kulcsár v Sopronu leta 1836. Zelo obsežna knjiga ima 629 + V strani.

5. Skupno s tem katekizmom je izšlo: *Kratko razlaganje crikveni ceremoniov*.

6. *Novo mariansko cvetje*. Izšlo leta 1837 v Köszöghi. Natisnil Reichard Karol. Tudi ta molitvenik se je ponatiskoval.

Vse te knjige so bile razširjene tudi v Prekmurju, posebno na Goričkem in pri rabskih Slovencih. Mogoče katero tu ali tam še zdaj hranijo pri kakšni hiši.

S temi knjigami je mnogo zaslužil. Denar je obrnil v razne dobre namene. Tako je pri köszeški sirotišnici iz hvaležnosti, je toliko let bil njen gojenec, ustanovil takozvano »Fickovo ustanovo«, ki je imela za podlago 4.000 forintov. Namenjena je bila za brezplačno šolanje Fickovih sorodnikov od začetka do končane visoke šole. Če ne bi bilo sorodnika, potem se more iz ustanove šolati kakšen drug otrok iz Boreča, bodisi katoliške ali nekatoliške vere, kar lepo priča o njegovi bratski verski strpnosti.

Iz te ustanove so se šolali:

Nikolaj Ficko v letih 1851—1862. Opravił je ljudsko šolo in dve leti učiteljišča ter bil učitelj v Prekmurju.

Ivan Ficko v letih 1863—1878, rojen v Boreči leta 1856. Končal je osnovno šolo, osem gimnazij in je študiral dve leti pravo na univerzi.

Anton Ficko v letih 1869—1882, rojen v Boreči leta 1858. Končal je ljudsko šolo, štiri gimnazije in dve leti učiteljišča v Čakovcu.

Karel Ficko v letih 1895—1906, rojen v Boreči 23. junija 1886. Leta 1909 je bil posvečen v mašnika in je bil dušni pastir v Gornji Lendavi, Velikih Dolencih, na Gornjem Seniku in od leta 1919 župnik v Markovcih. Umrl je leta 1948.

Jožef Ficko v letih 1915—1917, rojen v Boreči 1905.

Ta ustanova je na koncu prve svetovne vojne propadla. Za učenje primerne dečke iz te rodovine je predlagal nedeljski župnik, najvrednejšega pa je izbral szombathelyski kapitelj. Tako je določil Jožef Ficko v svoji oporoki.

Jožef Bedek v letih 1884—1885, rojen v Boreči leta 1876. Starša sta bila Jožef Bedek in Ana Ficko. Končal je ljudsko šolo, tri gimnazije in vajeniško dobo.

Kolman Poór v letih 1906—1909, rojen leta 1893. Oče Štefan je bil učitelj, mati pa Neža Bunderla. Iz Fickove ustanove so poravnali polovico šolanja ko je bil v četrtem, petem in šestem razredu gimnazije. Stopil je k benediktincem leta 1909, posvečen je bil leta 1916 in je nato bil gimnazijski profesor v Köszegu (1916) in v Pápi (1916—1917), od leta 1917 dalje je bil vojaški duhovnik.

Tudi za pogoste svete maše pri borečki Sv. Ani je poskrbel. Kot mi sporoča v omenjenem pismu gospod Matija Rous, je Ficko s posebno dotacijo omogočil nedeljskemu župniku, da je ob določenih praznikih desetkrat na leto maševal pri Sv. Ani, da so imeli okoliški verniki bližje k sv. maši. Ob koncu prve svetovne vojne je tudi to propadlo.

Lani, leta 1972, je minilo *dvesto let*, kar se je rodil *Jožef Ficko*, veliki sin naše krajine in znameniti nabožni pisatelj gradiščanskih Hrvatov. Letos je *stotrideset let*, kar je umrl. Zato zasluži, da se ga ob teh dveh obletnicah naše STOPINJE hvaležno spomnijo, saj je svojo življenjsko pot zaznamoval s tako bogatimi in neizbrisnimi stopinjami.

(Zgodbo o dveh bratih sem svobodno priredil po članku: *Dva Brata*, ki jo je napisal Ignac Horvat in je izšel v kalendaru Gradišče 1946.)

Kako bo s Slomškom?

»Klič me ob dnevu stiske:
rešil te bom in ti me boš častil« (Ps 49,15).

Narod, ki svojih svetnikov ne časti,
jih vreden ni.

Naš mariboski škof dr. Maksimilijan Držečnik, nas mnogokrat poziva, naj molimo za Slomškovo proglasitev za blaženega. Skoro ni pridige, v kateri ne bi omenjal tudi Slomška. Zdi se, da si je ob nastopu škofovske službe

pred 26 leti zadal nalogo, da bo vztrajno delal za Slomškovo beatifikacijo. Zaveda se, kaj dolguje škofija in ves slovenski narod Slomšku, zaveda se, kaj bo pomenilo, ko ga bomo smeli častiti kot svetnika na oltarju.

Zdi se, da Bog mnoge zelo velike svetnike, ki so živeli v skrivnosti in po zabljenosti ljudi, bili so pa velškani v svoji duši, pusti v pozabi do sodnega dne. Ljudje jih niso poznali in so jih hitro pozabili. Bog pa, ki vidi na skrivnem, nikogar ne pozabi, ker je pravičen, zvest in večen. Sodni dan bo največja proglasitev za blažene in svetnike. Mnoge naše matere in očetje, mnoge majhne duše bodo takrat zasijale pred našimi očmi in Bog jim bo rekel: »Prijatelj, prijateljica, pomakni se više«. Pravični se bodo zasvetili kakor sonce. Za sedaj pa jih Bog na zemlji več očitno, javno ne potrebuje. In preveč bi jih bilo, prevelika gneča. Nekaterim pa Bog tudi po smrti nameni vidno vlogo v življenju Cerkve na zemlji.

Med take po pravici štejemo tudi Slomška. Ne dvomimo, da je zveličan, da je v nebesih. Tudi ni dvoma, da je imel mnoge nadpovprečne kreposti. Pogoj za proglasitev za blaženega so tu. Cerkev bo to tudi javno izpovedala, ko bo Bog hotel. Bog bo pa hotel, ko bo po Slomškovi priprošnji naredil nekaj večvih čudežev. In Bog bo to naredil, če se bomo Slomšku priporočali.

Morali bi se navaditi, da bi Slomška pogosto klicali na pomoč v dušnih in telesnih potrebah. »Slomšek, pomagaj mi! Slomšek, usliši me! Slomšek, bodi mi v pomoč!« To so kratke molitve, ki jih pa lahko zmolimo kadarkoli. Laže kot dolge in umetno sestavljene molitve. Vse te molitve se nekje pred Bogom zbirajo. Bog jih vidi. Če bomo dokazali, da znamo ceniti dar, ki nam ga je Bog dal v Slomšku, podobno kot v Baragu in drugih, bo ob primernem času nepričakovano naredil kak večji čudež, izkazal večje uslišanje.

Ne prosimo samo za čudeže! Prosimo za majhne, drobne milosti. In ne mislimo, da mora biti vsaka naša prošnja k Slomšku biti uslišana tako, da to takoj otipamo. Saj nam Jezus govori, da Bog daje predvsem Svetega Duha tistim, ki ga prosijo. To čutimo kot moč in pomoč, notranji mir in veselje v Svetem Duhu. (Prim Rim 14,17)

Ne pozabimo, da je Slomšek nosil v svojem velikem srcu ves narod, tudi nas v Pomurju, tudi Slovence onstran Mure. In da smo od vsega početka bili deležni tudi njegovih dobrot v mohorskih knjigah. Mi smo torej njegovi, naj bo še on naš.

Našemu g. škofu bomo naredili veliko veselje, ako se bomo zatekali k Slomšku. To bo obenem velika duhovna korist za nas same in za vse božje ljudstvo.

P. B.

J. S.

Slovinci v Porabju, v Radgonskem kotu in ob naši sedanji severni meji

(Predavanje v TRSTU dne 8. oktobra 1972)

1. Slovensko Porabje

Preteklost

Predniki današnjih Slovencev med Muro in Rabo so se naselili v svoji sedanji domovini v drugi polovici 6. stol., vendar samo v ravninskih predelih Panonskega nižavja in sicer v manjšem številu. Šele z uničenjem obrske dr-

žave na koncu 8. stol. se začne gostejša naselitev. Tedaj so se vključili v frankovsko državo. Obenem prične solnograška nadškofija, kateri je bilo to ozemlje v cerkvenem oziru, podrejeno, širiti krščanstvo.

Za časa Pribine, Koclja in sv. bratov Cirila in Metoda (od 869—874) se je slovenska kneževina otresla odvisnosti od Nemcev. Knez Kocelj je vladal tudi Slovencem med Muro in Rabo.

Okrog leta 1092 so prišli porabski Slovenci pod stalno nadoblast Madžarov in pod madžarsko škofijo Győr. Za časa Marije Terezije l. 1777 so prišli pod škofijo Szombathely na Madžarskem in tako so ostali še danes, dočim so prekmurški Slovenci prišli leta 1919 pod Jugoslavijo.

Porabskih Slovencev ni nikdar nihče ločil od ostalih Slovencev v Prekmurju, tudi Madžari ne. Ti so rabili zanje vedno isto ime in sicer popačenko »Vend« in »Tót«. Z besedo »Tót« so Madžari označevali tudi Slovake in sploh Slovane na Madžarskem. Madžarski znanstveniki so uporabljali za prekmurske in porabske Slovence pravilno ime »szlovén«. Podobno liturgične knjige: »LINGUA SLOVENICA«.

Jezik

Slovenci v Porabju govorijo prekmursko narečje slovenskega jezika. Med staroslovenskimi usedlinami njihovega duševnega sveta je važen izraz »Perun vdari« za »strela udari«. Tukaj v porabju je torej ohranjeno ime tega poganškega božanstva naših prednikov.

Ledinska imena, imena polj, travnikov, gozdov, hribov in potokov, ki so že sto let, 1000 let zakoreninjena v srcih ljudstva, dokazujejo popoln slovenski značaj zemlje in govore o težavnem delu naših pradedov, ki so morali krčiti gozdove, grmovje in trnje. Tako imamo še sedaj v Porabju imena: Breznov breg, Krčevje, Pasika (t. j. Poseka), Pogorišče, Lipje, Sevče, Na Kopanja, Jurkove, griče z imeni: Komlówje, Podrastek, Stavljenica. Njihova najpogostejša rodbinska imena so: Bukovec, Martinjek, Zavec, Polanšček, Žalik, Ivanec, Smej, Sabotin, Gašparič, Anderko.

Nekaj tipično porabskega besednega zaklada:

Zránkoma, t. j. — zarán, oz. zgodaj zjutraj

Brzonovec — bezeg

Ras — izrastek, poganjek

Deževnik — dežnik

Dober zrának — dobro jutro

Groubišče — pokopališče

Porabski Slovenci govorijo prekmursko narečje še danes, tudi v cerkvi je maša v slovenskem jeziku, v prekmurščini, toda samo v dveh župnijah: v Gornjem Seniku in Števanovcih.

Verska pripadnost:

Porabski Slovenci so v nasprotju s prekmurskim Goričkim, kjer so mnoge vasi izključno evangeličanske, večinoma katoliške vere.

Razlog: Cistercijanski samostan v mestu Monoštru je imel pod seboj vse porabske slovenske kmete kot podložnike.

Madžarska statistika iz leta 1921 dokazuje slovensko večino v porabskih vaseh:

	Slovenci	Nemci	Madžari
1. Dolnji Senik	423	273	8
2. Gornji Senik	1311	31	16
3. Števanovci	501	1	34
4. Slovenska ves	973	16	24
5. Sakalovci	543	9	11
6. Ritkarovci	163	36	25
7. Andovci	311	5	21
8. Otkovci	263	1	26
9. Verice	202	2	13
10. MONOŠTER	63	703	1710
11. Farkašovci	43	30	453
12. Žida	19	79	183
Skupaj	4815	1186	2524

Po sedanji najnovejši madžarski statistiki (iz leta 1972)

	Slovencev	Vseh
1. Števanovci	650	662
2. Dolnji Senik	450	570
3. Gornji Senik	1310	1321
4. Verice	310	316
5. Andovci	185	190
6. Slovenska ves	600	680
7. Sakalovci	532	532
8. MONOŠTER	540	5403
Skupaj	4577	9674

Ker ni statistike za vse slovenske porabske kraje, se domneva, da je danes porabskih Slovencev okrog 8.000.

Verouk v šoli je v slovenskem jeziku, prav tako imajo na teden nekaj obveznih ur slovenščine.

Napisi so dvojezični.

Mladi svet se seli v mesta, posebno v Monošter, kjer je več Slovencev, kot jih izkazuje madžarska statistika. Na žalost se izseljujejo tudi v druga madžarska mesta, kjer se mnogokrat izgubijo.

*Oltar cerkve v
Gornjem Seniku*

Slovenska radgonska okolica

Preteklost

Zgodovina teh Slovencev je podobna zgodovini porabskih Slovencev, le da so ostali vedno pod Avstrijo in pod sekovsko — graško škofijo.

Ime mesta Radgone je po mnenju mnogih zgodovinarjev starslovenskega izvora. To je stara slovenska naselbina. V 9. stol. je bila središče slovenskega plemena »Dudlebov«. Ime ji je dal slovenski knez Radigoj. Prekmurci še danes izgovarjajo namesto Radgona »Radgonja«.

Avstrijska uradna statistika iz leta 1910 (Slovincem gotovo ni bila naklonjena):

	Slovenci	Nemci	Doselj. ogrski Slovenci-Prekmurci
1. Stara — Nova vasica	97	684	257
2. Dèdonci	83	15	42
3. Farovci	—	112	16
4. Pôtrna	21	210	178
5. Pridova	—	140	5
6. Radgona	49	1766	922
7. Slov. Gorica (Windisch Goritz)	75	61	98
8. Zenkovci	18	102	54
9. Žetinci	68	80	93
Skupaj	411	3170	1665

Iz te statistike vidimo, da so ločili štajerske Slovence od prekmurskih (ogrskih) Slovencev, po načelu DIVIDE ET IMPERA!

V vseh teh devetih radgonskih vaseh je danes še okoli 2.500 Slovencev. Niti v šoli niti v cerkvi nimajo slovenščine.

V Žetincih je bil rojen duhovnik in slov. pisatelj Andrej Gutman (U. 1850), v Radgoni pa Peter Danjko, znan po svojem pravopisu, »danjčici«.

Imena krajev, polj, gričev, posebno pa priimki nam dokazujejo, da je v prejšnjih desetletjih slovensko ljudstvo segalo daleč na sever od Radgone. Tam se še sedaj najdejo starci, ki govorijo slovenski.

Slovenska imena naselij severno od Radgone: Suhi mlin, grič Straža 345 m, kraji: Modinci, Svetica, Ženavci, Stankovci, Sv. Martin, Dobra, Grič itd.

Slovenci ob naši severni meji

V Slomškovem času so bile nad sedanjo severno mejo po vrsti od zahoda proti vzhodu sledeče slovenske župnije: Sv. Ožbalt pri Ivniku, Sv. Lovrenc na Radlju, Ivnik ali Ivnica, Zeleni Travniki, Arvež, Lučane, Gomilica in Špilje.

Sekovski graški škof in politična oblast so v Slomškovem času zahtevale, da mora biti severna škofijska meja med mariborsko (lavatinsko) in graško škofijo tedanja civilna meja med mariborskim in graškim okrožjem. Ker je bila nevarnost, da bi ves načrt za prenos škofijskega sedeža od Sv. Andraža v Maribor propadel, se je Slomšek z žalostjo zaenkrat vdal, pozneje pa tega niso več popravili.

To predavanje naj koristi mladim ljudem, da vedo, kje vse se pretaka slovenska kri.

Viri:

1. V. Novak, Slov. Krajina, Beltinci 1933
2. M. Slavič, Prekmurje, Ljubljana 1921
3. Maučec Novak, Slov. Porabje, Ljubljana 1945
4. Smej, Med porabskimi Slovenci, Nova mladika 1971, 11, 410
5. Smej, Še hočejo živeti, Nova mladika 1972, 8, str. 298
6. Vraber, Škof Slomšek in naša severna meja, Nova mladika 1972, 10, str. 384

»Javna oblast naj zagotovi ugodne pogoje in sredstva za napredek kulturnega življenja pri vseh, tudi pri narodnih manjšinah« (CS 59,5)

»V zavesti mnogih se večja težnja, da bi zavarovali pravice narodnih manjšin, upoštevaajoč seveda njihove dolžnosti do državne skupnosti« (CS 73,3)

S. STEINER:

Psalm 56

*Usmili se me, o moj Bog, usmili,
pri tebi moja duša varstva išče,
peruti tvoje so mi zavetišče,
dokler me zlo v pogube žrelo sili.*

*K Bogú, k Najvišjemu, k Bogú, k Dobroti
kričim, ki daje mi darov obilno:
»Zvestoba skaži, milost daj rešilno
in preganjalce moje osramoti!«*

*Ležim v sredini levov, ki morijo
in žro ljudi, iz gobcev kri jim teče,
jeziki so jim spremenjeni v meče,
zobje kot sulice se jim ostrijo.*

*O Bog,
pokaži, da si vzvišen nad nebesa,
naj veličastvo tvoje svet pretresa!*

*Nastavili iz zlobe nogam mojim
so zanko, z moro dušo mi navdali,
pred mano črno jamo izkopali.
Popadajo naj vanjo z grehom svojim!*

*Trdnó srce zaupa v te, Vladarja,
zaupa! Pel, igral bom v prve svite.
Prebudi duša se in prebudite
se plunka, citre in jutranja zarjal*

*Gospod, slavil te bom sred ljudstva vsega,
med narodi bom citral tvojo diko,
ker tvoje je usmiljenje veliko
in do neba zvestoba tvoja sega.*

*O Bog,
pokaži, da si vzvišen nad nebesa,
naj veličastvo tvoje svet pretresa!*

Skrivnost Hérodove hčerke

(Otrokom za božič)

Dragi otroci ob Muri in Rabi, ob Ledavi in Ščavnici pa tudi drugod po svetu! Za vas sem napisal to zgodbo, ker sem imel otroke rad, saj sem jih učil pri verouku 25 let, največ v Turnišču in Soboti. Sedaj opravljam drugo službo, toda ko mašujem za vas, se spomnim tistih lepih dni...

To ni pravljica, ki se začneja: NEKOČ JE ŽIVEL... Zgodba je, vse osebe v njej so resnične kot vi, ki to berete in jaz, ki vam to pišem. V dolgih nočeh, ko mi zaradi skrbi spanec ni prišel na oči, sem si jo omislil, kakor da bi bil sam poleg...

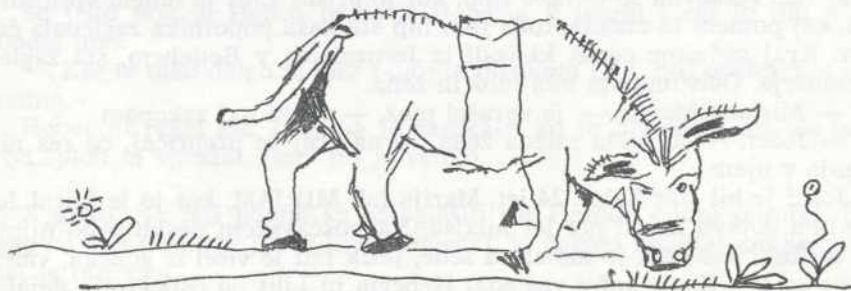
Zgodilo se je v 2015. letu od Abrahamovega rojstva, v 1032. letu od odhoda izraelskega ljudstva iz Egipta, v 191. olimpijskem letu, v dvainštiridesetem letu vladanja rimskega cesarja Oktavijana Avgusta, v 748. letu od ustanovitve mesta Rima, v petintridesetem letu, odkar je bil Herod imenovan za kralja Judeje...

— Heber, pripoveduj! — je prosila Lilit, petletna Herodova hčerka, svojega varovanca.

Heber je bil služabnik na dvoru kralja Heroda v Jeruzalemu. Bil je pravi Jud iz Semovega rodu. Že od mladih nog je živel — sirota brez staršev — kot zadnji služabnik na Herodovem dvoru. Vedel je marsikaj. Ker Heber ni odgovoril, ga je Lilit spet vprašala:

— Heber, vsaj to mi povej, zakaj moj oče nima več miru, ne po dnevi ne ponoči...

Lilit je imela črne lase, črne oči, zato ni čudno, da so ji dali ime Noč. (Lilit je idumejska beseda, slovensko pomeni Noč!).

Osliček je bil že star ... (str. 112)

Heber je premišljeval, če bi povedal deklici resnico...

Končno se je odločil:

— Lilit, prosi očeta, če smeva vzeti iz njegove staje tistega najhitrejšega oslička Sivca. Zajahala bova, med potjo pa ti bom vse povedal.

Bila je čudovita decembrska noč. Zvezde so gorele kot žarnice na najlepšem lestencu v cerkvi. Mesto Jeruzalem spi. Vse je tiho. Po kamniti ozki

ulici, ki vodi iz mesta proti Betlehemu, se sliši peketanje oslička Sivca. Na njem sedita dva: Heber in Lilit.

— Sedaj mi pripoveduj, moj dragi Heber.

Heber se je odkašljaj in začel:

— Lilit, ti nisi bila sama na svetu, imela si mater, imela si dva bratca, imela si...

— Pa kje so sedaj —, ga je naglo prekinila Lilit.

— V šeolu, v podzemlju čakajo na Rešitelja, kot je zapisano v Jobovi knjigi. Čeprav so umrli, bodo spet dobili svojo lepo kožo in v svojem telesu bodo videli Boga, Jahveja.

Heber še ni prav končal, ko se je nebo čudno razsvetlilo. Na nebu se je pokazala čudna zvezda, komet. Od začetka je imela majhen rep, kot kita od Lilit, potem pa je ta rep zrastel v velik snop, pravi žaromet. Heber in Lilit sta začudeno strmela v zvezdo. Bila sta že kakih petnajst tečajev (3 km) oddaljena od Jeruzalema. Deklica se je tesno privila k služabniku.

— Uboga Lilit —, je pomislil Heber. Zahvaljen bodi Bog — Javhe, da si poslal zvezdo, ki so jo preroki napovedali. Sedaj mi vsaj ni treba povedati resnice, ker Lilit gleda zvezdo. Zakaj bi ji grenil mladost in ji razodel, kar sem na lastne oči videl, kako je Herod, oče uboge Lilit, dal umoriti Mariamo, Lilitino mater. Kako je takoj po usmrtni skoraj zblaznel od žalosti in je ukazal nam dvornim služabnikom, da smo morali glasno klicati po palači MARIAM, MARIAM, kot bi bila še živa... Zakaj bi ji sedaj povedal še to, da je njeni oče Herod dal ubiti še dva njena brata, Aleksandra in Aristobula... da je dal utopiti v nekem ribniku pri Jerihi njenega ujca, velikega duhovnika, ko je imel komaj 16 let... da je dal poklati 35 pristašev svojega tekmeca... da je sam cesar Oktavijan Avgust rekel: »Bolje je biti Herodov svinček, (pujsek), kot njegov sinček, kajti Idumejec (napol pogan) Herod se je pojubil in ni smel jesti svinjskega mesa, zato ni klal svinj («Hüs», je rekel po grško Oktavijan), ubijal pa je lastne sinove («Hüös», je rekel Oktavijan).

Lilit je še vedno nepremično gledala čudno zvezdo. Še malo in zvezde ni bilo več. Poslovala se je tako tiho, kot je prišla. Lilit je hotela vprašati Heberja, kaj pomeni ta zvezda, toda tisti hip sta naša popotnika zagledala čuden prizor. Kraj samotne ceste, ki vodi iz Jeruzalema v Betlehem, sta zagledala dva romarja. Očividno sta bila mož in žena.

— Miriam, Marija —, je vprašal mož, — ali ga naj zakopam.

— Jožef, — je rekla mlada žena, — najprej se prepričaj, če res ni več življenja v njem.

Jožef je bil star kakih 24 let, Marija (ali MIRIAM, kot jo je klical Jožef) pa je bila gotovo kakih pet let mlajša. Na puščavskem pesku pred njima je ležal osliček. Vse štiri je molel od sebe, jezik mu je visel iz gobčka, vmes pa še penasta kri. Ko je Jožef zagledal Heberja in Lilit na osličku, je dejal, kot da bi se opravičeval:

— Prihajava od daleč. Iz Nazareta. Že štiri dni sva na potu. V nazareški shodnici so nam pismouki razglasili, da se moramo iti vsi popisovat, vsak v svoje mesto. Miriam in jaz sva iz hiše in rodovine Davidove, zato morava v Betlehem. Vse druge karavane so odšle že naprej, ostala sva sama. Osliček je bil že star. Poglejta še vidva, če je res poginil, da ne bo Miriam mislila, da ga živega pokopam...

Heber je razjahal. Jožefov osilek je res poginil. Pomagal je Jožefu izkopati jamo, v katero sta ga potem zagrebala.

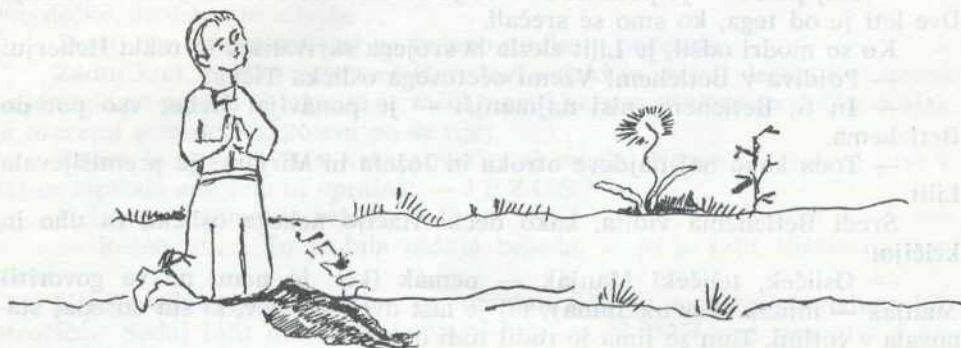
Sele tedaj si je Heber bolje ogledal mlado Miriam. Pri mili razsvetlavi zvezdic je hotel ponavljati besede Visoke pesmi (ki jo je on smel brati): »Lepa je kakor saronka, kakor lilija v dolinah, najlepša med mladenkami«, toda glas mu je obtičal nekje v grlu. Miriam je bila videti zelo utrjena, bila je noseča. Do Betlehema imata še približno 45 tečajev (6 km). Kako bosta prišla tja brez oslička? Kakor da bi Lilit razbrala njegove misli:

— Heber, dajva oslička Jožefu in Miriam. Nekoč si mi dejal, da je bilo ime moji materi Mariam. Ta Miriam me tako spominja na mojo mater.

In že je skočila z oslička:

— Moj Sivec, nič se ne boj. Le ponesi ta dva uboga popotnika v Betlehem. Poljubila ga je na gobček in ga izročila Jožefu.

Jožef se je hotel zahvaliti, toda ni se mogel več.

Deklica je namočila svoj prst v kri in zapisala: Jezus (str. 115)

Heber je vzel Lilit v naročje in odhitel peš nazaj proti Jeruzalemu. Hitel je, kajti bal se je Heroda.

Se tisto noč je Herod postavil Heberja k leseni steni in mu s šilom prebodel uho:

— Ker te tako dolgo ni bilo z mojim otrokom Lilit, boš odslej moj suženj za vedno.

Heber ni rekel nič, Lilit pa je zajokala, ko je zagledala kri. Za oslička Herod sploh ni vprašal. Imel jih je veliko...

Nekako dve leti potem so se oglasili pri Herodu čudni potniki. Prijezdili so na kamelah. Ko jih je kralj zagledal, je nagnal vse služabnike z dvora. Hotel je biti sam.

— Kje je judovski kralj, ki je rojen? Videli smo namreč njegovo zvezdo na vzhodu in smo se mu prišli pokloniti!

Herod dolgo ni odgovoril na to vprašanje treh modrih. Da so bili to res modri, je spoznala mala Lilit, ki je skrivaj poslušala pogovor. Spomnila se je, da je tudi ona tisti večer, ko sta podarila oslička Jožefu in Miriami, videla čudno zvezdo. Slišala je, kako je Herod končno odgovoril:

— Naj pridejo pismouki in povejo, kje naj bi bil rojen judovski kralj! Heber, Heber, pridi!

Lilit je slišala, kako je vstopil suženj Heber.

— Pojdi — je velel kralj, pokliči duhovnike, naj pogledajo v pisma, v zvitke, kje naj bi bil rojen kralj, ki ga Judje pričakujejo! Sicer pa, zdi se mi, da tudi ti znaš brati...

Še predno je Herod končal, je Heber dejal:

— V Betlehemu, v Judeji, tako je zapisano pri preroku Miheju: In ti, Betlehem, kraj na Judovem, nisi najmanjše mesto. Iz tebe bo izšel vojvoda, ki bo vladal moje ljudstvo, Izraela.

— Dovolj! — se je zadrhl Herod — sedaj pojdi!

Lilit pa je slišala, kako je oče nekako čudno dejal modrim:

— Pojdite, in ko ga najdete ... ko ga najdete ... mi pridite povedat ... tudi jaz ... tudi jaz bom šel, da se mu poklonim ...

Lilit je spreletelo po vsem životu. Sedem let je imela zdaj, toda bila je bistra:

— Kaj pa če — je pomislila — če je otrok tiste Miriam judovski kralj? Dve leti je od tega, ko smo se srečali.

Ko so modri odšli, je Lilit zlezla iz svojega skrivališča in rekla Heberju:

— Pojdiva v Betlehem! Vzemi očetovega oslička Tička!

— In ti, Betlehem, nisi najmanjši — je ponavljal Heber vso pot do Betlehema.

— Toda kako naj najdeva otroka in Jožefa in Mirjam? je premišljevala Lilit.

Sredi Betlehema vidita, kako dečki vlačijo nekega oslička za uho in kričijo:

— Osliček, teliček! Manják — nemák (ker je nem, ne ve govoriti) Manják — nimák (ker nič nima), saj je last dveh revežev, ki sta dosedaj stanovala v votlini. Tam se jima je rodil tudi otrok.

— Osliček, ti lenuh, potepuh — so spet kričali drugi otroci, dokler ni prišel neki starejši pastir.

— Otroci, pustite ga pri miru. Ta sivček je priden.

Hotel je reči, kako je grel dete Jezusa v votlini, toda prišel je Jožef iz sosednje hiše. Otroci so se razbežali.

Ko je zagledal Jožef Lilit in Heberja, je mislil, da sta prišla po svojega oslička.

— Vstopita — ju je prijazno povabil.

Lilit je videla Mirjam in dete.

— Kako mu je ime? — je vprašala.

— J E Z U S ! — sta rekla Jožef in Mirjam hkrati.

— Nisva prišla po Sivčka oslička, lahko ga obdržita, prišla sva ... Stavka ni mogla končati, ker so se odprla vrata in so vstopili trije modri. Toliko zlata, dišečega kadila in mire Lilit še nikoli ni videla v življenju.

Heber in Lilit sta se poslovila in odjahala domov.

Tokrat nihče na dvoru ni opazil njune odsotnosti.

— Čarovnikov ni (tako je imenoval modre), čarovnikov ni — je neprestano vzdihoval kralj Herod. — Velel sem jim, naj se vrnejo, pa jih ni ...

— Heber — je zaklical Herod — takoj povej moji telesni straži naj vstopi.

Ko je vstopila oborožena telesna straža, je Herod divje zavpil:

— Takoj se naj odstranijo vsi sužnji in služabniki — hočem govoriti s stražo na samem!

Lilit je v svojem skrivališču slišala, kako je kralj zapovedal:

— Danes in jutri še čakam. Če modrih ne bo, potem boste tretji dan šli v Betlehem in boste pomorili z mečem vse dečke dvoletne in mlajše...

Lilit ni poslušala dalje.

— Heber — prosim te, takoj pojdiva v Betlehem k tistemu J E Z U S U ... — Zakaj?

— To je moja velika skrivnost — je odgovorila Lilit. V ušesih pa ji je dolgo šumelo: vse dečke, dvoletne in mlajše...

Lilit je v Betlehemu govorila z Jožefom na samem.

— Že vem — je dejal mirno Jožef — tako mi je tudi angel povedal v sanjah.

— Heber — je rekla Lilit služabniku — pospremi Jožefa, Mirjam in J E Z U S A z najinim osličkom do meje.

Dva dni te bom čakala v Betlehemu pri svoji dovilji...

Lilit ni spala dve noči. Neprestano je mislila na očeta in njegove besede: vse dečke, dvoletne in mlajše...

Tretji dan zgodaj zjutraj se je lepo umila in počesala.

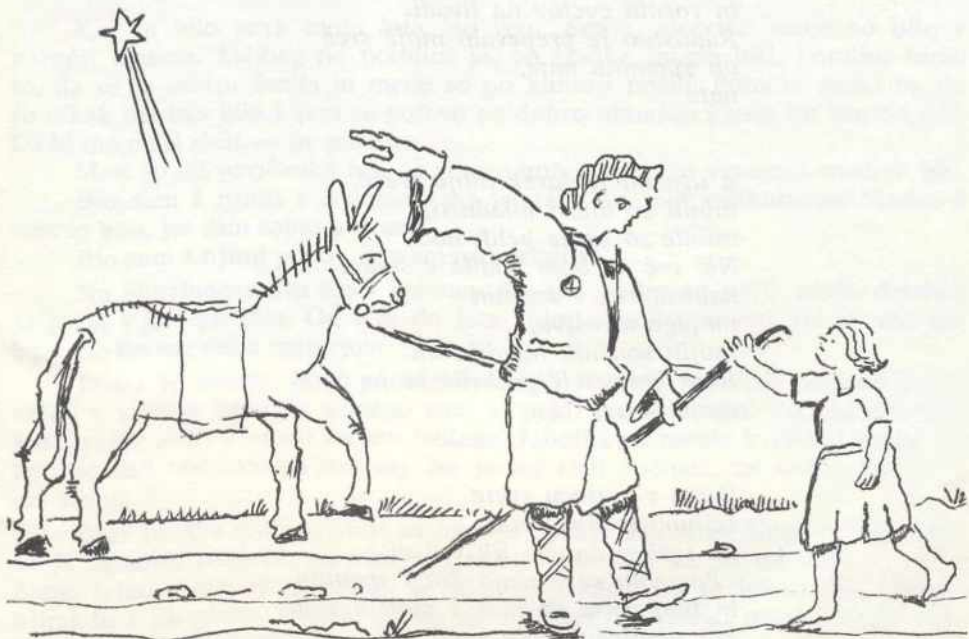
Zadnjikrat. Prišli so namreč Herodovi vojaki in morili dečke. Kot besna se je vrgla na prvega vojaka, ki je začel moriti nekega dveletnega dečka. Vojak je prerezal grlo dečku, potem pa še njej.

Heber je našel Lilit v krvi, govoriti ni mogla. Namočila je svoj prst v kri in zapisala eno ime in vprašaj: — J E Z U S ? —

Heber je razumel in rekel:

— Rešen je ... To je bila zadnja beseda, ki jo je Lilit slišala na tem svetu.

Kri Herodove hčerke Lilit se je pomešala s krvjo nedolžnih betlehemskih otročičev. Sedaj Lilit ni več Noč, marveč je svetel DAN, saj spremlja v nebesih božje Jagnje, kamorkoli gre.

Na nebu se je pokazala čudna zvezda (str. 112)

Ilustriral: Jože Gjurjan

MINKA LUKAČ:

Tvoj večni nasmeh (Materi)

Nekje globoko v srcu sem
čutila tvoj večni, blagi nasmeh.
Ljubila sem njega dih, njega čar.
Zamaknjena sem zrla v daljavo,
nasmeh pa je bil tako živ,
tako živ.

Verjela sem, da boš večno
ostala pri meni in me v
trenutkih žalosti bočila.
Nikdar še pomislila nisem,
da bo kdaj prišla ura,
ki me bo od tebe ločila,
ločila.

Ti si bila moj nasmeh,
moja večna velika sanja.
S tabo sem delila dneve žalosti in skrbi.
In tolažbe sem iskala pri tebi.
S tabo sem se veselila sonca
in rosnih cvetov na livadi.
Radostno je prepevalo moje srce
ob spominu nate,
nate.

A ugasnil je žarek moje sreče,
minili so dnevi mladosti,
minile so sanje belih noči.
Nič več ne bom hodila v soncu
nabirat rož v spomin
mojega otroštva,
mojih sončnih mladih dni.
Rosa boleti je prekrila mojo pot,
mojo pot.

Sama v vrtincu sveta
željno strmin nazaj
na srečne dni, ki jih več ni.

Ponovno se vračajo dragi spomini
in tvoj večni nasmeh v mojem srcu
kot pomladna roža cveti,
cveti.

Spomini Jožefa Klekla mlajšega na mater

Dne 20. februarja 1957 mi je *Matija Balažic*, takrat župnik v Velikih Dolencih, pisal:

»Prilagam Ti tudi Kleklove spomine na njegovo mater. So zanimivi za spoznanje njegovega posebnega značaja in »čudnih« manir. Na dnu vsega njegovega življenja je bila velika ljubezen do matere«.

Prejel sem trideset majhnih lističev, različne velikosti, barve in oblike. Strani niso bile naznačene. O tem, kako jih je Balažic našel, mi je sporočil 18. aprila 1957:

»Sprašuješ me, kje sem našel Kleklove spomine na mater? Našel sem jih na podstrešju župnišča leta 1947, ko sem prišel v Dolence ter iskal skupaj župniški arhiv, ki je bil razmetan po podstrešju, precej pa se je izgubilo ... V severnem kotu podstrešja so vzbujali pozornost ti razmetani papirčki in takoj sem spoznal Kleklovo pisavo.«

Ti Kleklovi spomini na mater so zelo lepo napisani, so čudovita pesem v prozi, pretresljiva pesem duhovniške ljubezni do matere. Pesem velike odpovedi in pesem sreče v tej žrtvi. Zato je vredna, da jo naše STOPINJE ohranijo nam in našim zanamcem. In ta pesem Kleklove ljubezni do matere takole pove:

MATI

Kaj je bilo prva moja leta, ne vem. Senje, globoke senje so bile v naročji matere. Žalibog ne pomlim je, pa sladke mogle biti. Pomlim samo to, da se je sestra ženila in mene so po kuhinji nosili. Pomlim samo to, da je nikak pri nas bilo i sam se gotovo ne dobro obnašao i sam bit bio od oče. Da bi me mati zbili, — ne pomlim.

Mati so mi goričanka bili, iz vinorodnih krajev, so veseloga značaja bili.

Bio sam ž njimi v Radgoni, pri lecitari sva pila miškulanco. Sladko i močno bilo, jes sam samo koštavo.

Bio sam ž njimi pri Sv. Trojici na kerfanji.

Na Florijanovo sva šla v Petance. Šla sva po lepom polji, rdeča detelica je cvela i je lepa bila. Od leta do leta vidim detelico cvesti, ne je več tak lepa. Ne hodim več z materjov.

Prišla je nedela. Mati pa oča so odišli k meši, mi mali pa smo doma ostali z vekšim bratom: cvrtino smo si pekli na skrivoma. Popoldnevi smo z materjov sedli v senco mešne jablane. Jabolka so zorele k velkoj meši. Od leta do leta počivam po nedelaj. Ne je več tisti počinek, ne sedijo več mati pri meni.

Brat je ribe nalovo. Mati so nam je spekli. Jeli smo. Nego ne vem, kaj se je zgodilo, mogoče, sa sam nej zadovoljen bio, ka so mi dali, ne vem. Samo telko znam, da so odišli iz hiše na gümlo i so se jokali. Jas sam za njimi šo i jih gledo. Gotovo je, da so mi odpustili. Nego meni je ešče zdaj itak žao, da sam jih razžalostio.

V šolo sam mogo iti. Mati so me ob prvem peljali. Kelko nevole sam njim delo. Ednok sam tablo stro, drugoč sam ne šteo krüha jesti, raj bi pogačo meo. I mati so vse tiho trpeli.

Starišje so odločili, da me v višje šole dajo v Küsek. Tam je bio zavod za siromaške sloje. Mati so se daleč na pot podali, k Gradi, k plebanoši, da me v zavod vzemejo. Šli so k domačemi plebanuši, s skuzami so prosili pomoč. Mati ne pozna trüda, ponizi se i prosi, naj deteti pomore.

Osemkrat je prišla jesen. Slive so začnole plave gratüvati, mi smo se pa pakivali. Na kolaj smo se vozili v Ženavce. Ravenski konji po mali hodijo, pred večer smo se peljali, pri Sv. Jurji spali i drügi den do 11. vöre smo mogli v Ženavcih biti. Vlak je od leta do leta tak vozo. Te so ešče vlaki bolj stalni bili. Pravim pakivali smo. Mati so mi šтели vse v kufer spraviti, pogače, meso, kolbase. Jas sam ne šteo. Bi se skoro vsako leto svadila.

Na Petrovo so znovič po nas prišli. Veselje matere što bi znao popisati. Ponosna je bila na svojega sina. Ednok me je peljala v svoj rojstni kraj. Bila je nedela, šla sva k meši na Cankovo, po tistim pa v njeni rojstni kraj, v Domajince. Vesela je bila, da je lahko znovič prestopila prag rojstne hiše, vesela je bila, da je meni lahko pokazala dom, kde se je v detinstvi igrala i kde je zrasla v zdravo i lepo dekle. Tü sam se napio materinoga düha, slovenskoga düha. Mati so mi nikdar ne gučali, da smo Slovenci. Oni so šтели z mene gospoda napraviti. To se pa samo od sebe razume, da madžarsko mišljenje mora meti. Jaz pa že kak sedmošolec sam se zavzeo za pravice slovenske narodnosti.

Osmikrat sam prišo domo na Petrovo. V rokaj sam meo maturo. Zrel sam bio, pa dönok sam nikaj ne bio. Teda se mora odločiti, kaj bo ž njega, je li dühovnik, zdravnik ali sodnik. Osem let se vsi vküp včijo, te se ločijo, vsaki si poišče svojo pot — to se pravi poklic. Mora pač düšnovest si dobro preiskati, v kom ma veselje, kaj ga vleče. To je težka reč za dijaka i težka reč za stariše.

Ništerni mojih sošolcov so se pri škofi zglasili i prosili za sprejem v seminarium, da ščejo dühovniki postati. Jaz sam se ne zgloso. Znao sam, da je to želja moje matere, zato je ona telko žrtev prinesla, svojega sina je štela pri oltari viditi. To je želja slovenske matere, to je, Bog zna, dostakrat njena oblüba. Domo sam prišo s težkim srcem. Znao sam, da materi veliko rano vdarim na srci. Prve dni so me ne spitavali. Kda so pa zvedeli, da sam se ne glaso, što bi njihovo žalost mogo popisati. Jokali so se, prosili so me, drüge so prosili, naj me nagovarjajo. Žalostne počitnice so bile za me i za mater. Jas sam ne popüsto, vlekla me je posvetna znanost, daleč sam šteo iti med vučenjake, na vseučilišče. Počitnice so šle h konci. I jas sam se zgloso i proso škofa za sprejem v seminarium. Kak se je to zgodilo, ne vem. Je li so mi mati z molitvami sprosili pri Bogi miloščo pozvanja za dühovniški stan ali so se mi mati smilili, to že več ne vem. To je tak. Kda je človek v njem, ne ve kaj se godi, sledi pa pozabi. To so tajnosti življenja. Človek ne zna vzroka povedati.

Za edno leto sam že domo prišo, klerik, mladi pop. Spunile so se njene želje. Vesela je bila. Lepa leta so bila. Ne je ona naprej nosila, zakaj sam se brano seminariuma, jas sam tüdi zadovoljen bio, vido sam božjo voljo. Kak sam šteo prve v mesto iti, med vučenjake po posvetno znanost, tak me je zdaj veselilo, da na vesi ostanem, med priprostim slovenskim ljudstvom. Spoznao sam, da ljudstvo jako potrebüje voditelje, slovenske voditelje.

Minilo je štirih let. Posvečen sam bio za duhovnika. Prvo mesto mi je bilo na bregaj. Ravenčar sam, nego te bregovi so mi k srci zrasli. Vsaka hiža ma svojo pot. Z ednoga brega na drugom bregi se vidijo te peške poti, pelajo prek po njivaj, travnikaj, na robu bregov, odspodi pa globoke jame, doline. Dalje žive v meni gorička misel moje goričke matere. Ne mi trebe ravnice, tam nikam ne vidi, tam je megla. Oh, kak lepo je na bregi gledati, kak se po dolinah megla vleče.

Svoj cilj je mati dosegla, pri oltari me je vidla i me je tiudi zgubila. Kak študent sam dónok ništerne mesece prebio pri materi, zdaj pa vsako leto komaj eden den či sam doma bio. Nikda — nikda me je obiskala. Zdaj itak ešče pomlim vsaki obisk. Mi je poglednola posteljino, či vse v redi mam. Veseli dnevi so to bili, jasni, brez oblaka.

Leta so šla. Stariše so stari gratali i jas ž njimi. Proso sam za faro. Dobo sam jo. Prva pot me je peljala k materi, da njoj naznanim. Na njivi sam je najšo, žito so želi, mati so ravno obed za njimi prinesli. Ž njimi sam jo. Ne sam šo na dom, nego nazaj sam se obrno. Pogučali smo si, da z menoj idejo na faro. Mati so vküp spravili svoje pohišstvo. To pohišstvo so dobili, kda so se ženili, staro je gratalo i znovič se je selilo na drugi dom.

Drugi dom! Prazen. Vse znovič začnoti. To je za mlade, zdrave ljudi.

Znao sam jas to. Stari človek se žmetno vžive v nove razmere. Teško je bilo materi, teško je bilo meni, nego vse smo pretrpeli, veselili smo se, da smo znovič vküper. Leta detinskih let so se ponovile.

Skrbna mati je bila. Drugi so je ne razumeli i poleg nje niti mene. Jas sam razmo, vse odpüsto, vse pretrpo, naj je samo ne žalim. Ne sam šteo napake mladih ljudi napraviti, ki ščejo navade starih ljudi spremeniti. Raj sam trpo. Ešče škodo. Samo zato, da ne razžalim njenoga mišljenja, njene lübezni do svojega sina.

Zaprva sam šteo edno pa drugi nači napraviti. Z tem sam njoj veliko žalost napravo. Po mali vse po njej nihao. Zakaj bi jo žalostio? Zakaj bi njoj ne veselja spravo?

V dolgih letah si je beteg spravila. Komaj je hodila pa mi je dónok verno služila.

Prišla je bojna. Prišo je komunizem. V ječo sam prišo. Nemirni časi na granici. To so vse štacije njenoga trpljenja. Sküпно trpljenje je naj celo zjediniło.

Starost jo je dosegla, beteg jo je vküp stro: ednok je samo vküp spadnola. Pol drugi mesec ležala v postelji. Rada bi stanola, ne se je štela pustiti, po mali je zorila na smrt. Ednok popoldne, sam sám pri njoj sedo, je naprej prinesla, v šteri gvant jo naj oblečemo. Najtežje njoj je spadnolo, da pokopana bode, daleč od svojih. Potrošto sam jo, da jo že čakajo njena deca i oča. Potom se je začnola smrtna borba. Ne je več gučala. Slednji den zjutraj so me k betežniki zvali. Dužnost je dužnost, mogo sam iti. Samo Boga sam proso, da mi mati prvre ne merjejo. Bog je poslüšno mojo molitev. Borba je ešče trajala, vse moči je vküp pobrala, je mene čakala. Kak sam k postelji stopo, je sapa ležejša, redkejša gratala, molo sam na glas: »Jezuš pridi nasproti meni, bl. D. Marija, sv. Jožef, vsi sveci. Jezus bodi mi smileni sodec. Oča so že tam, tak i hči i deca mala«. Na ednok so samo gor poglednoli, močno me gledali, sapa je redkejša postanola. V roke sam njim dao gorečo svečo.

Lehka smrt po dugom trpljenji. Šest tjednov so nikaj ne spali. Vsako pol vŕo smo jih mogli z postelje zdigavati, eden za prsi, drugi za noge. Dosta so molili k bl. D. Mariji, naj njim pomaga. Cele noči sam pri njih bio, posvet goro. Rad vse včino.

Stari so bili 81 let, vse potreti pa dönok so se žmetno ločili od mene.

Pokopali smo jih 18. marca v senci bora.

Odišli so, meni so pa nihal velko žalost. Ljubezen je najvekša dobrota na zemli. Pa tudi najvekša nevol. Veliki trn ma, preveč prebodne srce. Se je ne ležej ločiti onomi, ki ne ljubi? Vse sam pokopo, mati so mi bili slednji. To je tudi trošt.

Sam sam ostan. Rana mi je celila, žalost obleдела, nego spomin na mater, kem starejši gračujem i se približavam k njej, spomin materin je vsigdar čvrsten, bolje živ.

Poplačana je njena ljubezen do mene, vsikdar se spominjam nje vu molitvaj. Verjem i vupam se, da z nova vküp prideva ..

Tako se glasi ta Kleklova izpoved ljubezni do matere in svojega slovenskega ljudstva.

Kleklov oče Andraš je umrl dne 8. julija 1914 pri sinu duhovniku v V. Dolencih. Spravil ga je domov in je bil pokopan na pokopališču na Krajni.

Mati je bila Ana, rojena Lulik. Umrla je 16. marca 1923. *Novine* so ji takrat želele: »Naj počiva vu miru pri svojem moževi s kem sta vna lepšem miri preživela duga leta«. Toda sin je ni dal prepeljati na Krajno, ampak je bila pokopana v V. Dolencih, čeprav »najtežje njoj je spadnolo, da pokopana bode daleč od svojih«. Zakaj ji sin — duhovnik ni izpolnil te velike želje? Najbrž zato, da bi še po svoji smrti ostal pri svoji ljubljani materi, ker je sam vedel, da bo našel svoj poslednji počitek med svojimi dolenskimi verniki, katerim je bil res za dušnega pastirja do smrti, četrto stoletja.

Tako se je tudi zgodilo. V senci bora počivata, križ pa razodeva veličino trpljenja in zmagoslavje ljubezni, ki vse potrpi in nikoli ne mine ...

Klekl je umrl 24. septembra 1936. Ob njegovi smrti je njegov bratranec Jožef Klekl starejši o njegovi borbi za poklic v Novinah zapisal:

»Gda je šole zvršo i maturo naredo, je šteo stopiti v svecko službo. Meo je nekoga pajdaša v gimnaziji, ki je bio popolen brezverec i pod toga vplivom se je mladi vsakojacki v Boga vervajoči, a vendar malo mlačen Klekl šteo rešiti z mrež božih, da ne bi postao sluga Kristušov. Pa materina lübezen je pali zmagala. Marijina pomoč po sv. meši je hitro omečila srce v duhovniški stan pozvanoga mladenca. V zahvalo za obe milosti je v družbi bratranca i papežovoga prelata, dr. Rogača romao v lepo Marijino Celje na Gornje Štajerskom s slovenskimi romari iz Štajerske. Tü je proso miloščo pobožnoga duhovniškoga življenja i dobo jo je. Marija njemi jo je sprosila.«

Kleklovo prvo kaplansko mesto »na bregaj« je bilo pri Sv. Juriju (Rogaševci), kjer je bil štiri leta (1902—1906). Takrat je vzljubil Goričko in nato se je leta 1911 kot župnik v V. Dolencih za stalno, to je do smrti, naselil na njem, da je mogel neštetokrat doživljati: »O, kak lepo je na bregi gledati, kak se po dolinah megla vleče«. Neštetokrat čutiti, kako so mu ti »bregovi k srci zrasli«. Tako zelo zrasli, da so ga končno neločljivo objeli v svoj spojni sen, — njega in njegovo nepozabno mater. —

MINKA LUKAČ:

Misli in želje

*Kam hitite, skrite misli,
kam?
Zakaj silite trmoglavo naprej,
zakaj?
Ali res iščete izpolnitev želja,
ali res?*

*In ko se posuši solza
in ko se utrne zvezda
in ko sonce posije na zemljo
in ko se požanjejo njive
in ko se napolnijo kašče
in ko srce najde mir,
takrat se, misli, ustavite.*

MINKA LUKAČ:

Samota, bol.

*Razbita noč,
raztrgani plameni,
odklon srca.
Nejasen dan,
razkosani spomini,
razdrta pot.
Pregnani upi,
praznina biti,
pohojene solze.
Samota, bol.*

MINKA LUKAČ:

Jutro

Jutro.

Rosa hladna bleščeča,

droban diamant.

Nasmeh,

radost in mir v očeh,

noč je prešla.

Drevja

zeleni listi

valovijo v lahni sapi.

Sonca

zlati žarki nežno

ogrevajo zemeljsko ravan.

Ptiček,

droban nežen

žvrgoli v novi dan.

Nebo,

umito od oblakov,

blesti kot kristal.

Narava

bedi, sili navzgor.

Doneči srebrni zvon.

MINKA LUKAČ:

Na bregu visočin

Na bregu visočin

sama

s tabo, moja moč,

stojim,

razmišljam, molim,

hrepenim,

naprej v nebo

želim.

Srce je napolnil

tvoj navdih,

moja moč.

Stotera ti hvala

za dan, za noč.

Brez pesmi ne morem biti

Hiša kakor vse druge v Črenšovcih. Ima številko 36. Hišni gospodar Štefan Horvat je sedaj čisto sam. Bilo je 27. julija 1972. Dan kakor vsi drugi. Delavnik-četrtek. Njegova žena, Marija Horvat, roj. Tompa, prepeva pri jutranji maši iz vsega srca. Poje kakor vsak dan, samo tokrat zadnjič na tej zemlji. Ko pride od maše in obhajila domov, umre na domačem pragu, zadeta od kapi stara 67 let.

Štefan in Marija Horvat sta imela 9 sinov in 7 hčera, skupaj 16 otrok, od teh jih sedaj živi še 13, ki jih vidimo na fotografiji. Zbrali so se ob materinem pogrebu. Oče je v sredini, na njegovi desni strani je 7 otrok, na levi pa šest. Kje pa je mati? Leži v krsti na mrtvaškem vozu, ki ga vidimo zadaj na fotografiji. Eden izmed Horvatovih otrok je bil tudi duhovnik Stanko, ki je omenjen v teh Stopinjah med rajnimi prekmurskimi duhovniki na str. 45.

Horvatova mati je večkrat dejala: »Brez pesmi ne morem biti«. S pesmijo je živela — s pesmijo je umrla. Sedaj se njen glas vpleta v večni angelski SANCTUS, SANCTUS SVET, SVET ...

Pesem številne prekmurske družine naj tudi v bodoče ne utihne ...

Štefan Horvat iz Črenšovca s svojimi trinajstimi otroki.

Tudi Mokoš poje svojo pesem ...

Tisto poletje sem bila zelo žalostna. Imela sem dopust. Vse moje prijateljice so odšle na morje, jaz pa sem morala ostati doma.

Prosim vas, zamislite si v mojo usodo. Uslužbenka sem, ne zaslužim slabo, imam avto, ki mu pravim: Mon ami — kar pomeni moj prijatelj — in na vsem lepem — ostati doma. Pa še ne doma, ampak pri stričku pasti krave na Tišini. To je prej delala stričkova teta Francika in gospodinja Rozina. Kako lepo sta prepevali teta Francika in Rozina! Njun glas je odmeval po travniku in se lovil v akacije in jelše ob Mokošu. Mokoš! Leni potok, ki se vije mimo tišinske cerkve. Izvira nekje pri Sodišincih ob Kučnici. Tu ob Mokošu in kravah preživeti dopust!

Striček mi je kratko dejal: »Tu boš ostala in konec! Tudi Mokoš ima svojo lepoto in pesem. V Mokoš so se hodili kopat celo gospodje iz Madžarske!«

Kaj hočem. Ostala sem, čeprav me je »Ami« vabil: »Sedi vame in pojdiva proč, daleč proč!«

To leto je imel Mokoš vedno dovolj vode. Bile so stalne povodnji.

Sezula sem se, slekla obleko in se v kopalkah sončila ob Mokošu. »Tudi Mokoš poje svojo pesem« — sem premišljevala.

Daleč proč na drugem koncu potoka so dečki z zračno puško streljali vrabce. Kako lepo je imeti takšno zračno puško znamke Slavija z napisom MADE IN CZECHOSLOVAKIA!

In sedaj se začne naša zgodba. Imejte potrpljenje, vse vam bom po vrsti pripovedovala. Striček mi je dal v roke Zgodbe sv. pisma s slikami. Listam po sv. knjigi in se ustavim pri Mojzesovi zgodbi. Jerbašček v Nilu, faraonova hčerka ga odpre, najde v njem živega otroka, ki ga dá vzrediti in mu dá ime Mojzes. Kako preprosto in lepo! Pogledam okrog in kaj vidim? Jerbašček v Mokošu? Ali sanjam? Ne! Ura je šele 4 čez poldan. Vroče julijsko sonce. In vendar! Ne daleč proč od mene je obtičal v Mokošu majhen jerbašček! Ni bil večji kot napihnjen svinjski mehur. Hitro odložim biblijo in splavam k jerbaščku. Ko ga odprem, ne najdem v njem ničesar drugega, kot pismo, skrbno zavito v polivinil. Pismo je bilo pisano z lepo dekliško pisavo in se je dobesedno glasilo takole:

»Čez 5 mesecev bom rodila otroka. Otrokov oče, ki je prej za-
trjeval, da me ima neskončno rad, je sedaj odšel čez mejo in se ne
vrne več. Pustil je mene samo z otrokom pod srcem. Starši in moje
prijateljice, vsi me sedaj gledajo po strani. Mati mi je celo dejala:
Botro si pa kar poišči sama! To pismo zavijem sedaj v polivinil
in ga v košarici spustim po vodi. Če ga kdo najde in se me hoče
usmiliti, naj pride v vas na hišno štev.«

Mon ami —moj avto še nikdar ni hitel s takšnim veseljem! Tudi takrat
ne, ko sem razvažala revnim družinam obleko. Danes je zadnja nedelja pred
božičem. Ubogo nezakonsko mater z otrokom v naročju peljem v cerkev h
krstu. Ko sem držala kot botra otročka v naročju, se mi je zdelo, da držim
Njega, ki se je rodil v jaslicah!

Sedaj verjamem, da je imel striček prav. Tudi Mokoš ima svojo lepoto
in svojo pesem!

Popravki pesmi P. Berdena v »Stopinjah« 1972

str. 64 v pesmi »Božji orač« v. 2 se naj glasi:

Na tej ozari tu se malo odpočijta.

str. 65 v pesmi »Ženi — pšenici« v 1. in 2. naj se glasita:

Dokler sem še rasla,

vedečnost sem pasla

str. 65 v pesmi »Brezmadežni« v. 16 naj se glasi:

se njegova v tebe je izlila.

str. 66 v pesmi »Metulj« v. 2. in 7. in 9. naj se glasijo:

v. 2 : Hlastno od cveta do cveta letaš,

v. 7.: ozrl se v svet in nebo in življenja težavo,

v. 9.: Za zdaj si za to še najbrž premlad.

str. 92.: v pesmi »Tožba« v. 7. naj se glasi:

in upanje vate

str. 99. v pesmi »Silhueta« v. 10. naj se glasi:

z vrtinci kot si svedri vrta v tla,

str. 101. v pesmi »Božični večer« v. 11. in 20. in 28. in 29. naj se glasijo:

v. 11.: in žeja v Njegov objem.

v. 20.: prisluhnili so pesmi vsi ljudje:

v. 28.: Ljudje si stiskajo roké,

v. 29.: veseli srečo si že,

str. 102. v pesmi »Naši Koroški« v 1. naj se glasi:

V tvoja gre jezera jutro za jutrom

VSEBINA

Odmevi na Stopinje 1972	2
Katoliški koledar 1973	3
Pomursko pastoralno področje (J. Škraban)	19
Deset minut—za celo leto (P.P. Berden)	20
<i>Kdo je bila tvoja mati?</i> (P. Berden)	22
<i>S. Cirilu in Metodu</i> (P. Berden)	23
<i>Tebi, ki čakaš</i> (P. Berden)	23
<i>V Blatogradu</i> (P. Berden)	24
Kardinal dr. Jakob Missia (1838—1902) in Prekmurje (J. Smej)	24
<i>Pojocha tišina</i> (L. Kozar)	30
Nekaj iz zgodovine beltinske župnije (I. Škafar)	31
<i>Bogojina</i> (Bogojančar)	42
Rajni prekmurški duhovniki od leta 1942—1972 (J. Smej)	44
<i>Zimska noč</i> (M. Lukač)	48
<i>Pozdravi</i> (M. Lukač)	48
<i>Prekmurju</i> (M. Lukač)	48
Nova cerkev pri Sv. Juriju ob Ščavnici (P. B.)	49
<i>Zalavarske freske</i> (I. Camplin)	51
Škofu dr. M. Držečniku ob 70-letnici (J. S.)	52
<i>Kamnitni vrtovi</i> (L. Kozar)	54
Pomožni škof dr. V. Grmič (Ob 50- letnici, J. S.)	57
<i>Mariji</i> (P. Berden)	58
<i>Geslo</i> (P. Berden)	58
<i>Razmišljanje</i> (I. Pucko)	58
<i>V preizkušnji</i> (I. Pucko)	58
<i>Nezapeta pesem</i> (I. Pucko)	59
Pomembnejši dogodki preteklega leta v pomurskih župnijah	59
<i>Jožefu Kleklu</i> (P. Berden)	66
<i>Na grobu neznanega delavca</i> (P. Berden)	66

Misijon v Ljutomeru in Križevcih pri Ljutomeru (P.P. Berden)	67
<i>Soncu duše- Kristus</i> (P. Berden)	70
<i>Zamrežena okna</i> (P. Berden).	71
Profesorju Jožetu Maučecu v spomin (Bogojančar)	71
<i>Prezgodaj umrlemu</i> (P. Berden)	74
<i>Povodenj</i> (P. Berden)	75
<i>Hiranje</i> (P. Berden)	76
Franc Kolenc, župnik in prodekan, profesor in pisatelj (Ob 70-letnici, Jožef Smej)	75
A lendvai kereszt egyesitsen minden embert (Š.Z.)	78
Zidanje nove cerkve na Pertoči (1963—1964) — Š. Tratnjek	80
Dr. Francé Cigan — glasbenik, pevovodja in zbiratelj slovenskih ljudskih pesmi (I. Škafar)	81
Nova cerkev na Gornji Bistrici (F. Tement)	86
Iz črenšovske župnijske kronike (F. Tement)	88
Trije grobovi (J. Godina)	89
V spomin Antonu Holzedlu, župniku in prodekanu v V. Polani—možu modrosti (E. Veleberi)	93
Zgodba o dveh bratih (I. Škafar)	95
Kako bo s Slomškom? (P. B.)	104
Slovenci v Porabju, v Radgonskem kotu in ob naši sedanji severni meji (J. S.)	105
<i>Psaln 56</i> (Š. Steiner)	110
Skrivnost Herodove hčerke (J. Smej)	111
<i>Tvoj večni nasmeh</i> (M. Lukač)	116
Spomin Jožefa Klekla ml. na mater	117
<i>Misli in želje</i> (M. Lukač)	121
<i>Samota, bol</i> (M. Lukač)	121
<i>Jutro</i> (M. Lukač)	122
<i>Na bregu visočin</i> (M. Lukač)	122
Brez pesmi ne morem biti (R. Horvat)	124
Tudi Mokoš poje svojo pesem (A. Gregor)	123
Popravki pesmi P. Berdena v Stopinjah 1972	126

POKRAJINSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIZNICA MURSKA SOBOTA

oddelek za odrasle

D 26

STOPINJE

/1973

262.2(497.12-18)(059)

19025927

COBISS ©